

การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
และการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

นางสาวรัชดา คงคาลวง

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF BANGKOK COMMUNITY LEARNING CENTER'S NEEDS AND GUIDELINES FOR
ORGANIZING NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION ACTIVITIES

Miss Ratchada Kongkaluang

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2007
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของ
บ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวรัชดา คงคาหลวง

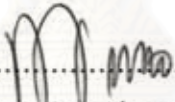
สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัชดา คงคาหลวง : การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร. (A STUDY OF BANGKOK COMMUNITY LEARNING CENTERS' NEED AND GUIDELINES FOR ORGANIZING NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION ACTIVITIES) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. อาชัญญา รัตนอุบล, 155 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล 2) เปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามอัธยาศัย โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือจำนวน 323 คน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติ t-test และวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว โดยโปรแกรม SPSS 13.0 for Windows

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร โดยในระดับมาก (\bar{x} = 3.80, 3.78 ตามลำดับ) ทั้ง 5 ด้าน 2) ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่อายุต่างกันต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การจัดการและสภาพแวดล้อมและการประเมินผล ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา การมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การจัดการและสภาพแวดล้อมและการประเมินผล ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่ระดับการศึกษาต่างกันต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการมีส่วนร่วมและการประเมินผลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 4) ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่อาชีพต่างกันต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การจัดการและสภาพแวดล้อมและการประเมินผล ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา การมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การจัดการและสภาพแวดล้อมและการประเมินผลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 5) ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่ระบบการศึกษาต่างกันต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา การมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การจัดการและสภาพแวดล้อมและการประเมินผลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 6) ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่เขตอาศัยอยู่ต่างกันต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการมีส่วนร่วมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 7) จากผลการวิจัยและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้จัดกิจกรรมในบ้านหนังสือได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ดังนี้ ควรจัดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต มีกิจกรรมเหมาะกับทุกวัย ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต มีบริการอินเทอร์เน็ต เพิ่มขนาดให้กว้างมากขึ้น เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าถึงข้อมูลโดยการประชาสัมพันธ์ และได้ประเมินผลทุกครั้ง

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต..... *ธชช ๑๓๓๖๖๖*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *อาชัญญา รัตนอุบล*

4783719027 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEY WORD: PROPOSED / NON-FORMAL EDUCATION / INFORMAL EDUCATION / ACTIVITIES / BANGKOK COMMUNITY LEARNING CENTER

RATCHADA KONGKALUANG : A STUDY OF BANGKOK COMMUNITY LEARNING CENTERS' NEEDS AND GUIDELINES FOR ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION AND INFORMAL EDUCATION ACTIVITIES. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.ARCHANYA RATTANA-UBOL, Ph.D., 155 pp.

The purposes of this research were to 1) study the needs in non-formal and informal education activities of the Bangkok community learning centers customers on five aspects of activities organizing and contents, people involvement, public relationship, management and environment and evaluation; 2) compare the needs in non-formal and informal education activities among gender, age, level of graduate, occupation, educational system and living area; 3) propose guidelines for organizing non-formal and informal education activities in Bangkok community learning centers. The research samples were 323 Bangkok community learning centers customers. The questionnaire were used as the research instruments. The statistics used for data analysis were percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (SD), t-test and One - way ANOVA .

The findings revealed that

1)The customers highly reported that the Bangkok community learning centers customers should organize non-formal education and informal education activities (\bar{X} =3.80, 3.78 in order) 2) there was a significant difference among the needs in non-formal education of customers with different ages at the significant level .05 in participation, public relationship, management and environment and evaluation, and there was a significant difference among the needs in informal education of customers with different ages at the significant level .05 in participation, public relationship, management and environment and evaluation 3) there was a significant difference among the needs in non-formal education of customers with different level of education at the significant level .05 in participation, and there was a significant difference among the needs in informal education of customers with different level of education at the significant level .05 in participation and evaluation 4) There was a significant difference among the needs in non-formal education of customers with different occupations at the significant level .05 in participation, public relationship, management and environment and evaluation, and there was a significant difference among the needs in informal education of customers with different occupations at the significant level .05 in organizing and contents, participation, public relationship, management and environment and evaluation 5) There was a significant difference among the needs in non-formal education and informal education of customers with different education system at the significant level .05 in activities organizing and contents, participation, public relationship, management and environment and evaluation 6) There was a significant difference among the needs in informal education of customers with different living area at the significant level .05 in participation 7) Propose guidelines for organizing non-formal and informal education activities in Bangkok community learning centers were as follow: organizing as lively library, organizing appropriate activities of all ages, providing information related to life skills, providing Internet service, increasing the size and area of Bangkok community learning centers, providing opportunity for community members to access information by public relationship and having evaluation at the end of every activities.

Department Educational Policy, Management, and Leadership
Field of study Non-Formal Education
Academic year 2007

Student's signature.....*Patchada K.*
Advisor's signature.....*Archanya R.*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ทั้งนี้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งตลอดระยะเวลาของการทำ วิทยานิพนธ์ท่านได้กรุณาให้ความเมตตาให้คำแนะนำ เสนอแนะข้อคิดเห็นนานับประการ ด้วย ความห่วงใยและเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการ พัชนี วิสุทธิมรรค ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานที่ ได้กรุณาสนับสนุนให้เวลาในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ ตลอดถึงเพื่อนร่วมงานโรงเรียนวัดทอง สุทธารามทุกคนที่ให้ความร่วมมือและเป็นกำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือและผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือทุก ท่านที่ได้ให้ความร่วมมือตลอดเวลา ช่วยดำเนินการเรื่องแบบสอบถาม ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้อย่างดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์.....	7
	ขอบเขตการวิจัย.....	7
	คำจำกัดความในการวิจัย.....	8
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากวิจัย.....	10
2	ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	ตอนที่ 1 การศึกษาตลอดชีวิต.....	11
	ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย.....	15
	ตอนที่ 3 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย.....	22
	ตอนที่ 4 การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย.....	24
	ตอนที่ 5 ห้องสมุดประชาชนและการจัดห้องสมุดประชาชนของ กรุงเทพมหานคร.....	31
	ตอนที่ 6 ความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย.....	39
	ตอนที่ 7 แนวคิดเรื่องตัวแปร.....	45
	ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
	ตอนที่ 9 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	59

บทที่

3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	60
	กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
	กำหนดเครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
	การสร้างเครื่องมือ.....	64
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน.....	71
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษา.....	84
	ตอนที่ 3 การเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรม.....	112
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	114
	สรุปผลการวิจัย.....	116
	อภิปรายผลการวิจัย.....	123
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	130
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	132
	รายการอ้างอิง.....	133
	ภาคผนวก.....	137
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	138
	ภาคผนวก ข จดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย.....	140
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	142
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	155

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	จำนวนบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานครและจำนวนบ้านหนังสือที่เลือก.....61
2	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบ้านหนังสือแต่ละแห่ง.....62
3	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับ.....63
4	โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม.....65
5	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม.....66
6	จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....64
7	ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย.....74
8	ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา รายชื่อ.....75
9	ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม รายชื่อ78
10	ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการศึกษาสัมพันธ์ รายชื่อ.....79
11	ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม รายชื่อ.....81
12	ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล รายชื่อ.....82
13	ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหาจำแนกตามเพศ.....84

14	ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกตามเพศ.....	84
15	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกระดับการศึกษา.....	85
16	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา จำแนกตามอาชีพ.....	86
17	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกตามระบบการศึกษา.....	86
18	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหาจำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่.....	87
19	ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ.....	88
20	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ.....	88
21	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	89
22	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามอาชีพ.....	89

23	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามระบบการศึกษา.....	90
24	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามด้านการมีส่วนร่วมจำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่.....	90
25	ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามเพศ.....	91
26	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามอายุ.....	92
27	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกระดับการศึกษา.....	92
28	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามอาชีพ.....	93
29	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามระบบการศึกษา.....	93
30	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่.....	94
31	ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม จำแนกตามเพศ.....	95

32	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกอายุ.....	95
33	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกระดับการศึกษา.....	96
34	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามอาชีพ.....	96
35	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม จำแนกตามระบบการศึกษา.....	97
36	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม จำแนกเขตที่อาศัยอยู่.....	97
37	ผลการวิเคราะห์ค่าที่ (t - test) ความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล จำแนกตามเพศ.....	98
38	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล จำแนกตามอายุ.....	99
39	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล จำแนกระดับการศึกษา.....	99
40	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล จำแนกตามอาชีพ.....	100

41	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล จำแนกตามระบบการศึกษา.....	101
42	ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่.....	101
43	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอายุ (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน).....	102
44	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอายุ (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย)....	103
45	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน).....	104
46	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย).....	105
47	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอาชีพ (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน).....	107
48	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอาชีพ (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย).....	108
49	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระบบการศึกษา (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน).....	110
50	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระบบการศึกษา (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย).....	111

51	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่ (ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทางการศึกษาตามอัยาศัย).....	112
----	---	-----

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่สิงหาคม 2542 ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ ทำให้การศึกษามีได้มีความหมายเพียงการที่นักเรียนหรือผู้เรียนมาเข้าโรงเรียนหรืออยู่ในสถานการศึกษา มีครูเป็นผู้สอน มีห้องเรียน มีอุปกรณ์การสอน มีกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่เข้าถึงเย็น มีการแบ่งผู้เรียนเข้าเรียนในระดับชั้นต่างๆ ตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษาเท่านั้น (สุมาลีสังข์ศรี, 2543) แต่การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ความสามารถ และคุณธรรม โดยมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รู้จักพึ่งตนเองและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษานั้นควรยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด และผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ถือว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ และที่สำคัญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นได้กล่าวถึงการศึกษาสามรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมาย วิธีการ หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและประเมินผลที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการ หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ซึ่งการศึกษาทั้งสามรูปแบบเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประชาชนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตดังระบุไว้ในมาตรา 8 ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการรวมการศึกษาทุกประเภทไว้ภายใต้แผนอันเดียวกัน และดำเนินการตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงอายุขัย สถานการศึกษาที่สำคัญได้แก่บ้าน ชุมชน และโรงเรียน บ้านเป็นที่ให้การศึกษอบรมในเบื้องต้นและยังคงให้ต่อมาจนตลอดชีวิต ชุมชนเป็นที่รวมของแหล่งความรู้มากมาย การศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต และควรประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ทั้งบ้านและชุมชน เพื่อให้การศึกษามีผลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องทำलय

สิ่งกีดขวางต่างๆ ที่ทำให้การศึกษาตายตัว ไม่ยืดหยุ่น เช่นต้องทำให้สามารถเรียนจากทางเลือกต่างๆ ได้หลายทาง เรียนได้ตามเวลาที่ตนมีความสะดวก สังคมควรสนับสนุนให้บุคคลมีโอกาสจะเรียนตลอดชีวิตได้ และควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความกว้างขวาง (สุนทร สุนันท์ชัย, ม.ป.ป.)

จากนั้นในปี 2551 ได้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ให้ความหมายไว้ในมาตรา 4 ดังนี้ การศึกษานอกระบบหมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้และการศึกษาตามอัธยาศัย หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ที่สำคัญพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวถึงภาคีเครือข่าย ซึ่งหมายถึง บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่น รวมทั้งสถานศึกษาอื่น ที่ได้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีส่วนร่วมหรือมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในเรื่องต่างดังที่กล่าวไว้ในมาตรา 11 คือ

1. จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากรและเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินงาน

ดังนั้น การศึกษาตลอดชีวิต จึงเป็นการจัดการศึกษาที่มีได้จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน หรือการศึกษาในระบบ แต่ต้องผนวกเข้ากับ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสได้แสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและ สอดคล้องกับความต้องการ รวมไปถึงการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยสนับสนุนให้บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้

อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตก็มิได้จำกัดว่าจะต้องเป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่จะจัดให้เท่านั้น แต่ทุกคนทุกฝ่ายสามารถที่จะร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้ได้ ดังที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น

จึงกล่าวได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต และแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนส่วนใหญ่ใช้เป็นแหล่งแสวงหาความรู้ ค้นคว้าข้อมูล หรือใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ ก็คือ ห้องสมุด ดังที่สุพรรณิ วราทร (2528) กล่าวว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นที่รวบรวมข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่างๆ อันนำไปสู่การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และห้องสมุดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปใช้บริการ ก็คือห้องสมุดประชาชน ที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญ โดยมีหน้าที่เก็บรวบรวมวรรณคดีที่มีค่าของชุมชน บันทึกในด้านความคิดความรู้ และการกระทำของคนในอดีต ซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในรูปของหนังสือ สิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุ มีการจัดระเบียบวัสดุเพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดมูลค่า ห้องสมุดมีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงและข้อสนเทศทุกด้านแก่ผู้ใช้ทุกคน ฉะนั้นห้องสมุดจึงต้องจัดหาข่าวสารและข้อสนเทศสำหรับให้บริการให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ในทุกสาขาวิชาด้วยอัตราส่วนเท่าๆ กัน เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละคนให้มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีหน้าที่กระตุ้นและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความต้องการที่จะอ่านหนังสือ ส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยเป็นตัวกลางเชื่อมโยงสังคมกับคนกลุ่มน้อยที่ถูกแยกเพราะการศึกษา ห้องสมุดประชาชนมีหน้าที่กระจายความคิดและทัศนคติต่างๆ อย่างเป็นกลางเพื่อช่วยให้ประชาชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติ ฉะนั้นห้องสมุดประชาชนจึงมีหน้าที่เป็นเสมือนมหาวิทยาลัยของประชาชนในฐานะที่ให้โอกาสแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษาให้มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดชีวิต (แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520)

ห้องสมุดประชาชนได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2459 โดยกรมศึกษาธิการหรือกระทรวงศึกษาธิการ ระยะแรกมีชื่อเรียกว่าห้องอ่านหนังสือสำหรับประชาชน ตั้งขึ้นจำนวน 3 แห่งคือ โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส จังหวัดธนบุรี โรงเรียนวัดสุทัศน์ และโรงเรียนวัดสามจีนใต้ จังหวัดพระนคร จะเห็นได้ว่าการจัดแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งหลายหน่วยงานของภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการเรื่องนี้

กรุงเทพมหานคร เป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น นครหลวง มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยในกรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาความรู้ โดยจัดการศึกษาในระบบ ให้กับผู้ที่อยู่ในวัยเรียน และจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้อย่าง

ต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งกรุงเทพมหานครได้จัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มากมายหลายรูปแบบ แต่แหล่งเรียนรู้ที่กรุงเทพมหานครได้ให้บริการอย่างทั่วถึงคือ ห้องสมุดประชาชนซึ่งปัจจุบันนี้ กรุงเทพมหานครมีห้องสมุดประชาชนจำนวน 20 แห่ง กระจายอยู่ตามเขตต่างๆ ทั่ว กรุงเทพมหานคร และมีห้องสมุดเคลื่อนที่ในรูปแบบของรถยนต์ขนาดใหญ่ จำนวน 10 คัน ออกให้บริการแก่ประชาชนตามชุมชนต่างๆ (ไทยโพสต์, 22 พ.ย. 2544 : 9) โดยเป้าหมายในการจัดห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานครคือ ความต้องการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้ใช้บริการได้รับความรู้ ข่าวสารที่ทันสมัย มีทัศนคติที่กว้างไกล สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม อีกทั้งผู้ให้บริการได้รับความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล และได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งฝ่ายห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครได้กำหนดยุทธศาสตร์ดังนี้ (กองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร, 2547)

1. พัฒนาห้องสมุดภาพลักษณ์ใหม่ “Lifestyle Library” ห้องสมุดมีชีวิต ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาความรู้ สร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชน

2. พัฒนาและประสิทธิภาพการบริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ติดตั้งระบบเครือข่าย INTERNET เชื่อมโยงแหล่งความรู้ สนองความต้องการการศึกษาค้นคว้าของประชาชน โดยติดตั้ง INTERNET ห้องสมุดให้ครบทุกแห่ง

3. จัดตั้ง “บ้านหนังสือ IT” เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน “Learning Community” เพื่อส่งเสริมสร้างอุปนิสัยรักการอ่าน ให้โอกาสประชาชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ โดยขยายบริการห้องสมุดชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น กระจายการอ่านอย่างทั่วถึงครบทุกเขต กรุงเทพมหานคร

4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายให้ห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครทุกแห่งอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม

5. ประสานกับองค์กรภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่าน ศึกษาค้นคว้าและร่วมพัฒนาห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดห้องสมุดประชาชน ที่ให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง กรุงเทพมหานครจึงจัดห้องสมุดประชาชนเป็น 3 รูปแบบคือ 1) **ห้องสมุดประชาชน** มีลักษณะเป็นอาคาร ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน กระจายอยู่ตามเขตต่างๆ ทั่วกรุงเทพมหานคร โดยพัฒนาให้เป็นห้องสมุดมิติใหม่เพื่อการเรียนรู้ มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ครบวงจร บริการสืบค้นด้วย

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวน 26 แห่ง 2) **ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่** มีลักษณะเป็นรถบัสขนาดใหญ่ ให้บริการในชุมชนแออัด เดิมคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครจะจัดตั้งห้องสมุดฯ ในเขตชุมชนของกรุงเทพมหานครแต่ไม่สามารถหาพื้นที่ได้ จึงมีนโยบายจัดทำรถห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อให้บริการแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน รถห้องสมุดเคลื่อนที่ได้เปิดบริการเป็นครั้งแรกของกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ.2534 และเป็นคันที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ปัจจุบันฝ่ายห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม มีรถห้องสมุดเคลื่อนที่ให้บริการ รวม 8 คันและ 3) **บ้านหนังสือ** เป็นห้องสมุดขนาดเล็กที่นำตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้มาประกอบจัดทำเป็นห้องสมุด และมีลักษณะคล้ายบ้าน ตั้งอยู่ตามชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 23 แห่ง และมีโครงการจะเพิ่มจำนวนให้ครบทั้ง 50 เขตทั่วกรุงเทพมหานคร

บ้านหนังสือ เป็นโครงการที่กรุงเทพมหานครจัดขึ้นเพื่อพัฒนาและขยายบริการด้านห้องสมุดประชาชนเชิงรุกในการเข้าถึงชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น และเพียงพอกับความต้องการของประชาชน เป็นการกระจายการให้บริการด้านการอ่านอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และดึงดูดความสนใจให้มาใช้บริการด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ให้บริการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ความบันเทิง และเพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยจัดหนังสือวิชาการทุกประเภท ทั้งวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล นิทาน และหนังสือสำหรับเด็ก ตลอดจนจัดกิจกรรมประจำ โดยเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ (กลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร, 2550) ซึ่งแนวทางการจัดบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานครนั้น สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องห้องสมุดประชาชนของยูเนสโก ที่เน้นถึงหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของห้องสมุดประชาชนว่ามีหน้าที่จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นสากลและความรู้เรื่องท้องถิ่น อาชีพ วัฒนธรรม ตลอดจนกิจกรรมที่กระตุ้นและเสริมสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งห้องสมุดประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ยังไม่มีกิจกรรมอื่นๆ ในเชิงรุก ที่จะเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากผลการประเมินการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ ปี 2544 ของกองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ยืนยันสภาพปัญหาข้างต้นว่า ห้องสมุดประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 มีความบกพร่องในหน้าที่ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมการอ่าน ตลอดจนการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน (วีรณัฐ ปิณฑวณิช, 2545)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานครจะมีจุดเด่นที่มีการจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการอ่าน และดึงดูดให้ประชาชนมาใช้บริการมากขึ้น แต่บ้านหนังสือบางแห่งยังมีผู้มาใช้บริการน้อย ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะกิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่เช่น โครงการชวน

ห้องท่งโลกนิทาน สร้างสรรค์ศิลป์น้อย ผีกวาดภาพระบายสี สอนพับกระดาษ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก แต่ผู้ที่มาใช้บริการในบ้านหนังสือมีทุกเพศ ทุกวัย ทั้งเด็กโต เยาวชน และผู้ใหญ่ ซึ่งแต่ละวัยมีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น เด็กในช่วงประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) จัดว่าเป็นเด็กเล็กถึงเด็กโต ในวัยนี้เป็นวัยที่สามารถพัฒนาตนเองและรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคม มีสุขภาพ กาย ใจสมบูรณ์ รู้จักการแก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัวได้ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และเด็กในช่วงมัธยม (อายุ 13-18 ปี) เป็นวัยที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่นหรือเยาวชน เป็นวัยที่แสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ รู้กระบวนการจัดการ เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์ และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับชุมชนได้ (www.thaiwisdom.org วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2549) และวัยผู้ใหญ่ (18 ปีขึ้นไป) เป็นวัยที่ทำกิจกรรมเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้คนทุกวัยมีนิสัยรักการอ่าน และกระตุ้นให้เข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง จึงต้องจัดให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละวัย จนเกิดเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความต้องการ กิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยของประชาชนที่ใช้บริการบ้านหนังสือ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวว่า “บุคคลทุกคนจะมีความแตกต่างกันทำให้เกิดการรับรู้ ความสนใจ ทักษะ ความชำนาญและความสามารถที่แตกต่างกัน” และแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการที่ว่า พัฒนาการด้านต่างๆ ของมนุษย์ทั้งร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ตลอดจนพัฒนาการด้านสังคม บุคลิกภาพ และสติปัญญา จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้ในแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างหรือไม่เหมือนกัน บุคคลย่อมถูกหล่อหลอมและได้รับประสบการณ์ที่ต่างกันไปทั้งสิ้น (อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์, 2532) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ ว่ามีความต้องการรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร ผู้วิจัยคาดว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้หน่วยงานที่กำกับดูแลบ้านหนังสือ กลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ได้มีข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนที่ใช้บริการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และเป็นต้นแบบในการจัดห้องสมุดต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือ

สมมุติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวว่า “บุคคลทุกคนจะมีความแตกต่างแม้จะอยู่ในวัยเดียวกัน เป็นพี่น้องพ่อแม่เดียวกัน สภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน แต่อาจมีพฤติกรรมที่ต่างกันได้” และแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการที่ว่า “บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการ บุคคลแต่ละบุคคลมีพัฒนาการที่ไม่เท่ากัน เพราะมีความแตกต่างกัน” (มุกดา ศรียงค์ และคณะ, 2544) จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบุคคลมี ความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการ แตกต่างกัน

ดังนั้น ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ แตกต่างกัน มีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประเมินผลแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ

กลุ่มผู้มาใช้บริการบ้านหนังสือจำนวน 23 แห่ง

กลุ่มผู้จัดกิจกรรม

หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กอง
นันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

ผู้อำนวยการเขต

เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่ต้องการการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ระบบการศึกษา

เขตที่อาศัยอยู่

ตัวแปรตาม ได้แก่ ต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย คือ

ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา

ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการประชาสัมพันธ์

ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม

ด้านการประเมินผล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของผู้มาใช้บริการด้านการจัดกิจกรรม
และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการ และสภาพแวดล้อม และ
ด้านการประเมินผล

2. แนวทาง หมายถึง การนำเสนอแนวทาง วิธีการจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและ
เนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการ และสภาพแวดล้อม และด้าน
การประเมินผลที่บ้านหนังสือจะต้องจัดตามวัตถุประสงค์ของบ้านหนังสือ

3. บ้านหนังสือ หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของกรุงเทพมหานครเป็น
โครงการห้องสมุดขนาดเล็กที่นำตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้มาประกอบกัน โดย
ภายในจะปรับแต่งเป็นห้องสมุด มีหนังสือหลากหลายประเภท จำนวน 1,000 – 1,500 เล่ม

ด้านนอกจะมีเต็นท์ 2 หลัง และชุดโต๊ะเก้าอี้ เพื่อให้สำหรับอ่านหนังสือและเป็นที่จัดกิจกรรม กลางแจ้ง

4. กลุ่มผู้ใช้บริการบ้านหนังสือ หมายถึง ผู้ที่มาใช้บริการของบ้านหนังสือ อาทิก การศึกษาหาความรู้ภายในห้องสมุด ยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน ร่วมกิจกรรมที่บ้านหนังสือจัดขึ้น เป็นต้น

5. เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 10 – 18 ปี ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ อาทียืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน ร่วมกิจกรรมที่บ้านหนังสือจัดขึ้น

6. ผู้ใหญ่ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ อาทียืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน ร่วมกิจกรรมที่บ้านหนังสือจัดขึ้น

7. เนื้อหา หมายถึง ความต้องการทางด้านเนื้อหาของกิจกรรมที่บ้านหนังสือจัด ให้ผู้ใช้บริการเพื่อเป็นรากฐานในการดำรงชีวิต การเพิ่มพูนความรู้ และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตการให้ข้อมูลข่าวสาร

8. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับความรู้ของผู้ใช้บริการบ้านหนังสือ แบ่งเป็น ดังนี้

8.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือต่ำกว่า

8.2 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 3) หรือเทียบเท่า

8.3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 6) หรือเทียบเท่า

8.4 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.ว.ช.)

8.5 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.ว.ส.)

8.6 อนุปริญญาตรี

8.7 ปริญญาตรี

8.8 สูงกว่าปริญญาตรี

9. อาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ใช้บริการบ้านหนังสือ แบ่งเป็นดังนี้

9.1 ธุรกิจส่วนตัว

9.2 พนักงานบริษัทเอกชน

9.3 ข้าราชการ

9.4 ลูกจ้างของหน่วยงานราชการ

9.5 รับจ้าง

10. ระบบการศึกษา หมายถึงผู้ใช้บริการบ้านหนังสือที่อยู่ในระบบโรงเรียนหรืออยู่นอกระบบโรงเรียน

11. การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลา เรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา

12. การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

13. เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง การจัดแบ่งเขตของสำนักปลัดกรุงเทพมหานครตามที่ตั้งของพื้นที่จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

13.1 เขตชั้นใน ประกอบด้วย 21 เขตปกครอง คือ พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน บางรัก ยานนาวา สาทร บางคอแหลม ดุสิต บางซื่อ พญาไท ราชเทวี ห้วยขวาง คลองเตย จตุจักร ธนบุรี คลองสาน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ ดินแดง วัฒนา

13.2 เขตชั้นกลาง ประกอบด้วย 18 เขตปกครอง คือ พระโขนง ประเวศ บางเขน บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกุ่ม บางพลัด ภาษีเจริญ จอมทอง ราษฎร์บูรณะ สวนหลวง บางนา ทุ่งครุ บางแค วังทองหลาง คันนายาว สะพานสูง สายไหม

13.3 เขตชั้นนอก ประกอบด้วย 11 เขตปกครอง คือ มีนบุรี ดอนเมือง หนองจอก ลาดกระบัง ดลิ่งชัน หนองแขม บางขุนเทียน หลักสี่ คลองสามวา บางบอน ทวีวัฒนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลระดับความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล

2. ทำให้ได้ข้อมูลความต้องการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและ กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเปรียบเทียบระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบ การศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่

3. ทำให้ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกระตุ้นประชาชนให้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมประเด็นการศึกษาวิจัย จึงนำเสนอการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 3 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 5 ห้องสมุดประชาชนและการจัดห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 6 ความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 7 แนวคิดเรื่องตัวแปร

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การศึกษาหมายถึง กระบวนการการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง

การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษานาภาพรวมทั้งหมดที่เกิดจากการผสมผสาน ระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี และ วีระฉัตร สุบัญญัติ, 2534)

ในปัจจุบันมีแนวคิดที่กล่าวว่าการศึกษาหาความรู้ เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต นั้น ควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิตไม่ใช่ความคิดที่ใหม่ ในปีค.ศ. 1972 ได้มีการ นำเสนอแนวคิดนี้มาพิจารณาแก่นักการศึกษาและบุคคลทั่วไป จากรายงานขององค์การ ยูเนสโก (UNESCO) เรื่อง Learning to be (วิลโล่ ตั้งจิตสมคิด, 2538) ได้ระบุถึงแนวทางในการจัด การศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้ “ความคิดที่ว่าการศึกษาควรจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปตลอด ชีวิตซึ่งมีการกล่าวกันมากในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ทำให้เป็นที่เข้าใจกันว่าความคิดนี้เป็น ความคิดในปัจจุบัน แต่แท้ที่จริงแล้วความคิดนี้ไม่ใช่ความคิดที่ใหม่เลย เนื่องจากโดยทั่วไป ไม่ว่าจะ เป็นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม คนเราก็จะต้องเรียนรู้และฝึกฝนตนเองไปตลอดชีวิต โดยเรียน จาก

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และจากประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เปลี่ยนพฤติกรรมของเขา ทำให้เขา เกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและช่วยเพิ่มพูนความรู้ต่างๆ ให้กับเขา แต่อย่างไรก็ตามจนกระทั่งถึง ปัจจุบันนี้ก็มีรูปแบบเพียงไม่กี่อย่างเท่านั้นที่จะมาสนับสนุนการเรียนรู้ประเภทนี้ได้ เพื่อที่จะให้ เกิดความเข้าใจ และกลายเป็นโครงการที่ชัดเจนขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนโดยทั่วไปมีความคิด เกี่ยวกับการเรียนการสอนว่าเป็นการจัดขึ้นเพื่อเด็ก และจะสอนกันอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น ซึ่ง ความคิดนี้จะทำให้คนไม่มอง”

จากความคิดนี้จะทำให้คนมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาว่าการศึกษา นั้น ควรจะเป็นขบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต แต่ความจริงก็ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า คนนั้นไม่สามารถที่ จะเผชิญกับชีวิตซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ผู้ใหญ่จำนวนมากที่มีความต้องการการศึกษาซึ่ง ไม่ใช่เพื่อความพอใจในการที่เขาได้เพิ่มพูนความสามารถหรือเพื่อที่เขาจะได้พัฒนาตัวเองดังเช่น แต่เดิม แต่เป็นเพราะเป็นความต้องการการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มี การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นความต้องการที่จะให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับ การศึกษา เพื่อเกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ และสูงสุดในทุกๆ ด้าน” (Freire, 1972)

Livingstone (อ้างถึงใน กรชกร สังขชาติ, 2533) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ The Future in Education ว่า “ในอดีตคนเรานั้นต้องการการศึกษาก็เพื่อจะช่วยให้ผู้ใหญ่ได้ศึกษาหรือเรียนรู้ สิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของผู้ใหญ่หรือส่วนที่ผู้ใหญ่ไม่สามารถที่จะเรียนรู้หรือ

เข้าใจได้เมื่อเขายังอยู่ในวัยเด็ก แต่ในปัจจุบันขณะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วคนเราต้องการการศึกษาในวัยผู้ใหญ่ก็เพื่อช่วยให้เราเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ นอกจากนี้ผลจากการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วจะทำให้คนเราจะล่าหลังยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว ความต้องการที่คนเราจะต้องเรียนรู้กันจนตลอดชีวิตก็เห็นได้อย่างชัดเจนขึ้น”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำนิยามความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้หลายท่าน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงขอยกคำนิยามและความหมายโดยสังเขปดังนี้

Dave (1976) ได้ให้นิยามของ การศึกษาตลอดชีวิต โดยสรุปว่า เป็นกระบวนการศึกษาทั้งหมด ซึ่งหมายถึงการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ และยังรวมถึงการจัดการศึกษาทั้งแนวตั้งและแนวนอน ลักษณะพิเศษของการศึกษาตลอดชีวิตก็คือ การเน้นความยืดหยุ่นทางด้านเวลา สถานที่ เนื้อหา และเทคนิคการเรียนรู้ รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตัวเอง การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างตนเองกับผู้อื่น มีรูปแบบและยุทธวิธีการเรียนรู้มากมาย

จากแนวคิดข้างต้นพบว่าแนวคิดของ Dave ได้สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่ได้ใช้เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในปัจจุบัน โดยองค์การยูเนสโกได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทักษะด้านต่างๆ โดยใช้วิธีการทุกอย่างที่เป็นไปได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการพิจารณาการศึกษาโดยส่วนรวมทั้งหมด คือการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพ ให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เพื่อให้ผู้เรียนคิดได้ และนำไปปฏิบัติได้ (UNESCO, 1977)

สรุปได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต การเรียนรู้อาจจะเกิดขึ้นได้เองหรืออาจจะเกิดจากความช่วยเหลือ ซึ่งหมายถึงการให้การศึกษ และหากจะให้การเรียนรู้ของประชาชนพอเพียงก็จะต้องจัดเตรียมการศึกษาไว้ให้พร้อมเพื่อบุคคลทั่วไปจะได้เข้ามาศึกษาความรู้ได้ตลอดชีวิต ในปัจจุบันการศึกษาตลอดชีวิตจะหมายรวมไปถึงการศึกษาทุกประเภทที่บุคคลได้รับทุกช่วงชั้นของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

จากความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิต มีความจำเป็นสำหรับบุคคลในทุกช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคลมีความสามารถที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการศึกษามีได้สิ้นสุด เมื่อบุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด ครอบคลุมการศึกษาทุกประเภททุกระดับโดยเน้นความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา

การศึกษาตลอดชีวิต ควรมีความยืดหยุ่นหลากหลายรูปแบบและวิธีการ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้ และสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของตน มุ่งให้บุคคล

ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและพึ่งพาตนเองได้ สิ่งที่คุณคนเรียนรู้ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตควรได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพรวมทั้งทักษะในการแสวงหาความรู้ หรือ มีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป

การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ใช่เกิดขึ้นได้เฉพาะในสถาบันเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้ ที่บ้าน ที่ทำงาน ศาสนสถาน สวนสาธารณะ และในชุมชน เพราะฉะนั้นบ้านและชุมชนจึงเป็น แหล่งการศึกษาตลอดชีวิต และที่สำคัญการศึกษาตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่าย ทุกแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งประชาชนในชุมชน

“การศึกษาตลอดชีวิต”เป็นการศึกษาในภาพรวมทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมทั้ง การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่จัดให้บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลอาจจะได้รับการศึกษารูปแบบใด รูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบผสมผสานกันเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิต ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง ทั้งนี้ เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคล อย่างเต็มศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การ ประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมาะสมในทุกช่วง ชีวิต การศึกษามีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงอายุ เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความ เปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะในสภาวะการณปัจจุบัน ความ จำเป็นของการศึกษาจึงยิ่งชัดเจนนยิ่งขึ้น เนื่องจากมีความจำเป็นเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าววันจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นเกินกว่าที่จะใช้ความรู้ที่สะสมมาเมื่อสมัยอยู่ในวัยเรียนจะมาช่วยได้ การศึกษาที่บุคคลได้รับเมื่ออยู่ในช่วงวัยเรียนนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิต เท่านั้น อาจเรียกว่าเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ช่วยบุคคลแสวงหาความรู้ได้ต่อไป ช่วงชีวิตหลังวัยเรียน เป็นช่วงชีวิตที่ยาวนานกว่าหลายเท่า ในประเทศต่างๆ การศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและ ความจำเป็นของการที่ประชาชนจะต้องได้รับการศึกษาตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของการเจริญและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวิทยาการและ เทคโนโลยีเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารความจำเป็นที่ประเทศต่างๆ ต้องนำการศึกษาตลอดชีวิตไป เป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาของประเทศนั้นๆ สามารถสรุปได้ว่ามาจากปัจจัยสำคัญ ต่อไปนี้ คือ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และอาชีพการงานการเปลี่ยนแปลงทางด้าน สังคม และ วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลง ด้านประชากร และ ข้อจำกัดของการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อ ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีผลกระทบต่อเนื่องถึงกันทั่วโลก เพราะฉะนั้นการศึกษาจะ

เป็นเครื่องมือที่จะช่วยเตรียมประชากรให้มีความพร้อม มีภูมิคุ้มกันที่จะเผชิญต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างเท่าทัน และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น มนุษย์จึงต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสังคม ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือเพื่อการดำรงชีวิตอยู่และมีความสุขเท่าที่จะทำได้ (อุ๋นตา นพคุณ, 2543)

จะเห็นได้ว่าการศึกษตลอดชีวิตนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์ การศึกษาของมนุษย์หลายคนเริ่มต้นจากการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่เมื่อจบจากระบบดังกล่าวออกไป มนุษย์เราก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะในการทำงานต่อไปตลอดชีวิตการทำงาน เมื่อพ้นวัยทำงานมนุษย์ก็จำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อดำรงชีวิตอยู่ต่อ หรือเรียนรู้เพื่อที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ของตนในอดีตที่จะผ่านมาให้กับคนรุ่นต่อไป การศึกษาการเรียนรู้ของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะให้มนุษย์สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้สะท้อนแนวคิดและการจัดการศึกษาของสังคมไทยไว้อย่างชัดเจนหลายประการ ซึ่งคนไทยในวงการศึกษาและนอวงการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจและปรับตัวเองเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ และปฏิบัติชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม และมีคุณภาพคำศัพท์ ประโยค หรือวลี บางคำที่เคยได้ยิน ได้ฟัง ได้ถูกนำมาใช้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ อย่างชัดเจน เช่น การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หรือปวงชนเพื่อการศึกษา (All for Education) การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ การเทียบโอน และอื่นๆ อีกมากมายซึ่งเป็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้ได้ประกาศใช้และมีผลบังคับใช้ดำเนินการแล้วหลายเรื่อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรา 4 กล่าวว่า

“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์

จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงความหมาย นิยามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ขอบเขต ความหมายมากน้อยเพียงใด โดยกำหนดไว้ 16 นิยาม ได้แก่ การศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาตลอดชีพ สถานศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพ ภายใน การประกันคุณภาพภายนอก ผู้สอน ครู คณาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา บุคลากรทางการ ศึกษา กระทรวง และรัฐมนตรี

2. เพื่อให้ทราบความหมายของปรัชญาการศึกษาที่มีความหมายเป็น 2 นัย

- 1) เป็นกระบวนการเรียนรู้และการสร้างความรู้
- 2) เป็นกระบวนการถ่ายทอดและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม

ส่วนการสร้างองค์ความรู้ของบุคคลนั้นสามารถเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตไม่ว่ามา จากสภาพแวดล้อมหรือสังคม

3. เพื่อให้ทราบถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่จัดให้อยู่ใน ระดับชั้นใดบ้างเพื่อให้รัฐสามารถที่จะดำเนินการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเจตนารมณ์ ของ

รัฐธรรมนูญ

มาตรา 6 กล่าวว่า

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

1. เป็นการแสดงเจตจำนงและหลักการหรือปรัชญาการศึกษาของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้ในหมวด 1 ซึ่งประกอบด้วยหลักการดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาเพื่ออะไร (มาตรา 6)
- 2) เป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อใคร (มาตรา 7)
- 3) มีหลักในการจัดการศึกษาอย่างไร (มาตรา 8)

4) มีวิธีการจัดการศึกษาอย่างไร (มาตรา 9)

โดยถือว่าการศึกษามีความสำคัญตามหลักการที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาบุคคลและสังคมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีอุดมการณ์และมีความสำคัญยิ่งต่ออนาคตของชาติ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของ UNESCO โดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ใน 8 ประการ คือ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

มาตรา 8 กล่าวว่า การจัดการศึกษาได้ยึดหลัก จัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน เปิดโอกาสสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาระบบและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

เพื่อเน้นการจัดการศึกษาไทยตามแนวปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลัก 3 ประการคือ

1. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาสำหรับประชาชนทุกคน (Education for All) ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ประชาชนทุกคนศึกษาได้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) มิใช่เฉพาะรัฐเท่านั้นที่ผู้จัดการศึกษา โดยการส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. เพื่อให้มีการพัฒนาระบบและกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ อย่างต่อเนื่อง เพื่อการจัดการศึกษามีความมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา ซึ่งจะมีการพัฒนาใน 2 ประเด็นหลักคือ สาระที่บรรจุในหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้

มาตรา 15 กล่าวว่า การจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น

เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม โอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบโรงเรียนตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

การศึกษาของประเทศควรมีเอกภาพในด้านนโยบายและมีการหลากหลายเข้ามาสู่การศึกษาในระบบโรงเรียน ดังนั้นจึงกำหนดให้การศึกษาของประเทศมีหลายระบบโดยอาจจะมีการกำหนดการศึกษาที่รัฐจัดถือว่าเป็นระบบหนึ่ง ซึ่งในระบบโรงเรียนหนึ่งมีวิธีการจัดการศึกษาได้ 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน
2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. การศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษาตามข้อ 1 และ 2 ใช้ระบบเป็นตัวกำหนดความแตกต่าง โดยมีความแตกต่างในวิธีการศึกษาและระยะเวลาการศึกษา แต่มีการประเมินผลใช้หลักการเดียวกันแต่อาจมีหลากหลายวิธีก็ได้ ส่วนข้อ 3 ใช้ตัวบุคคลเป็นหลักการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการศึกษาไม่เป็ทางการเพราะถือความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก และขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียนและโอกาสของผู้เรียนที่จะได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วย

ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ถ้ามีบางส่วนที่มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย อาจจะได้รับเงินอุดหนุน เช่นโรงเรียนสอนศาสนา โดยมีการนำเอาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้ด้วยหรือนำมาสอบเทียบเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการอุดหนุนตามกฎหมายดังนี้

มาตรา 15 วรรค 2 สามารถจัดการศึกษาในรูปแบบใดก็ได้หรือหลายรูปแบบหรือทั้ง 3 รูปแบบก็ได้ ซึ่งกฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องจัดการศึกษามากกว่า 2 รูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษาว่าจะดำเนินการได้หรือไม่ แต่การเทียบโอนความรู้สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนสะสมไว้ในระหว่างแบบเดียวกัน หรือต่าง

รูปแบบ (การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย) ได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาหรือตามอัธยาศัยก็ได้

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับตัวเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการบริหารบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ การจัดการศึกษาโดยให้เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และสามารถที่จะนำความรู้ต่างๆ ในการบูรณาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกันได้ ไม่ใช่เฉพาะมีความรู้อย่างเดียวอย่างหนึ่งโดยมิได้นำมาใช้ร่วมกันในการศึกษาจะต้องเน้นความรู้ทั่วไปในเรื่องต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ทางสังคม ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

4. ภาษาและคณิตศาสตร์ โดยเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่มิได้หมายความว่าต้องหมายถึงที่ใช้สอนเฉพาะวิชาภาษาไทยเท่านั้น อาจจะสอนตั้งแต่ 2 ภาษาขึ้นไปก็ได้

5. การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆอย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

กำหนดหลักการในการให้การศึกษาศึกษาของสถานศึกษา (การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาอุดมศึกษา) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาจากกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดในเรื่องดังนี้

1. เนื้อหาสาระและกิจกรรม
2. ทักษะและกระบวนการศึกษา
3. การฝึกปฏิบัติและได้เรียนรู้จากประสบการณ์
4. ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม
5. บรรยากาศสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียน
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา

มาตราที่ 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

มีสาระและเหตุผลสำคัญดังนี้

เพื่อกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ของประชาชนในชาติอย่างกว้างขวางและเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (การเรียนรู้ตามอัธยาศัย) ซึ่งเป็นการเน้นคำว่าใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต

มาตราที่ 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรค 2 วรรค 3 และวรรค 4 ต้องมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งทางความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาจากคุณลักษณะในวรรค 1 และวรรค 2 แล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวិชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

เพื่อจัดให้มีการจัดทำหลักสูตรของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรของคณาธิการ ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษตามมาตรา 10 วรรค 2 วรรค 3 และวรรค 4 จะต้องมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมของในแต่ละระดับหรือแต่ละประเภทโดยมีหลักการดังนี้

1. มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลซึ่งมีความหลากหลายให้เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพ และความรับผิดชอบต่อสังคม
2. สาระของหลักสูตรที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม
3. หลักสูตรอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะตามข้อ 1 และข้อ 2 แล้วจะต้องมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคมด้วย

ในส่วนหลักสูตรอุดมศึกษาเป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ราชการส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ จากนั้นมหาวิทยาลัยจะพัฒนาหลักสูตรด้วยตนเองทั้งหมด

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการ

ต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการพัฒนาชุมชน

มีสาระสำคัญและเหตุผลดังนี้

เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแกนนำร่วมกับชุมชนและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

ตอนที่ 3 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะเป็นกฎหมายที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา กล่าวคือ

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษานอกระบบ” หมายความว่ากิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

“การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

มาตรา 6 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดหลักดังต่อไปนี้

1. การศึกษานอกระบบ

1) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งถึงเป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

2) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2. การศึกษาตามอัธยาศัย

1) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

3) การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

มาตรา 9 ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง

2. ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งเรียนรู้ สำหรับการศึกษตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

3. ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียน และผู้จัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 11 เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากร และเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน

มาตรา 13 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะอนุกรรมการภาคีเครือข่าย” ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรา 15 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดทุกจังหวัด โดยในกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เลขาธิการ กศน. ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนแปดคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกระบบ

โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน และให้ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. กทม เป็นกรรมการและเลขานุการ

ตอนที่ 4 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากสังคม การเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกอาชีพหรือเพื่อพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่อง

ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกันดังนี้

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520) อธิบายความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะการศึกษานั้นจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมการศึกษา โดยเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นๆ เพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหา ฝึกอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการหรือความสนใจของพลเมือง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 มาตรา 15 (3) การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

โกวิท วรพิพัฒน์ (อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน, 2521) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าหมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดนอกระบบโรงเรียน การศึกษาในโรงเรียนภาคปกติในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านความรู้ทั่วไป และวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสัมมาอาชีพ และทำหน้าที่พลเมืองให้ดี

ปฐุม นิคมานนท์ (2522) ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรมที่สังคมสนใจจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยเฉพาะนอกเหนือจากการ

เรียนตามปกติในโรงเรียน กิจกรรมดังกล่าวอาจจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมอื่นใด ทั้งนี้เพื่อมุ่งสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ตามแต่ละบุคคลจะสนใจ

อุ้นตา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรม หรือโครงการใดๆ ในสถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ ในการที่จะรับการเรียนรู้กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับ การศึกษาเพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ทักษะ และทัศนคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมการศึกษาที่ เรียกว่าเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัดและตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และปัญหาชุมชน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ โรงเรียนว่าเป็นกิจกรรมการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสม และตามความ ต้องการของผู้เรียน โดยยึดหลักปรัชญาที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา โดยมุ่งพัฒนา ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีอิสระจาก สิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะให้ผู้เรียนมีอิสระจากสิ่งแวดล้อมให้มาก ที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะให้ผู้เรียนมีอิสระจากสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด โดยมีวิธีการ เป็นส่วนประกอบที่จะให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและยังเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดเพื่อทุกคนในสังคม

อาชญญา รัตนอุบล (2540) ได้สรุปความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไว้ว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษาและประมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย ต่างๆ โดยยึดหลักการที่ว่าเป็นการสนองความต้องการ ความสนใจแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมาย นั้นๆ

David kline and Thomas B. Keehn (อ้างถึงใน มิถุนา อนุแสน, 2545) ได้สรุป ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเหมือนกับการศึกษา ที่เรียกว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาชั่วชีวิต การศึกษาแบบ เบ็ดเสร็จ เป็นคำที่หมายถึงชนิดของการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นทางเลือกหรือส่งเสริม การศึกษานอกระบบ หรือเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อช่วงปิดช่องว่างของประชากรจำนวนมาก ซึ่งไม่ สามารถจะรับบริการ จากระบบการศึกษาในโรงเรียนแล้วการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็น การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ง่าย

Knowles (อ้างถึงใน จรูญ พานิชย์ผลินไทย,2538) อธิบายว่า การศึกษา นอกระบบโรงเรียน เป็นกระบวนการซึ่งทั้งหญิงและชายจะเรียนรู้ต่อไปหลังจากที่สำเร็จการศึกษา

ภาคบังคับ หรือหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชาย ซึ่งจัดขึ้นตามสถาบันต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะทางการศึกษา

ประทุมสุข อาชวบำรุง (2538) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรมทางการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบโครงสร้างแน่นอน เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นโดยไม่เลือกวัย ไม่เลือกเพศ ไม่เลือกวรรณะ ไม่เลือกภูมิหลังและสติปัญญา ความสามารถหรือความถนัด ครอบคลุมถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ไม่มีพิธีรีตรอง เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้กับทุกคนในสังคมจัดการศึกษาได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนนับเป็นวิชาการศึกษาที่สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตยอย่างยิ่ง

รัตนา พุ่มไพศาล (2538) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาสำหรับผู้ที่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้กับประชาชน เขาจะได้รับการศึกษา

Coombs (อ้างถึงใน มิถุนา อนุแสน ,2545) ได้ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน การศึกษาภาคปกติไม่ว่ากิจกรรมที่มุ่งบริการกลุ่มผู้เรียนที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมาย และอย่างมีความมุ่งหมายตัวอย่าง เช่น สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (ยกเว้นโรงเรียนอนุบาล) โรงเรียนมุ่งให้โอกาสแก่ผู้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษาหรือที่ต้องการออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด โรงเรียนผู้ใหญ่ กิจกรรมลูกเสือ อนุภาคชาต ยุวกสิกร กลุ่มสนใจดนตรี ฝึกฝนอาชีพ กลุ่มกสิกร

David Kline and Thomas B.Keehn (2545) ให้คำจำกัดความว่า การศึกษานอกโรงเรียนเหมือนกับการศึกษาที่เรียกว่าการศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาชั่วชีวิต การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ เป็นคำที่มีความหมาย ชนิดของการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือก หรือส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อช่วยปิดช่องว่างของประชากรจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถจะรับบริการจากระบบการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว การศึกษานอกโรงเรียนเป็น การศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ง่าย

จะเห็นได้ว่าจากการให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ดังนี้คือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่อยู่นอกเหนือจากโรงเรียน ภาคปกติที่เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนทุกเพศทุกวัยได้มีโอกาสเข้ามาศึกษา การจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและสนองความต้องการของผู้เรียน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักตนเอง รู้จักคิดและแก้ปัญหาให้กับตนเอง รู้จักแสวงหาแนวทางในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และมุ่งยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นไปเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ ทักษะอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในยามที่เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำเช่นปัจจุบัน

สำหรับลักษณะที่ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น มีกิจกรรมแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ดังที่ เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ (2532) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ

2. รูปแบบการจัดไม่แน่นอนแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ
3. หลักสูตรเนื้อหายืดหยุ่นได้มากขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น จุดมุ่งหมายของวิชา
4. การเรียนการสอนมีรูปแบบ วิธีการแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ตัวผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน
5. ระยะเวลาขึ้นอยู่กับลักษณะวิชา ความสนใจของผู้เรียนและจุดมุ่งหมายของการเรียน
6. สถานที่ เปลี่ยนแปลง ได้ตามความเหมาะสมและความพร้อมของท้องถิ่น และจำนวนผู้เรียน

นอกจากนี้ อารัง บัวศรี (2537) ได้สรุปลักษณะของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. ไม่ตายตัว และมีความยืดหยุ่นอย่างมาก เช่น ไม่จำกัดพื้นความรู้ของผู้เรียน ไม่กำหนดเวลาที่แน่นอน ไม่มีหลักสูตรตายตัว ไม่วัดผลเหมือนโรงเรียนทั่วไป ไม่จำเป็นต้องมีสถานที่เรียนโดยเฉพาะ ไม่จำกัดความรู้ของผู้เรียน
2. ผู้เรียนต่างมาเรียนด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ
3. สนองความต้องการของผู้เรียนได้ในเวลาที่รวดเร็ว
4. การจัดการศึกษาประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นความรับผิดชอบของสถาบันที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น สถาบันทางสังคมอื่นก็จัดทำได้
5. ผลของการศึกษาไม่จำกัดอยู่เฉพาะเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียนโดยตรง เท่านั้น สถาบันทางสังคมอื่นก็จัดทำได้

จากนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะการจัดการศึกษานอกระบบนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ที่มีความหลากหลาย หลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการสอน

ระยะเวลาในการเรียนการสอน และสถานที่ มีความยืดหยุ่นและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมและเมื่อผู้เรียนได้เรียนแล้ว ก็สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ทันที ซึ่งอาจจัดโดยภาครัฐหรือเอกชนก็ได้

การศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาทั้งมวลนั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ที่บ้าน เราเกิดขึ้นมา พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ได้พยายามสอนให้เราเรียนรู้ ตั้งแต่การกิน การนอน การพูด สอนให้เราเชื่อ ให้เราทำ ให้เราคิด ให้เรา เป็นอย่างที่เราควรจะเป็น สิ่งที่เราได้เรียน ได้เป็นนั้นจะเกิดขึ้นเพราะความต้องการของเรา ก็หาไม่ แต่เป็นกระบวนการที่เราพยายามปรับตัวให้เป็นคนของครอบครัว ซึ่งต่อไปก็ขยายไปสู่การ เป็นคนของชุมชน และของสังคมต่อไป เมื่อเติบโตเราก็จะถูกสอนให้มีความรู้ ความเชื่อ และสามารถมีพฤติกรรมหรือทำอะไรต่างๆ ได้ตามที่สังคมต้องการโดยกระบวนการของโรงเรียนซึ่งเป็น แหล่งที่สองที่ทำให้เราได้รู้ ได้เรียน ได้เป็น แต่ในขณะที่เราอยู่ในระบบของโรงเรียน หากเราได้หยุด ที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เราอยากรู้ และในสิ่งที่ไม่คิดที่จะได้รู้อีกมากมาย ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เราเรียนรู้ได้จาก กระบวนการของโรงเรียนตลอดชีวิตของคนเราแต่ละคน เราเรียนรู้จากสภาพการณ์รอบๆ ตัวเราอยู่ ตลอดเวลา นอกจากในโรงเรียนแล้วในที่เล่น ที่ทำงาน ที่พักผ่อนหย่อนใจในบ้าน ในกลุ่มเพื่อนๆ ในที่ต่างๆ ทำให้เราได้เรียนรู้อะไรต่างๆ มากมายทั้งตั้งใจ และไม่ตั้งใจ สิ่งที่เราได้เรียนรู้ ไม่มีครู ไม่มีหลักสูตร ไม่มีหนังสือ ไม่มีตำรา ไม่มีข้อสอบ และก็ไม่ได้อะไรเลย การเอาตัวของเราไปเกี่ยวข้องกับ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะโดยตั้งใจที่จะเรียนรู้ หรือไม่ก็ตามจะโดยวัตถุประสงค์อื่นนอกจากวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ก็ตาม ก็อาจจะก่อให้เกิด การเรียนรู้ขึ้นมาได้ สิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมในโรงเรียน และแตกต่างไปจากกิจกรรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่มีหลักสูตร มีรูปแบบ วิธีการที่เป็นเรื่อง เป็นราวกว่า สิ่งเหล่านี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่คนเรียนก็ไม่รู้ไม่ได้ตั้งใจว่าจะ เรียน คนสอนก็ไม่ได้ตั้งใจว่าจะสอน แต่ทำให้คนที่ได้เรียน และคนที่ได้สอนเกิดความรู้ขึ้น แต่ก็เป็น ปรากฏการณ์ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ไม่ใช่เรื่องของการเรียนรู้ ในทางที่ตรงกันข้ามกับการเรียนรู้ ซึ่งก็ คือการจัดการศึกษา ที่จะต้องเข้าใจความแตกต่างที่ชัดเจน ระหว่างการเรียนรู้กับการศึกษา ก็คือ การศึกษานั้นเป็นการจัดการให้คนเกิดการเรียนรู้ จึงต้องมีครู ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้สอน มี หลักสูตร มีแนวการสอน มีเรื่องที่จะสอน มีวิธีที่จะสอน รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง โดย การกระทำต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้น การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยจึงต้องประนีประนอม ให้ อิสระภาพที่จะเรียนรู้แก่ผู้เรียน และมีความปรารถนาดีที่จะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของผู้สอน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย จึงเป็นการจัดบรรยากาศ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม เงื่อนไข ที่จะ ส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้ทั้งที่จะโดยตั้งใจ หรือทั้งที่จะตอบสนองของความสนใจ ความกระหายใคร่รู้

และการพักผ่อนหย่อนใจ โดยที่ผลของการเรียนรู้นั้นนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต การทำงานให้ดีขึ้นหรืออาจจะนำผลการเรียนรู้นั้นๆ ไปสู่กระบวนการของการยอมรับและประสบการณ์เพื่อเทียบโอนไปสู่การศึกษาในระบบโรงเรียนอื่นๆ และเนื่องจากการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ เกิดการเรียนรู้ในครอบครัวในชุมชน ในที่ทำงาน ในกลุ่มเพื่อนฝูง คนคุ้นเคยเรียนรู้จากสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่ชัดเจน ยังไม่มีครูที่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์ จัดหาสภาพแวดล้อม และจัดหาแหล่งเรียนรู้ สร้างสถานการณ์ จัดหาสภาพแวดล้อม หรือเงื่อนไขให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยขึ้น

สำหรับความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ไว้ดังนี้

Coombs (1985:24) การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึงกระบวนการตลอดชีวิตที่ทุกคนได้รับและสะสมความรู้ ทักษะ เจตคติ และรู้แจ้งจากประสบการณ์ประจำวัน และการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และที่เล่น จากตัวอย่าง และเจตคติของสมาชิกครอบครัว และเพื่อน จากการเดินทาง การอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่นหรือ โดยการฟังวิทยุ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ตามปกติแล้วการศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีการจัด ไม่มีระบบ และบางครั้งไม่ได้ตั้งใจ แต่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ไปตลอดชีวิตของแต่ละบุคคลอยู่อย่างมาก แม้แต่ผู้ที่มีการศึกษาในโรงเรียนมาแล้วก็ตาม

สุนทร สุนันท์ชัย (2532:10) การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติจากประสบการณ์ประจำวันในครอบครัว ชุมชนจากการทำงาน การเล่น ห้องสมุด สื่อมวลชน และอื่นๆในสภาพแวดล้อมของบุคคล

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2532:299-300) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต คือไม่ต้องอาศัยระบบใดๆ ทั้งสิ้น เป็นการศึกษาที่สร้างเสริมบุคลิกภาพ ทัศนคติ ค่านิยม และความรู้ต่างๆ จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน การศึกษาประเภทนี้ทำที่ไหน เมื่อใด ก็ย่อมได้ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากสิ่งที่อยู่รอบตัว จากสมาชิกในครอบครัว จากเพื่อน จากการทำงาน ตลอดจนกระทั่งจากสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ การศึกษาตามอัธยาศัยจึงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าการศึกษาทั้งใน และนอกระบบโรงเรียน

จากความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยดังกล่าวพอจะสรุปหลักการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยได้ดังนี้

1. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาเพื่อตัวผู้เรียนเอง ขึ้นอยู่กับความสนใจ ใฝ่รู้ ความพอใจจะเรียนรู้จึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนเป็นผู้ตระหนักรู้เองว่าได้เรียนรู้หรือไม่ และผลการเรียนนั้นเกิดประโยชน์อย่างไร

2. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมของมนุษยชาติ เพราะมนุษย์จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่อาจปฏิเสธที่จะเรียนรู้ไม่ได้ เพราะการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

3. สังคมแห่งการเรียนรู้มักจะจัดบรรยากาศ สถานการณ์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้บุคคลได้เรียนรู้ตามความสนใจ ตามความต้องการของตนเอง

4. การส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องแพร่กระจายแหล่งให้มากขึ้น หลากหลายขึ้น ใกล้เคียงผู้เรียนมากขึ้น เพื่อให้สะดวกต่อการใช้บริการ บทบาทของนักการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องประสานงาน และกระตุ้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ชุมชนต่างๆ ให้จัดแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งให้คำแนะนำในการจัดการส่งเสริมมาตรฐาน

5. การส่งเสริมการเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัยควรจะส่งเสริมด้านการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง ในระดับที่จะแสวงหาความรู้ได้ และสนับสนุนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้

จากการเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ดูเหมือนว่าเป็น การศึกษาที่เกิดขึ้นเอง และมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง แต่ในความเป็นจริงสภาพปัจจุบันไม่ได้เป็นเช่นนั้น ยังมีตัวแปรที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอยู่หลายประการ ดังที่ภัทรพล มหาพันธ์ (2545) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่ากันทางเศรษฐกิจ ทำให้บุคคลมีอำนาจในการ บริโภคต่างกัน การลงทุนเพื่อการศึกษา การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองแตกต่างกัน ผู้มีฐานะดีกว่า มีโอกาสมากกว่าที่จะจัดสรรองค์ความรู้ และประสบการณ์ให้กับตนเองได้เท่าที่ต้องการ

2. ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทำให้สังคมเมืองมีโอกาสดีกว่าสังคมชนบท ใน ชุมชนเมืองมีระบบบริการ มีแหล่งความรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีเทคโนโลยี สนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าสังคมชนบทอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3. ความแตกต่างกันในด้านทักษะความสามารถของบุคคล ประชาชนจำนวนมากยังมีการศึกษาต่ำ ขาดทักษะการแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในครอบครัว ชุมชนที่ด้อยการศึกษา ไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ อย่างเหมาะสมในรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัย

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในสังคมบุคคลควรได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาในหลายรูปแบบ สามารถแสวงหา ศึกษาในหลายรูปแบบ สามารถแสวงหากการศึกษา และเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา และสถานที่ รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนในแต่ละช่วงชีวิตตลอดไป

ตอนที่ 5 ห้องสมุดประชาชนและการจัดห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร

ความหมายของห้องสมุดประชาชน

Good (1973) ได้ให้ความหมายดังนี้ ห้องสมุดประชาชน คือห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือเขตใดเขตหนึ่ง และได้รับความสนับสนุนทางการเงินบางส่วน หรือทั้งหมดจากประชาชน

Technical Dictionary of Librarianship ให้ความหมายว่า ห้องสมุดประชาชน เป็นห้องสมุดที่เปิดบริการแก่บุคคลทั่วไปโดยไม่คิดมูลค่า ได้รับการสนับสนุนและควบคุมโดยประชาชน

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน ได้อธิบายความหมายว่า ห้องสมุดประชาชน คือห้องสมุดที่มีหน้าที่จัดบริการโดยไม่คิดมูลค่าได้รับการสนับสนุนแก่ประชาชนในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือเขตใดเขตหนึ่ง และมีลักษณะสำคัญสามประการคือ ห้องสมุดประชาชนนั้น รัฐบาลเป็นเจ้าของหรือผู้ควบคุม ได้รับเงินอุดหนุนจากภาษีของประชาชน และให้บริการแก่ประชาชน

Poole (1876 : 477) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชนชิคาโก ได้ให้ความหมายของห้องสมุดประชาชน เมื่อร้อยปีกว่ามาแล้วว่า ห้องสมุดประชาชน คือ ห้องสมุดที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายของรัฐ ได้รับการสนับสนุน การเงินจากภาษีท้องถิ่น หรือ จากการบริจาค ดำเนินการบริหารงาน โดยประชาชน ประชาชนทุกคนมีสิทธิ ร่วมกัน ในการอ่าน และการใช้บริการ

Harrod, (1977 : 673) ได้ให้ความหมายว่า ห้องสมุดประชาชน คือห้องสมุดที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นทั้งหมด หรือ บางส่วนจากเงินของประชาชน การเข้าใช้บริการไม่จำกัด ในเรื่องของฐานะบุคคล ให้บริการฟรีแก่ผู้ใช้ มีหน้าที่ให้การศึกษาผู้ใหญ่ ตลอดจน ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน หนังสือแก่เด็ก เพื่อความเจริญงอกงาม ทางสติปัญญาในอนาคต

สุพรรณี วราทร (2528) ให้ความหมายว่า ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ดำเนินการโดยใช้งบประมาณของรัฐบาล ท้องถิ่น เพื่อให้บริการวัสดุการอ่านต่างๆ จัดบริการและกิจกรรมอื่นๆ ตามขอบเขตที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของห้องสมุดให้แก่ประชาชนในชุมชนโดยยึดหลักตอบสนองของความต้องการของผู้ใช้และความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและชุมชน เป็นสำคัญ

สุภัทรา ฉัตรเงิน (2520) กล่าวว่า ห้องสมุดประชาชนมีลักษณะที่สำคัญคือ หากห้องสมุดอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐบาลหรือที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลหรือไม่ก็ตาม ถ้าห้องสมุดเปิดให้บริการแก่ผู้ใช้ในชุมชนนั้นอย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัดเพศ วัย วุฒิ แล้ว ก็นับว่าเป็นห้องสมุดประชาชน

จากความหมายของห้องสมุดประชาชนที่มีผู้ให้คำจำกัดความ สรุปได้ว่าห้องสมุดประชาชน คือห้องสมุดที่จัดตั้งโดยรัฐบาล ได้รับเงินสนับสนุนจากท้องถิ่นนั้น เพื่อบริการด้านความรู้ให้กับผู้ที่อาศัยในชุมชนนั้นๆ อย่างเสรีไม่จำกัดเพศ วัย วุฒิ เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้คนในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดประชาชน

อัมพร นามเหลา (2542 อ้างถึงใน อาชัญญรัตน์อุบล และคณะ) ได้กล่าวว่า การจัดห้องสมุดประชาชนมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความผลิตผลผลิตของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ยืมหนังสือต่างๆ เพื่อหาความรู้ใส่ตน เกิดความผลิตผลผลิต และใช้ยามว่างให้เกิดประโยชน์

2. เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน โดยการได้รับข่าวสาร การศึกษา การวิจัย การจรรโลงใจทางวัฒนธรรม และการพักผ่อนหย่อนใจ

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน กำหนดวัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชน ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนศึกษาด้วยตนเองตลอดไป
2. เพื่อติดตามความก้าวหน้าทุกสาขาวิชา
3. เพื่อให้ประชาชนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน
4. เพื่อให้ประชาชนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในอาชีพ
5. เพื่อพัฒนาความคิดและจิตใจแก่ประชาชน
6. เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางการเมืองและสังคม
7. เพื่อให้ประชาชนชื่นชมในศิลปะและวัฒนธรรม
8. เพื่อให้ประชาชนใช้เวลาในทางที่จะทำให้ความเป็นอยู่และสังคมดีขึ้น
9. เพื่อให้ประชาชนสามารถเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้น

สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ (2515 : 2-3) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดประชาชน 5 ประการ คือ

1. เพื่อการศึกษา (Education)
2. เพื่อความรู้ (Information)
3. เพื่อความซาบซึ้งในศิลปะและความงามต่าง ๆ (Inspiration)

4. เพื่อการค้นคว้าวิจัย (Research)

5. เพื่อความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ (Recreation)

ฝ่ายห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร (2546 อ้างถึงใน อรรถกฤษณ์รัตนอุบล และคณะ) กล่าวถึง วัตถุประสงค์การจัดตั้งห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครดังนี้

1. เพื่อเป็นการให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ชนทุกชั้น

2. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้า

3. เพื่อให้บริการข่าวสารและความรู้ต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ และความเคลื่อนไหวของประเทศและของโลก

4. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนและประเทศ

5. เพื่อแนะนำให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

6. เพื่อให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และความรื่นรมย์

สรุปได้ว่าการจัดห้องสมุดประชาชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่ทุกคนไม่จำกัดเพศ วัย อายุ ระดับการศึกษา สร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ทุกคน โดยห้องสมุดประชาชนจะให้บริการด้านข่าวสารและความรู้ต่างๆ ผ่านสื่อทั้งที่เป็นวัสดุการอ่าน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนและประเทศ สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตาม ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

บทบาทและความสำคัญของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนสมัยใหม่ มีหน้าที่ในการรวบรวม วัสดุสิ่งตีพิมพ์ และ อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ เพื่อให้บริการแก่ ประชาชน ดำเนินการ และ จัดหาทรัพยากรห้องสมุด เพื่อใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด หาวิธีการที่จะชี้แนะในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (American Library Association 1966 : 8 อ้างถึงใน <http://arc.kru.ac.th/1633405/pub3.html>)

สุพรรณี วราทร (2523 : 13) ได้อธิบายบทบาทของห้องสมุดประชาชนว่ามีบทบาทในการรวบรวมหนังสือ สิ่งพิมพ์ และวัสดุการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้พัฒนาขึ้น ตามความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ หน้าที่ในการให้บริการ ห้องสมุดประชาชนมีขอบเขตการบริการแก่สมาชิกทุกคนในชุมชน ย่อมมีลักษณะแตกต่าง และมีความต้องการต่างๆ กันอย่างเท่าเทียมกัน

วาทนี ฐาปนวงศ์ศานติ (2543) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดดังต่อไปนี้

1. เพื่อการศึกษา (Education) เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จัก ค้นคว้าด้วยตนเอง การรับฟังความรู้จากชั้นเรียนไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้กับชีวิตประจำวัน หนังสือและวัสดุต่างๆ ในห้องสมุดจะช่วยแก้ปัญหาได้

2. เพื่อให้ข่าวสารและความรู้ (Information) ผู้ใช้ห้องสมุดจะเป็นผู้ทันสมัยต่อเหตุการณ์โลก ถ้ารู้จักใช้บริการห้องสมุด

3. เพื่อการค้นคว้าและวิจัย (Research) ห้องสมุดเป็นแหล่งช่วยแก้ปัญหาความไม่รู้แก่ผู้ที่รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในห้องสมุดเป็นคู่มือ อาจมีบรรณารักษ์ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในบางครั้ง ห้องสมุดเป็นแหล่งอ้างอิงในการวิจัยต่างๆ ได้

4. เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ (Inspiration) หนังสือนอกจากจะให้ความรู้แล้วยังให้ความซาบซึ้ง ก่อให้เกิดความดีงามในจิตใจ

5. เพื่อความเพลิดเพลิน (Recreation) ห้องสมุดจะช่วยสร้างความเพลิดเพลิน สนับสนุนการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การอ่านนวนิยาย บันเทิงคดีจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด

สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน (2550) ได้ชี้ให้เห็นว่าห้องสมุดประชาชนมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

2. ห้องสมุดประชาชนจำเป็นต้องพัฒนาตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าของสังคม

3. ห้องสมุดประชาชนต้องจัดให้มีชีวิตชีวา มีกิจกรรมหลากหลายที่สนองตอบความต้องการของท้องถิ่น ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

4. ห้องสมุดประชาชนต้องเป็นห้องสมุดเพื่อประชาชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ เป็นศูนย์ประชาคม และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

ประกาศขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม สหประชาชาติ (UNESCO) เกี่ยวกับห้องสมุด (UNESCO Public Library Manifests, 1977) ได้กล่าวถึง บทบาทและภารกิจของห้องสมุดประชาชนดังต่อไปนี้

1. สร้างและส่งเสริมนิสัยการอ่านของเด็ก

2. สนับสนุนการศึกษาของแต่ละบุคคล การขึ้นนำตนเองและการศึกษาในระบบทุกระดับ

3. เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาบุคคลอย่างสร้างสรรค์

4. การกระตุ้นจินตนาการ และความคิดริเริ่มของเด็กและเยาวชน

5. ส่งเสริมให้มีการรับรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ความยินดีในศิลปะ ความยินดี เห็นชอบในเรื่องทางวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม
6. ส่งเสริมให้มีการเข้าถึงวัฒนธรรม และการแสดงทุกประเภท
7. ปลูกฝังให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรม และการมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย
8. สนับสนุนประเพณีการเล่านิทาน หรือเล่าตำนาน ฯลฯ รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
9. มีหลักประกันในการให้ข้อมูลประเภทต่างๆ ของชุมชนแก่ประชาชน
10. มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอสำหรับกลุ่มงานอิสระ สมาคม และกลุ่มประโยชน์ในท้องถิ่น
11. อำนวยความสะดวก พัฒนาข้อมูลข่าวสาร และทักษะการรู้จักใช้คอมพิวเตอร์
12. ส่งเสริม และเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโปรแกรมเกี่ยวกับการรู้หนังสือ สำหรับประชาชนทุกกลุ่ม และถ้าหากจำเป็นห้องสมุดจะเป็นผู้เริ่มกิจกรรม และโปรแกรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปบทบาทและสำคัญของห้องสมุดประชาชน ดังนี้คือ เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนในการศึกษาด้วยตนเอง เป็นแหล่งรวมที่สำคัญของสังคม และจัดหาทรัพยากรให้แก่ประชาชนเพื่อแจ้งข่าวสาร อารมณ์วัฒนธรรม และสร้างความเจริญอกงามทางสติปัญญาให้กับประชาชน

รูปแบบและประเภทของการจัดห้องสมุดประชาชน

อัมพร นามเหลา (2542) กล่าวว่า ห้องสมุดประชาชนในประเทศต่างๆทั่วโลกมีรูปแบบการจัดห้องสมุดประชาชน 6 แบบ คือ

1. ห้องสมุดประชาชนกลางแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นห้องสมุดกลางแห่งชาติ ขณะเดียวกันก็เป็นห้องสมุดประชาชน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการกับห้องสมุดประชาชนสาขาต่างๆ ทั้งระดับ จังหวัด อำเภอ เทศบาล ตำบล หมู่บ้าน เช่น ห้องสมุดประชาชนของประเทศเกาหลี
2. ห้องสมุดกลางแห่งชาติ เป็นห้องสมุดแห่งชาติและเป็นห้องสมุดประชาชน ในขณะเดียวกัน ก็จัดระบบห้องสมุดประชาชนสาขาในระดับต่างๆ ทั้งในเขต เมือง ชนบท เช่น ห้องสมุดของประเทศจีน
3. ห้องสมุดแห่งชาติที่มีหน่วยให้ยืมอยู่ด้วย เป็นห้องสมุดแห่งชาติ และจัดหน่วยงานบริการให้ยืมแก่ประชาชน เช่น ห้องสมุดแห่งชาติบริติช (British Library)
4. ระบบเครือข่ายห้องสมุดประชาชน มีห้องสมุดประชาชนเป็นแม่ข่าย ห้องสมุดประชาชนอำเภอ และตำบลเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงถึงกัน โดยมีห้องสมุดกลางเป็นแกนควบคุม หน่วยงานของแม่ข่ายไว้อีก เช่น ห้องสมุดประชาชนของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

5. ห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ ห้องสมุดประชาชนจะไม่ขึ้นต่อกัน และกัน เช่น ห้องสมุดประชาชนของเอกชน และของเทศบาลในหลายประเทศ

6. ห้องสมุดประชาชนที่มีเครือข่ายเฉพาะเขตรัฐ หรือเขตการศึกษาที่ถูกกำหนด ห้องสมุดที่มีลักษณะนี้คือ ห้องสมุดประชาชนของอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและอินเดีย

นอกจากรูปแบบการจัดห้องสมุดประชาชนของต่างประเทศแล้ว สำนักบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งประเภทห้องสมุดประชาชนตามขนาดของ ห้องสมุดประชาชนเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุดขนาดใหญ่ เช่น ห้องสมุดประชาชนจังหวัด เป็นอาคารขนาดใหญ่ 2 ชั้น ชั้นบนจัดให้บริการหนังสือ เอกสารทางด้านหลักสูตรต่างๆ มีห้องโสตทัศนศึกษา หรือห้อง การศึกษานอกโรงเรียน มุขมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มุขมมหาวิทยาลัยรามคำแหง มุขข้อมูล ห้องถิ่น ชั้นล่างจัดบริการหนังสือ เอกสาร และสื่อโดยทั่วไป

2. ห้องสมุดขนาดกลาง เช่น หอสมุดศรีมั่งคลาภิเชก วงไกลกังวล หัวหิน จำนวน 5 ห้อง ประกอบด้วย ห้องเด็กและห้องครอบครัว ห้องอเนกประสงค์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ห้องหนังสือ ทั่วไป ห้องเฉลิมพระเกียรติ บางแห่งอาจจะมีห้องอื่นเพิ่มเติม เช่น ห้องธรรมะ ห้องบุคคลสำคัญ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนจัดเป็นห้องท้องถิ่นเกี่ยวกับข้อมูล ชุมชน ห้องการศึกษานอกโรงเรียน ให้ความรู้ทุกประเภท และห้องเฉลิมพระเกียรติ จัดแสดงข้อมูล เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระราชวงศ์ที่เกี่ยวข้อง ชั้นล่างจัดให้บริการหนังสือ เอกสารและสื่อโดยทั่วไป

3. ห้องสมุดขนาดเล็ก เช่น ห้องสมุดประจำอำเภอและกิ่งอำเภอ เป็นอาคารชั้น เดียว ให้บริการหนังสือและสื่อ โดยจัดเป็นมุขต่างๆ เช่น มุขเด็ก มุขครอบครัว มุขวารสาร หนังสือพิมพ์ มุขหนังสือทั่วไป มุขอ้างอิง มุขการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

นอกจากสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็น หน่วยงานจัดห้องสมุดประชาชน และแบ่งประเภทของห้องสมุด โดยคำนึงถึงขนาดของห้องสมุด กรุงเทพมหานครเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่จัดบริการห้องสมุดประชาชน ได้แบ่งประเภทของห้องสมุด ประชาชนออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเป็นอาคาร ตั้งอยู่ในแหล่ง ชุมชน ให้บริการการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่ทันสมัย ให้บริการข้อสนเทศและวัสดุการอ่านใน รูปแบบต่างๆ ให้บริการการฝึกงานแก่นิสิต นักศึกษา เป็นต้น

2. ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ ให้บริการในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ด้านการศึกษาค้นคว้า การให้บริการข้อสนเทศและวัสดุการอ่านในรูปแบบต่างๆ การส่งเสริมการ อ่าน เป็นต้น

3. บ้านหนังสือ เป็นห้องสมุดขนาดเล็กที่นำตู้คอนเทนเนอร์ขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้มาประกอบกัน จัดทำเป็นห้องสมุดและให้มีลักษณะคล้ายบ้าน นำไปตั้งในชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาและขยายบริการด้านห้องสมุดประชาชนในเชิงรุกเข้าถึงชุมชน ให้เพิ่มมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ให้บริการการศึกษาหาความรู้ เพื่อความบันเทิง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การจัดห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร ได้วิวัฒนามาจากการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครจึงมีความสัมพันธ์สืบเนื่องกันกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาล พระราชบัญญัติเทศบาลข้อหนึ่งได้กล่าวว่า "เทศบาลมีหน้าที่ให้ราษฎรได้รับการศึกษา อบรม" กรุงเทพมหานครจึงมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการศึกษาให้แก่ราษฎรในเขตกรุงเทพมหานครด้วย ห้องสมุดก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาแห่งชาติเป็นสถาบันสำหรับผู้ศึกษาด้วยตนเองอันจะดำเนินต่อไปตลอดชีวิต การจัดห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานครมี 3 รูปแบบคือ

1) ห้องสมุดประชาชนที่มีลักษณะเป็นอาคาร ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน เดิมห้องสมุดประชาชนเป็นหน่วยงานในสังกัดแผนกการศึกษา กองกลาง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2501 จึงได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นแผนกขึ้น เรียกว่า "แผนกห้องสมุดประชาชน" สังกัดกองกลาง

พ.ศ.2504 แผนกห้องสมุดประชาชน สังกัดกองการศึกษา

พ.ศ.2510 แผนกห้องสมุดประชาชนได้มาอยู่ในสังกัดกองสวัสดิการสังคม ฝ่ายการศึกษาและสวัสดิการสังคม

พ.ศ.2516 แผนกห้องสมุดประชาชนอยู่ในสังกัดกองบริการชุมชนและเยาวชน ฝ่ายการศึกษาและบริการชุมชน

พ.ศ.2517 ได้เปลี่ยนแปลงส่วนงานมาเป็นงานห้องสมุดประชาชน กองสันตนาการ สำนักสวัสดิการสังคม

พ.ศ.2532 ได้จัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ยกฐานะงานห้องสมุดประชาชนเป็นฝ่ายห้องสมุดประชาชน (<http://203.155.220.242/web11/advise.htm>)

2) ห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ มีลักษณะเป็นรถบัสขนาดใหญ่ ให้บริการในชุมชนแออัด เดิมคณะผู้บริหาร กทม.จะจัดตั้งห้องสมุดฯ ในเขตชุมชนของกทม.แต่ไม่สามารถหาพื้นที่ได้ จึงมีนโยบายจัดทำรถห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน รถห้องสมุดเคลื่อนที่ที่เปิดบริการเป็นครั้งแรกของ กทม. เมื่อ พ.ศ.2534 และเป็นคันที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย คันแรกให้บริการในชุมชนต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ชุมชน

ในปี 2540 ได้เพิ่มรถห้องสมุดเคลื่อนที่อีก 2 คัน โดยปรับปรุงรถรับ-ส่งข้าราชการ เป็นห้องสมุด ให้บริการในชุมชน จำนวน 10 ชุมชน

ในปี 2541 คณะผู้บริหารมีนโยบายจัดทำรถห้องสมุดเคลื่อนที่ 4 มุมเมือง จำนวน 4 คัน และเปิดให้บริการประชาชน เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2542 ณ ลานมหาเจษฎาบดินทร์ เนื่องในโอกาสคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และให้บริการในชุมชน จำนวน 8-10 ชุมชน / คัน

ในปี 2542 ได้จัดทำรถห้องสมุดเคลื่อนที่เพิ่มขึ้นอีก จำนวน 2 คัน บริการประชาชนจำนวน 10 ชุมชน ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2543 ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด นครธน จำกัด (มหาชน) ได้บริจาครถห้องสมุดเคลื่อนที่ จำนวน 1 คัน พร้อมหนังสือและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ครบชุด ให้แก่กรุงเทพมหานคร คิดเป็นเงินมูลค่า 3,350,000.- บาท โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับประชาชนได้ใช้เป็นสถานที่อ่านหนังสือ ค้นคว้าหาความรู้ และจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นการสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

ปัจจุบันฝ่ายห้องสมุดประชาชน กอนันตนาการ สำนักสวัสดิการสังคม มีรถห้องสมุดเคลื่อนที่ให้บริการ รวม 8 คัน (<http://203.155.220.242/web11/buslibrary.htm>)

3) บ้านหนังสือ มีที่มาจากกรุงเทพมหานคร มีนโยบายที่จะจัดให้มีห้องสมุดประชาชนให้ครบทุกพื้นที่เขต แต่ด้วยวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้การก่อสร้างอาคารห้องสมุดเพิ่มขึ้นเป็นไปได้ยากเพราะที่ดินราคาแพง จึงได้คิดจัดทำห้องสมุดขนาดเล็กเรียกว่า "บ้านหนังสือ" โดยนำตู้คอนเทนเนอร์ จำนวน 2 ตู้ มาต่อกันเป็นรูปตัวไอบ้าง ตัวแอลบ้าง ตามความเหมาะสมของพื้นที่ ในปีงบประมาณ 2544 ได้ดำเนินการจัดทำบ้านหนังสือไปแล้ว จำนวน 10 แห่ง (10 ชุมชน) ซึ่งยังไม่เพียงพอับความต้องการของชุมชน ปีงบประมาณ 2546 นี้ จึงได้จัดทำโครงการ " บ้านหนังสือ " เพิ่มขึ้นอีกจำนวน 10 แห่ง ในเขตที่ยังไม่มีห้องสมุดตั้งอยู่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการกระจายการให้บริการห้องสมุดแก่ประชาชนและกิจกรรมต่างๆ ในเชิงรุกอย่างทั่วถึงครบทุกเขตของกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีบ้านหนังสือจำนวน 23 แห่ง เปิดทำการ วันอังคาร-อาทิตย์ เวลา 10.00-18.00 น. ปิดทำการ เฉพาะวันจันทร์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ (<http://203.155.220.242/web11/homebook.htm>)

ตอนที่ 6 ความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2526 :323) กล่าวถึง "ความต้องการ" หมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว จะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองของความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

Samuelson (1917 อ้างใน <http://www.kmutt.ac.th/organization/ssc334/asset1.html>) กล่าวว่า มนุษย์นั้น เพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะให้บรรลุความต้องการที่ละชั้น เมื่อความต้องการชั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการชั้นนั้นก็ลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้นๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็นหรือความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองของความต้องการครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมีความสำคัญจะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ๆ เข้ามาแทนที่

Gilmer (1977) กล่าวว่า "มนุษย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัยรวมทั้งสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น การยอมรับนับถือ สถานภาพ การเป็นเจ้าของ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปความต้องการเหล่านี้ยากที่จะได้รับการตอบสนองจนอิ่มและพอใจทั้งๆ ที่ก็ได้รับอยู่แล้ว"

เสถียร เหลืองอร่าม (2525 : 10- 18) และนิพนธ์ คันธเสวี (2528 : 71) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางสรีระ (Physical or Physiological Needs) หรือ ความต้องการปฐมภูมิ (Primary Needs) หรือ ความต้องการทางชีววิทยา (Biological Needs) หรือความต้องการปฐมภูมิ (Primary) เป็นความต้องการทางชีววิทยา หรือ ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกหรือขั้นต่ำสุดของมนุษย์ซึ่งจำเป็นในการ ดำรงชีวิต เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับชีวิต เป็นความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เพื่อการมีชีวิตอยู่ เป็นความต้องการที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ในฐานะที่เป็นอินทรีย์ทาง กายภาพ เป็นแรงขับ (Drive) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นแรงขับด้านทางกายภาพ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต

เพื่อความอยู่รอด จึงเป็นความต้องการพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ ความต้องการชนิดนี้หากไม่ได้รับการตอบสนองจะมีความรู้สึกตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา และมีความกระวนกระวาย เช่น ความต้องการอากาศหายใจ อาหาร ความอบอุ่น น้ำ ยารักษาโรค อุณหภูมิที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่ม การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การขับถ่าย ความต้องการเรื่องเพศ การพักผ่อนนอนหลับ ที่อยู่อาศัย ถ้าขาดความต้องการประเภทนี้เพียงประการใดประการหนึ่งชีวิตจะต้องมีอันเป็นไป เพราะความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับมนุษย์ทุกคนจะขาดเสียมิได้ การแสวงหาสิ่งต่างๆมาเพื่อตอบสนองความต้องการในทางกายของมนุษย์ นี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสังคม วัฒนธรรม การฝึกอบรม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ ฯลฯ

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการในระดับสูง ความต้องการทางด้านจิตวิทยา ความต้องการทุติยภูมิ หรือความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่ (Psychological Needs or Secondary Needs or Acquired Needs) เป็นความต้องการที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลัง หลังจากความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว บางครั้งจึงเรียกความต้องการทางจิตใจว่า "ความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่" (Acquired Needs) เพราะเป็นความต้องการที่เกิดจากความรู้ และการเรียนรู้ประสบการณ์ การสนองตอบต่างๆ ก็เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นแรงขับ (Drive) ชนิดหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ (Dynamic) ไม่มีรากฐานจากความต้องการทางร่างกาย แต่อาศัยกลไกทางสมอง ที่สั่งสมจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันหรือต่างกันก็ได้ เนื่องจากแต่ละคนมีระดับความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ และประสบการณ์ ความต้องการทางจิตใจเป็นความต้องการที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างบุคคล

3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการทางจิตใจนั่นเอง แต่เน้นหนักในด้านความต้องการที่จะดำรงชีวิตให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น หรือมีความเป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เช่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ต้องการความยอมรับในสังคม ต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น

Maslow (1978) นักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยมได้อธิบายเรื่อง ความต้องการของมนุษย์ว่าเป็นลำดับทั้งหมด 5 ชั้น (Five general system of needs) โดยเขียนเป็นรูปพีระมิดแห่งความต้องการไว้ แสดงความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ (Basic needs) เป็นทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งเป็นคนแรกที่ได้เขียนขึ้น เรียกว่า "Maslow's General theory of human mativation" ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological needs or Biological Needs , Physical Needs) คือความต้องการบำบัดความหิวกระหาย ต้องการพักผ่อน ต้องการเรื่องกามารมณ์ ต้องการบำบัดความเจ็บปวดและ ความไม่สมดุลทางร่างกายต่างๆ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs and security) คือ ต้องการความมั่นคง ต้องการการป้องกัน อันตราย ต้องการระเบียบ ต้องการทำนายอนาคต

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs or Social Needs) คือ ต้องการเพื่อน ต้องการผู้ร่วมงาน ต้องการครอบครัว ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ต้องการใกล้ชิดกับเพศตรงข้าม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs, Self-Esteem Needs) คือ ต้องการความนับถือ ต้องการความมั่นคงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเห็นของคนโดยทั่วไป ต้องการความพอใจ ชมเชย นิยม ต้องการความมั่นใจในตนเอง ต้องการคุณค่าในตนเอง ต้องการยอมรับตนเอง

5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs, Self-realization, Self-fulfillment Needs) คือ ต้องการไปให้ถึงความสามารถสูงสุดของตนเอง ต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตน ต้องการทำสิ่งที่เหมาะสมที่สุด ต้องการความงอกงามและขยายความ ต้องการให้ถึงที่สุด ค้นพบความจริง สร้างสรรค์ความงาม ส่งเสริมความยุติธรรม สร้างระเบียบ

ในทางพุทธศาสนา กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ หรือความอยากซึ่งเรียกว่า กิเลสมีอยู่ 3 อย่างคือ (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2538: 67-70 อ้างถึงใน <http://www.kmutt.ac.th/organization/ssc334/asset1.html>)

1. กามตัณหา คือ ความอยากในกามคุณทั้ง 5 คือ ความอยากหรือปรารถนาในสิ่งน่ารักใคร่พอใจ ซึ่งอาจเป็น รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส มิใช่หมายถึงความต้องการทางเพศเพียงอย่างเดียวอย่างเช่นที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน

2. ภวตัณหา คือ ความอยากมี อยากเป็น อยากได้

3. วิภวตัณหา คือ ความไม่อยากมี ไม่อยากเป็น ไม่อยากได้

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2525 : 14) อ้างแนวคิดของ Knowls โดยแบ่งความต้องการของคนเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความต้องการพื้นฐาน ซึ่งได้แก่

- ความต้องการทางกายภาพ
- ความต้องการในการเจริญงอกงาม
- ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่
- ความต้องการด้านความรัก ความพอใจ
- ความต้องการที่จะได้รับความมั่นคงปลอดภัย
- ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ

2. ความต้องการด้านการศึกษา ซึ่งหมายถึงช่องว่างระดับความรู้ ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาให้มีในอนาคต

ทั้งนี้จากการศึกษาความต้องการด้านการศึกษาทำให้ทราบว่าการศึกษา เป็นกระบวนการภายนอกตัวบุคคล เป็นการจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุน และ เอื้ออำนวยให้แต่ละคนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อเอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ดังกล่าว สามารถเกิดได้ทั้งในสภาพการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนในระบบโรงเรียน นอกห้องเรียนและการเรียนรู้ตามธรรมชาติ แต่การเรียนรู้ นั้น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้ ยังคงเกิดขึ้นอยู่แม้ภายหลังจบการศึกษาแล้วก็ตาม และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังที่ Bootsinn (อ้างถึงใน <http://www.nfe.go.th/042103/librarian/module/module3.html>) ได้กล่าวว่า "การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่า ไม่มีใครแก่เกินเรียน การเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี"

Scisson (1982) ได้ศึกษารูปแบบของการศึกษาความต้องการรูปแบบต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากการนิยามความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันและได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผลของการศึกษาได้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ที่จะอธิบายและนิยามความต้องการทางการศึกษาว่าความต้องการทางการศึกษาเป็นผลของความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างองค์ประกอบความต้องการ(Need components) 3 องค์ประกอบคือ

1. สมรรถภาพ (Competence) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. ความเกี่ยวข้อง (Relevance) เป็นความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่คิดว่าจะเหมาะสมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิผล
3. แรงจูงใจ (Motivation) เป็นความตั้งใจของบุคคลที่จะปรับปรุงความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตนเอง เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิผล

ความต้องการทางการศึกษาตามแนวคิดของ Scisson (1980) คือ ความต้องการในสิ่งที่จะได้รับและมีความสอดคล้องกับนิยามความต้องการทางการศึกษาตามแนวคิดของ Knowles (1980) โดยได้รวมเอาองค์ประกอบด้านแรงจูงใจไว้ด้วย Scisson (1980) ได้เสนอแนะแนวทางการนิยามความต้องการทางการศึกษาไว้ว่า ไม่มีรูปแบบนิยามใดๆ ที่มีคุณค่าเหนือกว่ากัน การมีคุณค่าของแต่ละรูปแบบของนิยามนั้นขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ และความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่จะทำการนิยามเพื่อใช้ผลของการศึกษานั้น

วิธีการศึกษาความต้องการทางการศึกษา

Knowles (1980) ได้เสนอแนะแหล่งข้อมูล และวิธีการรวบรวมข้อมูลความต้องการทางการศึกษาเพื่อไปประกอบการประเมินความต้องการ (Needs assessment) ตามค่านิยามความต้องการซึ่ง Knowles (1980) ได้เสนอไว้ว่าแหล่งข้อมูลความต้องการทางการศึกษาได้แก่

1. ตัวบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา
2. บุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลเป้าหมาย
3. สื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมของบุคคลเป้าหมาย
4. องค์กรทางสังคมและชุมชนของบุคคลเป้าหมาย

แม้จะมีข้อเสนอแนะนิยามความต้องการที่แตกต่างกันมากมายแต่เมื่อได้ศึกษาในรายละเอียดคำอธิบาย และองค์ประกอบความต้องการจากค่านิยามเหล่านั้นแล้ว ก็จะสรุปได้ว่าความต้องการเป็นสภาพทางจิตวิทยา ที่จะนำบุคคลไปสู่ความสุข ความพึงพอใจ โดยบุคคลพยายามที่จะหลีกเลี่ยงภาวะที่ไม่มีความสุข ไม่มีความพึงพอใจ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทความต้องการได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการเจริญเติบโต ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ความต้องการความสำเร็จ และความต้องการการยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า และ

2. ความต้องการทางการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของความต้องการพื้นฐานร่วมกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่ตนขาดแคลนอยู่เพื่อให้ตนเองดีขึ้น ความต้องการทางการศึกษาเป็นผลของการมีความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างองค์ประกอบความต้องการทั้งสาม ได้แก่บุคคล สภาพที่คาดหวังของงานต่อบุคคลคือความสามารถที่เหมาะสมกับการกระทำกิจกรรมนั้นๆ และแรงจูงใจของบุคคลที่จะพัฒนาความสามารถของตนเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถกระทำได้โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เช่นสอบถามหรือสัมภาษณ์จากบุคคลกลุ่มเป้าหมาย บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายการสำรวจชุมชนและและการวิเคราะห์ข่าวสารจากสื่อมวลชนข้อมูลที่ได้รับจะสามารถนำไปใช้ร่วมกันเพื่อประเมินเป็นความต้องการทางการศึกษาต่อไปได้อย่างเหมาะสม

ความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

บุคคลจะเรียนรู้ได้จะต้องจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ซึ่ง Thomas (อ้างถึงใน <http://www.nfe.go.th/042103/librarian/module/module3.html>, 2549) ได้ระบุว่าลักษณะของ กระบวนการเรียนรู้มี 8 ประการได้แก่

1. การเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติ
2. การเรียนรู้เป็นปัจเจกบุคคล
3. การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากบุคคลในสังคมร่วมกัน
4. การเรียนรู้เป็นการตอบสนองสิ่งที่พบ/กระตุ้น
5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต
6. การเรียนรู้ไม่สามารถเปลี่ยนกลับไป-มาได้
7. การเรียนรู้ต้องใช้เวลา
8. การเรียนรู้ไม่สามารถเกิดจากกฎบังคับ

ในส่วนของกระบวนการเรียนรู้นั้น มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ในที่นี้ จะขอเสนอกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bruner (อ้างถึงใน <http://www.nfe.go.th/042103/librarian/module/module3.html>, 2549) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ

1. การรับความรู้ เป็นขั้นตอนของการเรียนรู้ใหม่ๆที่ได้จากการเรียนรู้
2. การแปลงรูปของความรู้ เป็นขั้นตอนการแปลงรูปความรู้ที่ได้รับมาให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมหรือเหตุการณ์ปัจจุบัน
3. การประเมินผล เป็นขั้นตอนของการประเมินผลว่า สิ่งที่ได้รับมาเป็นความรู้ใหม่ เมื่อผ่านขั้นการแปลงรูปของความรู้แล้วว่ามีดีหรือไม่ หรือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้นเพียงใด

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอแนวขั้นตอนการจัด กระบวนการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

2. สำรวจความต้องการ โดยการซักถามสังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย ทดสอบก่อนเรียน ซึ่งสำรวจ ใน 2 ประเด็นใหญ่ๆคือ
 - สำรวจความต้องการ/ความสนใจของผู้เรียน
 - สำรวจพื้นฐานความรู้เดิม
3. เตรียมการ
 - เตรียมเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่นๆที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่ออื่นๆที่เกี่ยวข้อง
 - วางแผนการจัดกิจกรรม, วางแผนการเรียนการสอน ให้เชื่อมโยงต่อเนื่องสอดคล้องกับ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน
4. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนย่อยคือ
 - ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ชั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลงาน/องค์ความรู้ที่สรุปได้จากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ - วิเคราะห์ อภิปรายกระบวนการเรียนรู้

5. ประเมินผล

6. สรุปและนำไปประยุกต์ใช้

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรจัดให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

ตอนที่ 7 แนวคิดเรื่องตัวแปร

ในการศึกษาเรื่องความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานครนั้น มีตัวแปรต้นคือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ 2) ระบบการศึกษา 3) เขตที่อาศัยอยู่ ซึ่งจะส่งผลต่อตัวแปรตามคือ ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการ และด้านการประเมินผล การกำหนดตัวแปรในครั้งนี้ได้ยึดตามแนวปัญหาการวิจัย และจากงานวิจัยที่มีผู้เสนอการจัดกิจกรรม ดังนี้

บราวน์และคณะ (Brown and other, 1977) เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยพิจารณาถึงแนวทางและการเรียนรู้ของแต่ละคน เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยได้กำหนดไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ และเนื้อหา
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน
4. บุคลากร
5. วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ
6. สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
7. การประเมินผลและการปรับปรุง

อุ้นตา นพคุณ (2546) กล่าวว่า ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถจำแนกตามเกณฑ์ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การจำแนกตามลักษณะของผู้รับบริการ (clients) ในการจำแนกตามลักษณะของผู้รับบริการ สามารถจำแนกได้เป็น 5 กลุ่มย่อย คือ
 - ตามวัย (Age) เช่น เป็นเด็กเล็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ เป็นต้น

- ตามอาชีพ (Occupation) เช่น เป็นผู้ใช้แรงงาน พนักงานบริษัทเอกชน
ข้าราชการ

- ตามความสนใจ (Interest) เช่น ผู้เรียนสนใจในการศึกษาต่อ สนใจอาชีพ
เสริม เป็นต้น

- ตามเพศ (Sex) เช่นสตรีที่สนใจเรื่องการดูแลสุขภาพในวัยทอง เป็นต้น

- ตามชาติพันธุ์ (Ethnic) เช่นเป็นชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมือง เป็นต้น

2. การจำแนกตามการจำแนกตามเนื้อหาสาระ (Content) เกณฑ์การจำแนกตาม
เนื้อหาสาระ หรือวิชาการเป็นอีกวิธีหนึ่งที่แบ่งประเภทของการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การศึกษา
สายสามัญอันประกอบด้วยวิชาต่างๆ การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

3. การจำแนกตามวิธีการเรียนการสอน (Instructional Methods) การศึกษานอก
ระบบโรงเรียนที่จำแนกโดยใช้เกณฑ์วิธีการเรียนการสอน อาทิ การศึกษาทางดาวเทียม การศึกษา
ด้วยการเรียนในชั้นเรียน การเรียนทางไกล และด้วยตัวเอง นอกจากนี้แล้ว การเรียนที่ใช้เครื่องมือ
อิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนที่กำลังได้รับความสนใจมากในยุค
ข้อมูลข่าวสาร

4. การจำแนกตามปรัชญา แนวความคิด วัตถุประสงค์ (Philosophy, Concepts,
Objective) การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้รับความนิยมในนานาประเทศ ส่วนมากจะเป็น
การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีปรัชญาหรือแนวความคิดที่มีชื่อ เช่น โปรแกรมการสอนเรื่องการรู้
หนังสือโดยใช้แนวความคิดเรื่อง “มโนธรรมสำนึก” (Consciousness Raising) ของ Paulo Freire
 เป็นต้น

5. การจำแนกตามชุมชน พื้นที่ (Community or Area) จะให้ความสำคัญ
สภาพแวดล้อม หรือบริบทของโปรแกรม เช่น การศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพราษฎรที่อยู่บริเวณ
ชายแดน การศึกษา หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนแออัด เป็นต้น

คุนท และโอดอนแนล (1978 อ้างถึงใน รัตนา พุ่มไพศาล, 2528) กล่าวว่า
หลักการจัดการประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้คือ

1. การสร้างวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การสร้างนโยบายและวางแผน

3. การกำหนดและแบ่งประเภทกิจกรรม

4. จัดกลุ่มกิจกรรมเหล่านี้ โดยคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งของที่มืออยู่ โดยใช้
วิธีที่ดีที่สุดในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น

5. การมอบอำนาจที่จำเป็นที่จะให้กิจกรรมดำเนินไปได้ ให้กับบุคลากรแต่ละคน
ตามความเหมาะสมหรือมอบให้กับหัวหน้ากลุ่ม

6. นำกลุ่มผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งผู้ร่วมงานมา ประสานงานกัน

Hass (1974 : 108) ได้เสนอแนวทางสำหรับการจัดโครงการทางการศึกษาดังต่อไปนี้ 1) โครงการทางการศึกษาควรจัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งสนองความต้องการของเอกัตบุคคลในชุมชนนั้นๆ 2) โครงการทางการศึกษาควรเน้นวิธีการคิดเพื่อให้รู้จักแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน 3) กระบวนการจัดโครงการจะต้องต่อเนื่อง 4) โครงการจะต้องยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการของสังคม

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2524 : 51) ได้กล่าวถึงการจัดโครงการควรคำนึงถึงคุณสมบัติที่ดี 4 ประการ คือ ความคล่องตัว ความสมจริง การเตรียม และการบริหารงานอย่างดี และการวัดประเมินผล

Laffer (1978 : 33-37) ได้เสนอรูปแบบการจัดโครงการดังต่อไปนี้คือ 1) การประเมินความต้องการและความสนใจทางการศึกษา 2) การสร้างวัตถุประสงค์ 3) การทบทวนโครงการของคนอื่นๆ 4) การเลือกคณะกรรมการที่ปรึกษา 5) การบริหารโครงการ 6) บุคลากร 7) งบประมาณ 8) การประเมินโครงการ

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) กล่าวว่าการศึกษาผู้ใหญ่จะมีส่วนร่วมและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดนั้น ควรให้ผู้ใหญ่แต่ละคนรู้สึกสบาย ทั้งทางกายภาพและอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพสามารถจัดทำได้ด้วยการเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งรวมไปถึงการจัดแสงสว่าง อุณหภูมิและระดับเสียง ตลอดจนเก้าอี้และโต๊ะ โดยการจัดเตรียมและออกแบบให้เหมาะสมกับผู้ใหญ่ แม้แต่ห้องน้ำควรเตรียมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใหญ่แต่ละคน รวมถึงห้องน้ำสำหรับผู้พิการ และควรแยกห้องน้ำหญิงและชายด้วย

การเตรียมสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ อาจจะไม่สามารถจัดการได้อย่างเต็มที่ หากอย่างน้อยที่สุดควรที่จะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้สึกว่า ตนเองมีความสำคัญต่อสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนควรได้รับการต้อนรับเมื่อมาถึงห้องเรียน และควรได้รับการอนุญาตให้นั่งตรง ณ ที่ใดก็ได้ตามที่ตนรู้สึกสบาย ผู้เรียนแต่ละคนควรได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการอภิปราย และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง ไม่ควรให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนถูกล้อเลียนจากเพื่อนหรือวิทยากรผู้สอน

ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนมิได้เพียงแต่เข้าไปมีส่วนร่วมในศึกษาวิเคราะห์หาความต้องการเท่านั้น ประชาชนควรมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางโครงการ ด้วยเหตุผลต่อไปนี้ (Boyle, 1981)

1. เพื่อให้ประชาชนยอมรับในแผนดำเนินงานที่จะเกิดขึ้นต่อไป ทำให้ประชาชนพร้อมจะร่วมมือ เป็นการลดการต่อต้าน และลดความรู้สึกแปลกแยกจากโครงการ

2. เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหา ความต้องการ ทิศทางของการแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการร่วมแก้ปัญหาของประชาชนเอง ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการแก้ปัญหา

ประธานาธิบดี Nyerere (อุ้นตา นพคุณ, 2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องคล้ายกับแนวความคิดเรื่องของการชี้นำตนเอง (Self-Directed) มโนภาพแห่งตน (Self Concept) และความอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตแห่งตน (Self-Determination or Autonomy) และความรู้สึกผูกพันรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Commitment or Responsibility) คือในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ของประชาชน ถึงแม้ว่าจะมีแรงจูงใจจากบุคคลอื่นหรือปัจจัยภายนอก แต่การตัดสินใจของประชาชนเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลและข้อดี ข้อเสียต่างๆ แล้ว ก็เป็นเรื่องของประชาชนแต่ละคน และในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจของประชาชนแต่ละคน จะต้องมีการเชื่อมโยงในด้านเจตคติ ค่านิยม มโนธรรมสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

Arnstein (1971) (อ้างถึงในอุ้นตา นพคุณ, 2546) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงสังคมวิทยาว่า เป็นการคืนอำนาจให้แก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่ไม่เคยมีส่วนร่วมมาก่อนในกระบวนการทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อว่าในอนาคตของประชาชนเหล่านี้จะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว

นอกจากนี้ อุ้นตา นพคุณ (2546) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ

1. การพัฒนาที่ยั่งยืนและงอกงามในตนเอง (Self-Generating) จะต้องเป็นกระบวนการที่อาศัยประชาชนที่พึ่งตนเองได้และสามารถพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้ เมื่อรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่พัฒนาถอนตัวออกจากชุมชนไปแล้ว การที่จะสร้างคนให้เป็นนักการศึกษาได้ จะต้องทำให้เขาได้เข้ามามีส่วนเรียนรู้และทำงานหาประสบการณ์อย่างใกล้ชิด

2. นอกจากเหตุผลที่ว่างานการศึกษาในโรงเรียนจะได้ยั่งยืนแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องใช้งบประมาณและทรัพยากรอันมหาศาล แต่ถ้าหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเสียสละแรงงาน เวลา และวัสดุ ซึ่งเท่ากับช่วยลดภาระของรัฐบาลแล้ว รัฐบาลก็ยังไม่จำเป็นต้องแบกรับภาระที่จะครอบคลุมรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ของแต่ละชุมชนได้ ดังนั้น ในการพิจารณาแผนงาน ทางเลือก ทรัพยากร และวัสดุต่างๆ ในการพัฒนาโปรแกรม ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนในแต่ละชุมชนจะเป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจกระบวนการพัฒนาได้ดีที่สุด และการตัดสินใจกระทำของเขาเหล่านั้นจะถูกต้องและตอบสนองความต้องการและปัญหาของชุมชนได้ตรงตามเป้าหมายที่สุด

การพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะประชาชนที่เข้ามาร่วมมือพัฒนาโปรแกรมจะเป็นผู้รู้จักวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ภาษา โครงสร้างของผู้นำและผู้มีอิทธิพลที่จะช่วยเหลือหรือเป็นอุปสรรคต่อโปรแกรมซึ่งสำคัญต่อขั้นตอนปัจจัยภายนอกขององค์กรที่นักพัฒนาโปรแกรมจะต้องคำนึงถึง

(http://www.dnp.go.th/forestfire/FIRESCIENCE/lesson%203/lesson3_1.htm)

นอกจากนี้การสร้างพันธมิตร/เครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นำแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตมาเป็นสาระสำคัญ โดยมุ่งหวังว่าการจัดการศึกษาของประเทศ จะทำให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง หลากหลายและต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง การสร้างพันธมิตร/เครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีขอบข่ายการบริการที่กว้างขวาง ครอบคลุมประชากรทุกคน ทุกพื้นที่ของประเทศ รวมทั้งคนไทยในต่างประเทศยังต้องมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างพันธมิตร/เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งการจัดและการส่งเสริมสนับสนุนในลักษณะต่างๆ เพื่อให้การบริการเรียนรู้ของการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ทั่วถึง และต่อเนื่องตามหลักของการศึกษาตลอดชีวิตอย่างแท้จริง และจะเป็นกลไกผลักดันให้การสังคม/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ การยกระดับการศึกษาของแรงงานในสถานประกอบการ ตลอดจนการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนและเยาวชนนอกระบบโรงเรียนประสบความสำเร็จ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, ร่างจุดเน้นการดำเนินงานตามกลยุทธ์การศึกษานอกโรงเรียนสู่การปฏิบัติ)

การสร้างสังคม/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคม/ชุมชนการเรียนรู้ เพราะเป็นกลไกหลักที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดและพัฒนาระบบค่านิยม และองค์ความรู้ต่างๆ ให้กับสมาชิกของสังคม/ชุมชน ซึ่งมีได้จำกัดเฉพาะการเรียนรู้หนังสือหรือการศึกษาในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ฯลฯ เท่านั้นแต่หมายถึงการเรียนรู้ของบุคคลในสังคม/ชุมชนจากระบบการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบคือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันจะนำไปสู่การสร้างการสังคม/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสังคม/ชุมชนที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นสังคม/ชุมชนที่มีบรรยากาศหรือบริบทต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้หรือกระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง และหลากหลายตามความ

สนใจ ศักยภาพ และโอกาสในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การศึกษานอกโรงเรียนควรมีบทบาทใน

การกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้และมีบทบาทในการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะชุมชน สถานประกอบการ องค์กร และหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง หลากหลาย และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Public Relations โดยคำว่า Public แปลเป็นภาษาไทยคือ ประชา ซึ่งหมายถึง หมู่คน และคำว่า Relations แปลเป็นภาษาไทยคือ สัมพันธ์ ซึ่งหมายถึง การผูกพัน ดังนั้นคำว่าประชาสัมพันธ์ เมื่อแปลตามตัวอักษร ก็จะได้ความหมายว่า “การเกี่ยวข้องผูกพันกับหมู่คน”

Bernays (1952) ผู้บุกเบิกงานประชาสัมพันธ์ ให้ความเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ มีความหมาย 3 ประการ ด้วยกัน คือ 1) เผยแพร่ชี้แจงให้ประชาชนทราบ 2) ชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย ตลอดจนเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานของสถาบัน 3) ประสานความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องให้เข้ากับจุดมุ่งหมาย และวิธีการดำเนินงานของสถาบัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมาย “การประชาสัมพันธ์” ว่า การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน

วิรัช ภูมิรัตนกุล คำว่า “การประชาสัมพันธ์” หากวิเคราะห์ตามรูปศัพท์แล้ว เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Public Relations”

Public แปลว่า ประชา ได้แก่ ประชาชน สาธารณชน กลุ่มชน Relations แปลว่า สัมพันธ์ ได้แก่ ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องด้วยหรือการผูกพัน ดังนั้น คำว่าการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน สาธารณชนหรือกลุ่มชน

หนังสือศัพทานุกรมสื่อสารมวลชนได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า หมายถึง กิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อถือ ศรัทธาในบุคคลและสถาบัน การประชาสัมพันธ์อาจแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การประชาสัมพันธ์สำหรับโรงพยาบาล การประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งการประชาสัมพันธ์ประกอบด้วย การบวนการ 4 ประการ คือ การค้นคว้าหาข้อมูล การวางแผน การสื่อสารและการติดตามผลประเมินผล

Lee (1925) นักวิชาชีพทางการประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือเป็นบิดาของการประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า การดำเนินงานอะไรก็ตามได้มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนเผยแพร่ออกไปให้ประชาชนได้เข้าใจถึงการดำเนินงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย

Bernays (1923) (อ้างถึงใน วิรัช ภิริชิตนกุล, 2542) นักประชาสัมพันธ์ที่นำผลงานประชาสัมพันธ์เข้าสู่สถาบันการศึกษาในสหรัฐอเมริกา แสดงความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์มีความหมาย 3 ประการด้วยกันคือ

1. เผยแพร่ชี้แจงให้ประชาชนทราบ
2. ชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย และเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของสถาบัน
3. ประสานความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องให้เข้ากับจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินสถาบัน เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์การ กลุ่มพนักงาน

มุสตี บำรุงกิจ (2550: 38) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมของหน่วยงาน องค์กร สถาบันหรือบุคคลที่ปฏิบัติเพื่อชนะใจประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยการเผยแพร่กระจายข่าวสารทางเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และภาพยนตร์ และเป็นวิธีการที่ช่วยส่งเสริมให้สถาบัน องค์กร ชุมชน หรือกลุ่มคน มีความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

เมธี คชาไพโร (2548: 29) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การดำเนินงานอย่างมีระบบแบบแผนขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในการเสริมสร้างเจตคติที่ดีของบุคคลภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดการยอมรับ สนับสนุนและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สิ่งสำคัญที่ทำให้การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพ ทำให้ข่าวสารที่ต้องการประชาสัมพันธ์จากผู้ส่งไปสู่ผู้รับ คือสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งในปัจจุบันสื่อในการประชาสัมพันธ์มีมากมายและหลากหลาย อันเป็นผลเนื่องมาจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของโลก อย่างไรก็ตามสามารถแบ่งสื่อประชาสัมพันธ์โดยพิจารณาตามลักษณะของสื่อ ได้เป็น 5 ประเภทคือ

1. สื่อบุคคล หมายถึงตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ สื่อบุคคลอื่น สื่อบุคคลจัดได้ว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงในการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโน้มน้าวจิตใจ เนื่องจากติดต่อกับผู้รับสารโดยตรง ส่วนใหญ่อาศัยการพูดในลักษณะต่างๆ เช่น การสนทนา พบปะพูดคุย การประชุม การสอน การให้สัมภาษณ์ การโต้วาที การอภิปราย การปาฐกถา และการพูดในโอกาสพิเศษ ต่างๆ แต่สื่อบุคคลก็มีข้อจำกัดคือ ในกรณีที่เนื้อหาเป็นเรื่องซับซ้อน การใช้คำพูดอย่างเดียวย่อมอาจไม่สามารถสร้างความเข้าใจได้ทันที และเป็นสื่อที่ไม่ถาวร ยากแก่การตรวจสอบและอ้างอิง นอกจากนี้จะมีผู้บันทึกคำพูดนั้นๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือบันทึกเสียงเอาไว้

2. สื่อมวลชน จากข้อจำกัดของสื่อบุคคลที่ไม่สามารถใช้เป็นสื่อกลางถ่ายทอดข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์สู่คนจำนวนมากพร้อมกันในเวลาเดียวกันอย่างรวดเร็ว มนุษย์จึงได้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร และเกิดเป็นสื่อมวลชนเพื่อมารับใช้ภารกิจดังกล่าว สื่อมวลชนอาจแบ่งประเภทตามคุณลักษณะของสื่อได้เป็น 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532)

ทั้งนี้ สื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารมีความคงทนถาวร สามารถนำข่าวสารมาอ่านใหม่ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่มีข้อจำกัดสำหรับบุคคลที่ตาบอดหรืออ่านหนังสือไม่ออก

ส่วนสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ส่งไปได้ไกลเพราะใช้คลื่นวิทยุ ไม่มีข้อจำกัดด้านการขนส่งเหมือนหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และสามารถรับฟังในขณะที่ยังทำงานอย่างอื่นไปด้วยได้ แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้ฟังไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้ใหม่อีก ดังนั้นหากมิได้ตั้งใจฟังในบางครั้งก็ทำให้ได้ข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์

สื่อวิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ จัดเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารมากที่สุด เนื่องจากสามารถเห็นภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียง ทำให้การรับรู้เป็นไปอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่ง แต่มีข้อจำกัดคือต้องใช้ไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้

3. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ที่หน่วยงานเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ในการผลิตและรูปแบบของสิ่งพิมพ์ที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เย็บเล่ม เช่น แผ่นปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ จดหมายข่าว เป็นต้น หรือที่เย็บเป็นเล่ม เช่น วารสาร เอกสารเผยแพร่ หนังสือในโอกาสพิเศษ รายงานประจำปี เป็นต้น ปัจจุบันความนิยมในการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์นี้มีอยู่มากและมีรูปแบบที่หลากหลายออกไปอีกมากมาย เช่น ในรูปปฏิทิน รูปลอก สมุดบันทึก ซึ่งล้วนแต่เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอายุการใช้งานนาน แต่มีข้อจำกัดในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาซึ่งต้องให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น แผ่นพับที่เขียนด้วยภาษาวิชาการ ถ้าส่งไปให้ประชาชนในชนบท อาจจะไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาที่ต้องการประชาสัมพันธ์ได้เลย

4. สื่อโสตทัศน์ เป็นสื่อที่ผู้รับสามารถรับได้ทั้งภาพ และหรือเสียง โดยปกติสื่อโสตทัศน์แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสื่อวัสดุ และส่วนที่เป็นสื่ออุปกรณ์ โดยสื่อวัสดุอาจจะสามารถใช้ได้ด้วยตัวเองโดยตรง เช่น ภาพวาด แบบจำลอง หรือของตัวอย่าง หรืออาจต้องนำไปใช้ร่วมกับสื่ออุปกรณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง เทปวีดิทัศน์ ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นดิสเก็ต แผ่นซีดีรอม เป็นต้น ส่วนที่เป็นสื่ออุปกรณ์ได้แก่ เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นวีดิทัศน์ เครื่องฉายภาพยนตร์ และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

โดยภาพรวมแล้ว สื่อไฮเทคที่มีข้อดีคือมีความน่าสนใจ เป็นสื่อที่คงทนถาวร นำมาใช้ได้บ่อยครั้ง และสามารถคัดลอกเพื่อนำไปใช้ที่อื่นได้ง่าย แต่มีข้อจำกัดคือต้องใช้อุปกรณ์ ซึ่งบางประเภทมีราคาแพง และต้องมีความรู้ในการใช้ และจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ เป็นแหล่งพลังงาน

ในปัจจุบันนี้ คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในการติดต่อสื่อสารและในงานประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อผสม (Multi-media) ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดีเนื่องจากให้ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ที่สมจริงเป็นธรรมชาติ และผู้รับยังสามารถมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อสื่อดังกล่าวได้ ส่วนข้อจำกัดคือมีความยุ่งยากในการจัดเตรียมอุปกรณ์ ผู้รับต้องมีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์พอสมควร และต้องใช้ไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่เป็นแหล่งพลังงาน

นอกจากนี้ ในยุคที่โลกไร้พรมแดน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ยิ่งทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ และจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพลโลกในอนาคตอันใกล้ โดยอินเทอร์เน็ตมีข้อดีคือสามารถเข้าถึงประชาชนทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว และเป็นการสื่อสารสองทางที่ผู้รับสามารถโต้ตอบเพื่อซักถามข้อมูลเพิ่มเติม หรือข้อมูลที่ไม่เข้าใจได้โดยตรงผ่านทางระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

5. สื่อกิจกรรม ปัจจุบันสื่อนี้มีความหมายขยายขอบเขตกว้างขวางไปถึงกิจกรรมที่สามารถสื่อความรู้สึกนึกคิด ความรู้ อารมณ์ และเรื่องราวข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ สื่อประเภทกิจกรรมมีได้มากมายหลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรม การแถลงข่าว การสาธิต การจัดรีวิบบวน การจัดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา การจัดแสดง การจัดกิจกรรมทางการศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมอาชีพ การจัดกิจกรรมการกุศล เป็นต้น

สื่อกิจกรรมนี้สามารถปรับปรุงดัดแปลงแก้ไขให้ยืดหยุ่น เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ได้ง่าย แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้รับมีจำนวนจำกัดเฉพาะกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมนั้นๆ เท่านั้น

การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม กล่าวคือจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับทราบว่ามีกิจกรรมที่ไหน อย่างไร อีกทั้งยังช่วยนำเสนอคุณค่าของกิจกรรมที่จัดขึ้นอีกด้วย

ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม เป็นการกระตุ้นให้ผู้มาใช้บริการห้องสมุดเพิ่มมากขึ้นซึ่งในยุคนี้ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะของห้องสมุดแบบเดิมๆ เช่นห้องสมุดที่ประเทศอังกฤษ ได้เข้าสู่รูปแบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และระบบออนไลน์เกือบทั้งหมด มีการใช้บริการหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ในมหาวิทยาลัยผ่านระบบออนไลน์มีเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัย

หลายแห่งเริ่มเข้าสู่บรรยากาศการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เต็มรูปแบบ อย่างมหาวิทยาลัยแอสตัน (Aston University) ได้เพิ่มจำนวนเครื่องพีซี และแล็ปท็อปเข้ามาในห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดมีบรรยากาศการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (<http://www.kriengsak.com>, 2551)

ส่วนประเทศสิงคโปร์ได้สังเกตเห็นว่าการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ยั่งยืนได้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Society and Economy) นั้น จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้คนในประเทศรักการอ่าน และค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยทำงาน หรือวัยหลังเกษียณ ดังนั้น สิงคโปร์จึงพยายามหาวิธีดึงดูดให้คนในประเทศเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดให้ได้มากที่สุด โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศการเรียนรู้เช่นเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ มีร้านขายกาแฟอยู่ในส่วนสิ่งพิมพ์เพื่อความบันเทิง ส่วนเอกสารวิชาการก็มีมุมสงบสำหรับอ่าน และค้นคว้ามีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ทั้งคอมพิวเตอร์ และระบบการสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ ห้องสมุดยังจัดหาสื่อทัศนูปกรณ์ เช่น สิ่งพิมพ์ วีดิทัศน์ ฯลฯ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้บริการทุกเพศทุกวัย เปลี่ยนบรรยากาศห้องสมุดให้นำสนใจตลอดเวลา ห้องสมุดบางแห่งของสิงคโปร์เปรียบได้กับ Art Gallery เล็ก ๆ ซึ่งมีการสร้างสีสันโดยการประสานกับโรงเรียนแถบใกล้เคียงให้นักเรียนนำผลงานภาพเขียน มาติดที่ผนังห้องสมุด และจัดแสดงหมุนเวียนกันไป ผู้เข้ามาใช้บริการที่เห็นภาพเขียนแล้วแล้วสนใจก็สามารถติดต่อขอซื้อภาพเหล่านั้นได้ เนื่องจากได้ภาพนั้นจะมีรายละเอียดของเจ้าของ ราคา และหมายเลขติดต่อไว้ ซึ่งห้องสมุดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อภาพมาตกแต่ง นอกจากจะได้บรรยากาศใหม่ ๆ ตลอดเวลา ยังมีรายได้จากการให้เช่าพื้นที่ในห้องสมุดนั้นๆ

นอกจากนี้ ระบบการยืม-คืนของหนังสือของห้องสมุดได้พัฒนาขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการ อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนโดยนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสมัยเข้ามาใช้ กล่าวคือ เมื่อผู้ใช้บริการต้องการยืมหนังสือสามารถทำได้เองเพียงแค่สอดบัตรสมาชิกห้องสมุดที่เครื่องยืม-คืน แล้วนำหนังสือที่วางบนโต๊ะที่มีเลเซอร์อ่านบาร์โค้ดที่ปกหนังสือ เครื่องจะพิมพ์สติปที่ระบุวันที่คืนโดยอัตโนมัติ และผู้ใช้บริการยังสามารถคืนหนังสือได้ตลอด 24 ชั่วโมง และสามารถคืนที่ห้องสมุดแห่งไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องนำไปคืนที่ห้องสมุดที่เรายืมออกมา โดยการพัฒนาระบบพร้อมกันไปรษณีย์ของประเทศในการขนถ่ายหนังสือที่ถูกคืนไว้ที่ห้องสมุดของชุมชนอื่น ๆ กลับสู่ห้องสมุดเดิมที่เป็นผู้ให้ยืม โดยมีการคัดแยกหมวดหมู่ของหนังสือมาเรียบร้อยแล้ว และบรรณารักษ์สามารถจัดเก็บขึ้นชั้นได้ทันที สำหรับกลุ่มคนที่ไม่ชอบเข้าห้องสมุดซึ่งก็คือกลุ่มวัยรุ่น สิงคโปร์ก็พยายามดึงดูด โดยการนำห้องสมุดไปไว้ในห้องที่ๆ วัยรุ่นชอบไปมากที่สุด นั่นคือแหล่งช้อปปิ้งใหญ่บนถนน Orchard พื้นที่บนห้าง Takashimaya ในชั้นที่มีค่าเช่าพื้นที่ถูกที่สุด ได้ถูกตกแต่งให้เป็นห้องสมุดสำหรับวัยรุ่น มีหนังสือและข้อมูลทุกประเภทที่วัยรุ่นต้องการ เช่น ดนตรี ศิลปะ บันเทิง ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้กลุ่มวัยรุ่นมีความสนใจใฝ่หาความรู้ ปัจจุบันมีวัยรุ่นเข้าใช้

บริการห้องสมุดนี้กว่า 2 ล้านคนต่อปี และทำให้ค่าเช่าพื้นที่บนชั้นนี้ราคาสูงขึ้นอัตโนมัติ (นพเก้า ศิริวิมลไพบุลย์, 2546 อ้างถึงใน http://www.natres.psu.ac.th/board/view.php?q_id=69)

ในประเทศไทย มีการปรับปรุงห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สวนลุมพินี โดยบริษัท ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ทำงานร่วมกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดตามแนวความคิดการเรียนรู้ นอกสถาบันการศึกษาที่ไม่ได้มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ผ่านการเรียนรู้แบบ E-learning และศึกษาผ่านโลกอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตอบโต้กันได้ทันที (Interactive) ที่เปิดกว้างในการต่อยอดความคิดและกระตุ้นให้คนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และได้้นำแนวคิดต้นแบบจากห้องสมุดที่ได้รับรางวัล 2005 Best Small Library in America Award ที่ห้องสมุดไมโซเพียงการสถานที่ที่เข้ค้นหาข้อมูลแต่ยังจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์เบื้องต้นให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปอีกด้วย ห้องสมุดแห่งนี้ได้รับการตกแต่งภายในและจัดแบ่งโซนให้เหมาะกับคนทุกวัย โดยนำผลการวิจัยผ่านนักเรียน อาจารย์ บรรณารักษ์ และประชาชนทั่วไปว่าต้องการเห็นห้องสมุดเป็นอย่างไรมาวิเคราะห์และสรุปทำเป็นห้องสมุดนี้

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สวนลุมพินีนี้ยังให้บริการสืบค้นข้อมูลแบบทันสมัยด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีบรรณารักษ์ที่คอยให้บริการข่าวสารที่ทันสมัยและมีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการ เป็นห้องสมุดที่มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และดึงดูดให้ผู้ใช้กลับมาใช้บริการอีกตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งห้องสมุดแห่งนี้จัดให้มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ไว้รองรับผู้ใช้บริการถึง 23 เครื่อง , สารานุกรมระดับโลก Microsoft Encarta Encyclopedia และ โปรแกรมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ด้วยตนเองไว้ให้บริการ นอกจากนี้ ยังติดตั้งจุดให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย Wi-Fi spot ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถนำโน้ตบุคเข้ามาใช้บริการได้ด้วย สำหรับบรรยากาศของห้องสมุดได้มีการออกแบบให้มีชีวิตชีวา บรรยากาศผ่อนคลาย มุมมองโปร่งสบาย ทันสมัย สวยงาม เป็นห้องสมุดในสวนที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกแบบโซนตามความสนใจของผู้ใช้บริการคือ

1. โซนนิทรรศการหนังสือใหม่ และสืบค้นข้อมูล
2. โซนยืม – คืน หนังสือ
3. โซนมุมสงบ เพื่อค้นคว้าจากหนังสือทั่วไป และหนังสือวิชาการ
4. โซนเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บริการอินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์ และ

ห้องฝึกอบรม

5. โซนเด็กและเยาวชน เพื่อบริการหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงพื้นที่จัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาการกระบวนการเล่นการคิด และความเข้าใจของตนเองอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ยังจัดมุมกาแฟและเครื่องดื่มเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้มานั่งพักผ่อน (<http://www.microsoft.com/thailand/lumpini/>, 2551)

จากการศึกษาการจัดห้องสมุดข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการและสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เป็นส่วนที่สำคัญที่เอื้อประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเอง และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การประเมินผลเป็นเรื่องที่สำคัญในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะได้นำไปวินิจฉัยผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดการปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้าร่วม

คำว่าประเมินผลตรงกับภาษาอังกฤษหลายคำ ได้แก่ Evaluation, Assessment และ Appraisal การประเมินผลเป็นคำที่มักจะใช้ควบคู่กับการวัดผล บางคนอาจจะคิดว่าเป็นคำเดียวกัน แต่ความจริงแล้วเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน มีนักวัดผลและนักการศึกษาได้ให้นิยามไว้หลายท่าน ดังนี้

ภัทธา นิคมานนท์ (2538, หน้า 9) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ตัดสิน โดยการหาข้อสรุปตัดสินประเมินค่า หรือตีราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2544, หน้า 4) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่า หรือ การตีราคา ข้อมูลที่ได้จากการวัดโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมคิด พรหมจ้อย (2544, หน้า 29) ที่กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของงาน หรือการประเมิน = การวัด + การตัดสินใจ (judgement)

ส่วนวารินทร์ สายโอบเอื้อ (2524, หน้า 1) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง ขบวนการวินิจฉัย ลงสรุป ตัดสิน ตีราคา ว่าสิ่งของหรือคุณลักษณะที่ได้จากการวัดนั้นดีเพียงใด มีราคาถูกหรือแพง หรือมีคุณค่ามากมายเพียงใด ซึ่งการวินิจฉัย ลงสรุป ตัดสิน ตีราคา สิ่งของ

ผลงาน หรือคุณลักษณะที่ได้จากการวัดนั้น ต้องอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นตัวกำหนด หรือตัวเปรียบเทียบนั่นเอง

กังวล เทียนกันต์เทศน์ (2540 : 16) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินหรือลงความเห็นใด ๆ จากผลของการวัด วิเคราะห์ผลที่วัดได้หรือหลักฐานอื่นๆ ประกอบการลงความเห็น

Guskey (2000 : 41 - 42) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการค้นหาที่เป็นระบบคุณค่า (worth) หรือ คุณธรรม (merit) การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่าให้กับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

6. กำหนดมาตรฐานสำหรับคุณภาพการตัดสิน

7. มาตรฐานควรมีความเกี่ยวข้องและสมบูรณ์ (absolute)
8. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง
9. สร้างมาตรฐานเพื่อกำหนดคุณค่า (value) หรือคุณภาพ (quality)

Hopkins and Antes, (1990 : 29) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การตรวจตราติดตาม อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศทั้งหมดของนักเรียน ครู โครงการทางการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อที่จะให้ทราบแน่ชัดว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยมีรูปแบบการตัดสินที่เที่ยงตรงผลที่เกิดนักเรียน และ ผลของโครงการนั้นด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสิน หรือลงสรุปผล ข้อมูลจากการวัดผลที่เป็นทั้งปริมาณหรือคุณภาพว่าสิ่งนั้นดีมากน้อยเพียงใดมีคุณค่าอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยที่การประเมินผลทางการศึกษา เป็นการตัดสิน หรือ สรุปผลทางด้านการศึกษา (<http://www.ripb.ac.th/ELEARN/Dranuwat/chapter1/a4.html>)

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะผู้วิจัยจึงขอนำเสนองานที่ใกล้เคียงดังนี้

อังคณา ยอดสร้อย (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า แรงงานสตรีมีความต้องการการจัดกิจกรรมด้านเนื้อหาในระดับปานกลาง

วราภรณ์ อยู่วัฒนา (2544) ได้ทำการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มี เพศ วุฒิการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันระดับการมีส่วนร่วมไม่ต่างกันแต่ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และ อายุต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมต่างกัน

สดลีย์ เพชรเจริญจริง (2542) การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนในระบบโรงเรียนและผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนต่อการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาแห่งชาติระหว่างผู้เรียนในระบบโรงเรียนกับผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ชุติมา สัจจามันท์ และคณะ (2551) การประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยตามมาตรฐานห้องสมุดประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดประชาชน

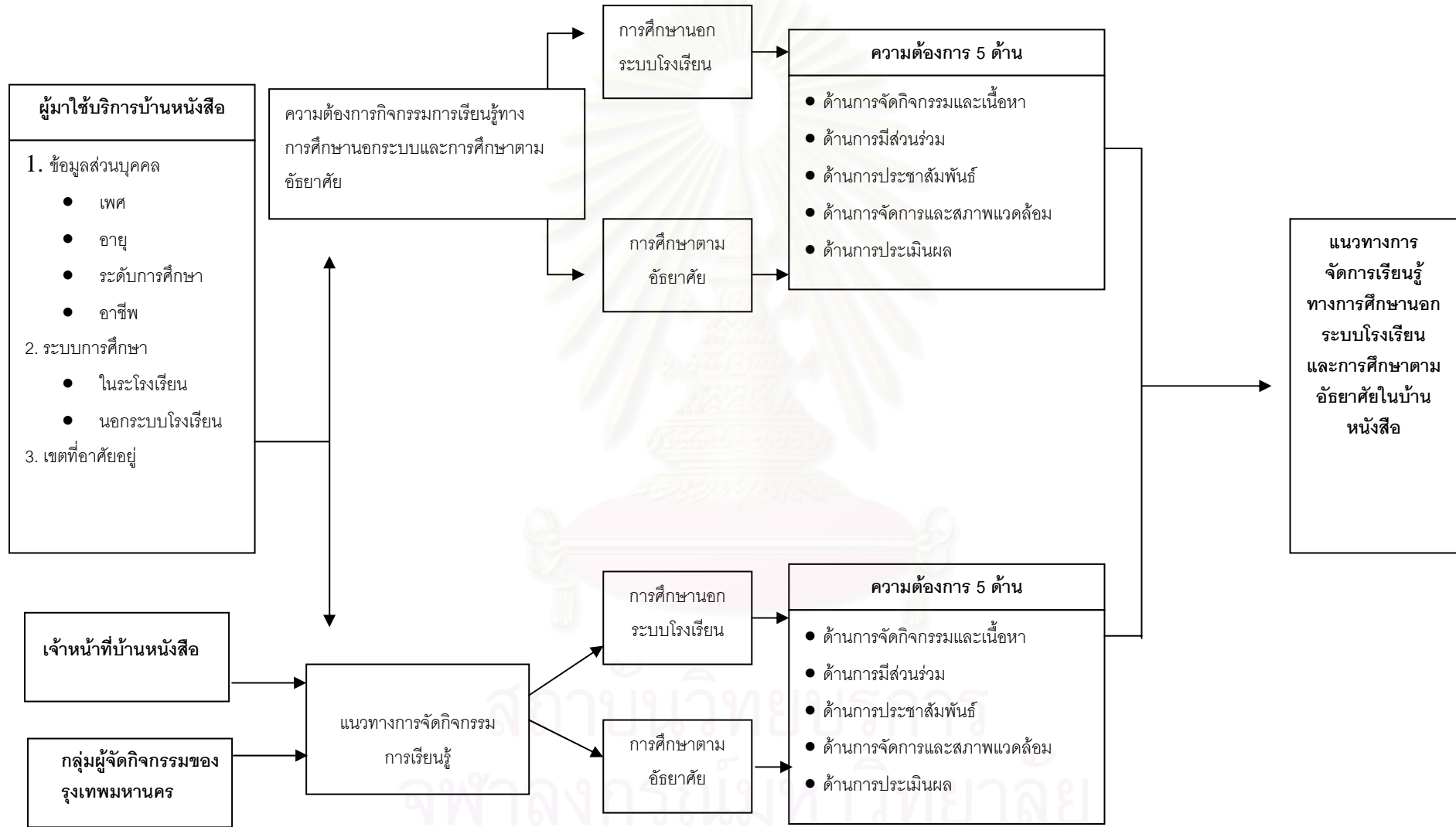
ในประเทศไทยมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานห้องสมุดประชาชนโดยเฉลี่ยรวมระดับน้อย ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มีปัญหาอุปสรรคโดยเฉลี่ยรวมระดับปานกลาง โดยงบประมาณและการเงินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ประชาชนผู้ใช้บริการโดยรวมมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของห้องสมุดในระดับปานกลาง ส่วนประชาชนผู้ไม่ใช้บริการ ส่วนใหญ่ระบุสาเหตุสำคัญที่ไม่ใช้คือ ไม่มีเวลา สถานที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ไกลหรือไม่สะดวกในการเดินทาง และไม่มีเวลาจำเป็นต้องใช้ตามลำดับ

จากวรรณคดีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย กล่าวคือ จากวรรณคดีนั้น ได้มีผู้ศึกษาเรื่องความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยงาน หรือชุมชนให้กับผู้ที่อยู่ในหน่วยงานหรือชุมชนนั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางการศึกษาวิจัย เพราะแม้ว่าบ้านหนังสือจะเป็นห้องสมุดรูปแบบใหม่ แต่ก็ยังคงเป็นห้องสมุดประชาชนซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับคนในชุมชนเช่นเดียวกัน ดังที่ ธารินทร์ สงวนเสริมศรี (2544) กล่าวว่า บ้านหนังสือจะเป็นแหล่งความรู้ชุมชนที่กระจายการให้บริการด้านการอ่านอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นและดึงดูดความสนใจให้มาใช้บริการด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 9 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของ กรุงเทพมหานคร ด้านเนื้อหา วิธีการ และระยะเวลา ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัยไว้ดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. กลุ่มผู้ที่ใช้บริการบ้านหนังสือจำนวน 23 แห่ง
2. กลุ่มผู้จัดกิจกรรม
 - 2.1 ผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร
 - 2.2 หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนั้นทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร
 - 2.3 เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเลือกมาจาก

1. ประชากรผู้ที่ใช้บริการบ้านหนังสือ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple-Stage Sampling) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่มาใช้บริการบ้านหนังสือที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สูตรของ Cochran (1953) ให้ความคลาดเคลื่อนระดับ .05

สูตร

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ	n	=	กลุ่มจำนวนประชากร
	P	=	สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม
	Z	=	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
			Z ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เท่ากับ 1.96
	d	=	สัดส่วนความคลาดเคลื่อน

ได้จำนวนทั้งสิ้น 323 คน โดยมีรายละเอียดการเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ จากการศึกษาพบว่า กรุงเทพมหานครมีเขตการปกครองทั้งหมด 50 เขต ซึ่งได้แบ่งเขตตามที่ตั้งของพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเขตชั้นใน จำนวน 21 เขต กลุ่ม เขตชั้นกลาง จำนวน 18 เขต และเขตชั้นนอก จำนวน 11 เขต และบ้านหนังสือจำนวน 23 แห่ง ตั้งกระจายอยู่ในเขตต่างๆ ผู้วิจัยเลือกแจกแบบสอบถามไปยังบ้านหนังสือ จำนวน 22 แห่ง และ 1 แห่ง สำหรับทดลองเครื่องมือ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 323 คน แจกแบบสอบถามไปยังบ้านหนังสือ จำนวน 22 แห่ง หาจำนวนแบบสอบถามที่แจกดังนี้

$$\text{จำนวนแบบสอบถามที่แจก} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}}{\text{จำนวนบ้านหนังสือ}}$$

ดังนั้น แจกแบบสอบถามทั้งสิ้นแห่งละ 15 ชุด จากการสำรวจพบว่า บ้านหนังสือแต่ละแห่งมีผู้มาใช้บริการ เฉลี่ยวันละ 20 – 30 คนต่อวัน เนื่องจากไม่สามารถกำหนดการส่งแบบสอบถามกลับคืนได้ และผู้วิจัยเกรงว่าจะได้แบบสอบถามตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงส่งแบบสอบถามไปยังบ้านหนังสือแห่งละ 30 ชุด รวมทั้งสิ้น 660 ชุด

ตารางที่ 1 จำนวนบ้านหนังสือตั้งอยู่ในเขตที่ตั้งของพื้นที่ 3 เขต ของกรุงเทพมหานคร และจำนวนบ้านหนังสือที่เลือก

เขตที่ตั้งของพื้นที่	จำนวนบ้านหนังสือทั้งหมด	จำนวนบ้านหนังสือที่เลือก
เขตชั้นใน	5	4
เขตชั้นกลาง	11	11
เขตชั้นนอก	7	7
รวม	23	22

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดเลือกบ้านหนังสือจำนวน 22 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 23 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในเขตที่ตั้งของพื้นที่ 3 เขต ของกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบ้านหนังสือแต่ละแห่ง

บ้านหนังสือที่เลือก	จำนวนแบบสอบถามที่แจก
ชุมชนหมู่บ้านนักกีฬา	30
ชุมชนเด็กเที่ยง	30
ชุมชนท่าทราย	30
ชุมชนสวนผัก	30
ชุมชนพลับพลา	30
ชุมชนปิ่นเจริญ 2	30
ชุมชนแสงอรุณ	30
สวนเฉลิมพระเกียรติ	30
ลานกีฬาเฉลิมพระเกียรติ	30
สุกันยา อิศรางกูร ณ อยุธยา	30
ชุมชนบลูไลท์	30
ชุมชนกมลาลุอิสลาม	30
ชุมชนธรรมมานุรักษ์	30
ชุมชนเคหะบางนา	30
ชุมชนร่มเกล้า	30
สวนสวย	30
พระราม 8	30
ลานกีฬากลาง	30
สวนสมเด็จพระเจ้า	30
ชุมชนเคหะธนบุรี	30
ชุมชนวีรกรรมสาธิต	30
ชุมชนนิรันดร์วิลล่า	30
รวม	22
	660

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยเลือกบ้านหนังสือจำนวน 22 แห่ง แจกแบบสอบถาม
แห่งละ 30 ชุด รวมแจกแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 660 ชุด

ตารางที่ 3 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจำแนกตามบ้านหนังสือแต่ละแห่ง

บ้านหนังสือ	จำนวนแบบสอบถาม
ชุมชนหมู่บ้านนักกีฬา	25
ชุมชนเล็กเที่ยง	15
ชุมชนท่าทราย	29
ชุมชนสวนผัก	30
ชุมชนพลับพลา	30
สวนเฉลิมพระเกียรติ	30
ลานกีฬาเฉลิมพระเกียรติ	12
สุกัญญา อิศรางกูร ณ อยุธยา	28
ชุมชนธรรมมานุรักษ์	22
ชุมชนเคหะบางนา	30
ชุมชนวชิรธรรมสาธิต	30
ชุมชนนิรันดร์วิลล่า	30
รวม	311

จากตารางที่ 3 ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจากบ้านหนังสือ จำนวน 311 ชุด คิดเป็นร้อยละ 47.12 จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

2. ประชากรผู้จัดกิจกรรมบ้านหนังสือ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานครประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มงานห้องสมุดประชาชน สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

กำหนดเครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็น

1. แบบสอบถาม (Questionair) แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา เขตที่อาศัยอยู่ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ(Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง	ระดับความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	ระดับความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยมาก
ระดับ 3 หมายถึง	ระดับความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	ระดับความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	ระดับความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด (Open-ended Form)

2. แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure interview) โดยสัมภาษณ์ผู้จัดการกิจกรรมบ้านหนังสือการเรียนรู้คือ หัวหน้ากลุ่มงานห้องสมุดประชาชน สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ เพื่อศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับประชาชนผู้ใช้บริการบ้านหนังสือในด้าน 1) ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา 2) ด้านการมีส่วนร่วม 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ 4) ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และ 5) ด้านการประเมินผล

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญของความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย และงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บข้อมูลในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. กำหนดกรอบคำถามในการสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้า และสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาแก้ไข

3. นำเครื่องมือที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา ความเข้าใจ และการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ความเข้าใจ และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ สวรรคตไฟ ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2550 จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ที่อยู่ในกลุ่ม ประชากร แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ และภาษาที่ใช้ จากนั้นตรวจสอบความเที่ยงโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ความเที่ยงแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.97 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ รายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม

ตอนที่	ข้อความ	จำนวนข้อ	รูปแบบคำตอบ
1.	ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	14	ตรวจสอบรายการ (Check list) และเติมข้อความ
2.	ความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ทาง การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัย	76	มาตราประมาณค่า 5 ระดับ
3.	ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อความ ต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ทาง การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัย	3	เติมข้อความ
รวมทั้งฉบับ		93	

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามเรื่องการศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

มาตรวัด	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1. ความต้องการด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	0.95
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	0.91
การศึกษาตามอัธยาศัย	0.92
2. ความต้องการด้านการมีส่วนร่วม	0.89
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	0.86
การศึกษาตามอัธยาศัย	0.76
3. ความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์	0.94
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	0.90
การศึกษาตามอัธยาศัย	0.90
4. ความต้องการด้านสภาพแวดล้อม	0.86
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	0.81
การศึกษาตามอัธยาศัย	0.78
5. ความต้องการด้านการประเมินผล	0.91
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	0.86
การศึกษาตามอัธยาศัย	0.85
ความเที่ยงแบบสอบถามทั้งฉบับ	0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยยื่นหนังสือคำร้องต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอให้ออกหนังสือถึงเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ และผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ และสัมภาษณ์ผู้จัดกิจกรรมบ้านหนังสือได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานห้องสมุดประชาชน สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความร่วมมือ และแบบสอบถามไปส่งให้เจ้าหน้าที่ประจำบ้านหนังสือทั้ง 23 แห่ง เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ และนัดหมายวันและเวลาที่จะสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มงานห้องสมุดประชาชน สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยได้รับกลับคืนมาทางไปรษณีย์ และรับกลับด้วยตนเอง ตามบ้านหนังสือที่ได้เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวม 22 แห่ง แห่งละ 30 ชุด รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 660 ชุด ได้รับกลับคืนมา 311 ชุด เนื่องจากบ้านหนังสือบางแห่งไม่ส่งกลับคืนมา และบางแห่งอยู่ลึกเข้าไปในชุมชนไม่สามารถเข้าไปเก็บแบบสอบถามได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาตรวจความสมบูรณ์ และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 13.0 for Windows (Statistical Package for the Social Science 13.0 for windows) เพื่อหาค่าสถิติต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ โดยการคำนวณหาความถี่ และร้อยละ

2. เกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีเกณฑ์แบ่งช่วงดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยมาก

2.50 – 3.49	หมายถึง	ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทาง การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัยปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทาง การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัยน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทาง การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัยน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ประคอง กรรณสูตร, ม.ป.ป.)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ	α	=	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม
	n	=	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด หรือ กำลัง 2 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ คะแนนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 หาค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบทั้งหมด}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

2.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ = ผลรวมของคะแนน n จำนวน
 n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2.3 หาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N^2 - 1}}$$

เมื่อ SD = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2.4 ค่า t (t-test)

กรณีความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มไม่เท่ากัน

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\left(\frac{s_1^2}{n_1}\right) + \left(\frac{s_2^2}{n_2}\right)}}$$

โดยมีการแบ่งความอิสระ

$$df = \frac{(s_1^2/n_1 + s_2^2/n_2)}{\left[\frac{(s_1^2/n_1)^2}{n_1 - 1}\right] + \left[\frac{(s_2^2/n_2)^2}{n_2 - 1}\right]}$$

กรณีความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเท่ากัน

$$T = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

- T = แทนค่าอัตราส่วนวิกฤต
- X = แทนค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- X = แทนค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
- S = แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- S = แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
- N = แทนค่าจำนวนตัวอย่างประชากรของกลุ่มที่ 1
- N = แทนค่าจำนวนตัวอย่างประชากรของกลุ่มที่ 2
- df = แทนค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ และเพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร

1.1 ผลการแจกแจงความถี่ และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	111	35.7
- หญิง	200	64.3
รวม	311	100

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ		
- 10-20 ปี	122	39.2
- 21-30 ปี	71	22.8
- 31-40 ปี	48	15.4
- 41-50 ปี	33	10.6
- 51-60 ปี	22	7.1
- 60 ปีขึ้นไป	15	4.8
รวม	311	100
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
- ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	2.3
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	2	0.6
- ประถมศึกษา	34	10.9
- มัธยมศึกษาตอนต้น	64	20.6
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	57	18.3
- อนุปริญญา	12	3.9
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	14	4.5
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	18	5.8
-ปริญญาตรี	92	29.6
-ปริญญาโท	7	2.3
- อื่นๆ	4	1.3
รวม	311	100
4. อาชีพ		
- นักเรียน / นักศึกษา	136	43.7
- ทำงานบริษัทเอกชน	29	9.3
- ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	26	8.4
- กิจการส่วนตัว	33	10.6
- รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	48	15.4

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	14	4.5
- อื่นๆ	25	8.0
รวม	311	100
5. ระบบการศึกษา		
- การศึกษาในระบบโรงเรียน	153	49.2
- การศึกษานอกระบบโรงเรียน	5	1.6
- การศึกษาตามอัธยาศัย	153	49.2
รวม	311	100
6. เขตที่พักอาศัย		
- เขตชั้นใน	33	10.6
- เขตชั้นกลาง	219	70.4
- เขตชั้นนอก	59	19.0
รวม	311	100

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.3 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ 10-20 ปี รองลงมาอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.2 และ 22.8 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 29.6 และ 20.6 ตามลำดับ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือนักเรียน หรือนักศึกษา รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือ อาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 43.7 และ 15.4 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่กำลังศึกษาในระบบโรงเรียน (อยู่ในสถาบันการศึกษา) และการศึกษาตามอัธยาศัย (ไม่ได้เรียนแล้ว) คิดเป็นร้อยละ 49.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พักอยู่เขตชั้นกลาง ของกรุงเทพมหานคร รองลงมาพักอยู่เขตชั้นนอก คิดเป็นร้อยละ 70.4 และ 19.0 ตามลำดับ

1.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่ต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 7 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษานอกระบบโรงเรียน			
1. ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	4.06	0.32	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วม	3.57	0.46	มาก
3. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.72	0.38	มาก
4. ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม	3.96	0.39	มาก
5. ด้านการประเมินผล	3.71	0.38	มาก
รวม	3.80	0.20	มาก
การศึกษาตามอัธยาศัย			
1. ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	3.83	0.31	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วม	3.60	0.41	มาก
3. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.80	0.43	มาก
4. ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม	3.99	0.42	มาก
5. ด้านการประเมินผล	3.70	0.39	มาก
รวม	3.78	0.15	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ($\bar{X} = 4.06$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.57$)

ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.99$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.60$)

ตารางที่ 8 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา รายข้อ

ความต้องการด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษานอกระบบโรงเรียน			
1. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมให้ความรู้ใน วิชาสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ	4.04	0.90	มาก
2. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ การตัดสินใจ	3.93	0.83	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ การแก้ปัญหา	4.06	0.87	มาก
4. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.28	0.81	มาก
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเช่น การรู้จักคัดกรองข้อมูล ข่าวสาร การแยกแยะข้อดีและไม่ดีอย่างมีเหตุผล	4.07	0.88	มาก
6. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	4.05	0.81	มาก
7. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	3.96	0.85	มาก
8. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการตระหนักรู้ในตน	3.90	0.83	มาก
9. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น	4.15	0.85	มาก
10. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการจัดการภาวะอารมณ์	4.04	0.96	มาก
11. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการจัดการความเครียด	4.09	0.92	มาก
12. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการประกอบอาชีพ	4.11	0.94	มาก
รวม	4.06	0.32	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความต้องการด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษาตามอัธยาศัย			
1. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการตัดสินใจโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.76	0.95	มาก
2. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.74	0.93	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.77	0.91	มาก
4. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.70	0.92	มาก
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.74	0.88	มาก
6. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.80	0.92	มาก
7. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการตระหนักรู้ในตนโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.77	0.95	มาก
8. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเข้าใจ และเห็นใจผู้อื่นโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.82	0.94	มาก
9. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการจัดการภาวะอารมณ์โดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ	3.84	0.96	มาก
10. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการจัดการความเครียดโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ	3.89	0.94	มาก
11. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดนิทรรศการศิลปะ	3.93	0.98	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความต้องการด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
12. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดงานเทศกาลดนตรี	3.84	1.06	มาก
13. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมสำหรับบุคคล ตามช่วงวัยเช่น การเล่นิทาน สำหรับเด็ก การฝึกอาชีพ สำหรับวัยทำงาน การดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	4.13	0.92	มาก
14. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับกร ส่งเสริมการอ่านเช่น การเชิญนักเขียนมาพูดคุยเป็นต้น	3.90	0.95	มาก
รวม	3.83	0.31	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.28$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านทักษะการตระหนักรู้ในตน ($\bar{X} = 3.90$)

ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมสำหรับบุคคลตามช่วงวัยเช่น การเล่นิทาน สำหรับเด็ก การฝึกอาชีพสำหรับวัยทำงาน การดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.13$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 9 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม รายข้อ

ความต้องการด้านการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษานอกระบบโรงเรียน			
1. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการจัดการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัด	3.62	0.97	มาก
2. ท่านต้องการร่วมคิดและวางแผนหลักสูตรการฝึกอบรมกับบ้านหนังสือ	3.56	0.98	มาก
3. ท่านต้องการเป็นผู้จัดการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ร่วมกับบ้านหนังสือ	3.38	1.09	ปานกลาง
4. ท่านต้องการอาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.32	1.19	ปานกลาง
5. ท่านต้องการเข้าร่วมการอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.67	1.03	มาก
6. ท่านต้องการชักชวนผู้ที่ท่านรู้จักให้มาเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.87	0.96	มาก
รวม	3.57	0.46	มาก
การศึกษาตามอัธยาศัย			
1. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย	3.56	0.96	มาก
2. ท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดและวางแผนการจัดนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.51	1.00	มาก
3. ท่านต้องการเข้าไปร่วมจัดมุมต่างๆ ตามที่บ้านหนังสือจัดขึ้น เช่น มุมภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.60	0.99	มาก
4. ท่านต้องการให้การสนับสนุนด้านการเงิน หรือบริจาควัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้บ้านหนังสือในการนำไปจัดมุมการเรียนรู้ต่างๆ	3.64	0.99	มาก
5. ท่านต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้นเป็นประจำ	3.70	0.95	มาก
รวม	3.60	0.41	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการชักชวนผู้ที่ท่านรู้จักให้มาเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.87$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการอาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.32$)

ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้นเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.70$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดและวางแผนการจัดนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.51$)

ตารางที่ 10 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์รายชื่อ

ความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษานอกระบบโรงเรียน			
1. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือแจ้งข่าวการจัดโครงการหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้นส่งตรงถึงท่านโดยวิธีการต่างๆ เช่น ทางไปรษณีย์ อีเมล	3.72	0.99	มาก
2. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์รายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.74	0.99	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์การจัดโครงการหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้นอย่างทั่วถึง	3.77	0.96	มาก
4. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบขั้นตอนในการเข้าร่วมหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้นทุกขั้นตอน	3.68	0.96	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบว่าท่านสามารถมีส่วนร่วมกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้อย่างไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง	3.66	1.03	มาก
รวม	3.72	0.38	มาก
การศึกษาตามอัธยาศัย			
1. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์งานที่บ้านหนังสือจัด	3.79	1.02	มาก
2. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำป้ายนิเทศประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.77	0.95	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการหรือเทศกาลต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์	3.63	1.04	มาก
4. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้ถึงประโยชน์ของการจัดนิทรรศการหรือมุมเสริมความรู้ต่างๆ ที่บ้านหนังสือได้จัดขึ้น	3.99	0.92	มาก
รวม	3.80	0.43	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์การจัดโครงการหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้นอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.77$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบว่าท่านสามารถมีส่วนร่วมกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้อย่างไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง ($\bar{X} = 3.66$)

ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้ถึงประโยชน์ของการจัดนิทรรศการหรือมุมเสริมความรู้ต่างๆ ที่บ้านหนังสือได้จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.99$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการหรือเทศกาลต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.63$)

ตารางที่ 11 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมรายชื่อ

ความต้องการด้านสภาพแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษานอกระบบโรงเรียน			
1. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีมุมสำหรับการศึกษา ทางไกล	3.86	0.95	มาก
2. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการ จัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น มีความร่มรื่น สว่าง เงียบ ไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น	4.15	0.83	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีบริการการเรียนแบบ e-learning	3.88	0.99	มาก
4. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือ มีลานกิจกรรมที่มีหลักสูตร การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เลือกตาม ความสนใจ	3.98	0.89	มาก
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้โอกาสคนในชุมชนเข้า ร่วมการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนใน หลักสูตรต่างๆ ก่อนประชาชนทั่วไป	3.95	0.92	มาก
รวม	3.96	0.39	มาก
การศึกษาตามอัธยาศัย			
1. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดแสดงมุมภูมิปัญญาของ ชุมชน	3.93	0.92	มาก
2. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีลานสานฝันให้ผู้ที่มีสนใจได้ นำผลงานของตนเองมาจัดแสดง	3.81	0.96	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดให้มีบริการ อินเตอร์เน็ตราคาถูกลง	4.10	0.98	มาก
4. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือขยายเวลาเปิด - ปิดบริการ	3.92	1.05	มาก
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีขนาดที่กว้างกว่านี้เพื่อจะ ได้จัดแสดงมุมความรู้ที่หลากหลาย	4.21	0.89	มาก
รวม	3.99	0.42	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือมีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น มีความร่มรื่น สว่าง เงียบไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.15$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือมีมุมสำหรับการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 3.86$)

ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือมีขนาดที่กว้างกว่านี้เพื่อจะได้จัดแสดงมุมความรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.21$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือมีลานสนามหญ้าให้ผู้สนใจได้นำผลงานของตนเองมาจัดแสดง ($\bar{X} = 3.81$)

ตารางที่ 12 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลรายข้อ

ความต้องการด้านการประเมินผล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษานอกระบบโรงเรียน			
1. ท่านต้องการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และเสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไข ทุกครั้งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น	3.77	0.87	มาก
2. ท่านต้องการวุฒิปัตริหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น	3.59	1.04	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำประเมินตนเองให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในแต่ละหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น	3.72	0.98	มาก
4. ท่านต้องการให้มีการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในแต่ละหลักสูตรต่างๆ ทั้งก่อนและหลังการอบรม	3.73	0.93	มาก
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ และ แก้ปัญหาทันที	3.76	0.95	มาก
รวม	3.71	0.38	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความต้องการด้านการประเมินผล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การศึกษาตามอัธยาศัย			
1. ท่านต้องการทำแบบประเมินทุกครั้งที่เข้าร่วมชม นิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.73	0.98	มาก
2. ท่านต้องการได้รับเกียรติบัตรจากบ้านหนังสือจากการ ร่วมงานนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.54	1.06	มาก
3. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำแบบประเมินตนเอง ให้กับผู้เข้าร่วมงานนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น	3.70	0.98	มาก
4. ท่านต้องการให้มีการทดสอบความรู้ของผู้เข้าร่วมงาน นิทรรศการต่างๆ	3.69	1.02	มาก
5. ท่านต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในงาน นิทรรศการ และ แก้ปัญหาทันที	3.84	0.95	มาก
รวม	3.70	0.39	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ท่านต้องการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และเสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไข ทุกครั้งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.77$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการวุฒิบัตรหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.59$)

ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในงานนิทรรศการ และ แก้ปัญหาทันที ($\bar{X} = 3.84$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการได้รับเกียรติบัตรจากบ้านหนังสือจากการร่วมงานนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.54$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา จำแนกตามเพศ

ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา	ชาย (n=111)		หญิง (n=199)		t	p
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.99	0.69	4.09	0.62	-1.444	.150
การศึกษาตามอัธยาศัย	3.81	0.74	3.85	0.69	-.408	.683

P > .05

จากตารางที่ 13 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เพศชาย และเพศหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	1.532	.766	1.861	.157
ภายในกลุ่ม	308	126.823	.412		
รวม	310	128.355			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	4.932	2.466	5.033	.007*
ภายในกลุ่ม	308	150.915	.490		
รวม	310	155.848			

P > .05

P < .05

จากตารางที่ 14 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	10	4.796	.480	1.164	.314
ภายในกลุ่ม	300	123.560	.412		
รวม	310	128.355			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	10	5.062	.506	1.007	.437
ภายในกลุ่ม	300	150.786	.503		
รวม	310	155.848			

P > .05

จากตารางที่ 15 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	6	3.667	.611	1.490	.181
ภายในกลุ่ม	304	124.689	.410		
รวม	310	128.355			
P > .05					
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	6	9.945	1.657	3.454	.003*
ภายในกลุ่ม	304	145.903	.480		
รวม	310	155.848			

P < .05

จากตารางที่ 16 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกตามระบบการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	3.652	1.826	4.510	.012*
ภายในกลุ่ม	308	124.704	.405		
รวม	310	128.355			

P < .05

ตารางที่ 17 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	8.049	4.024	8.386	.000*
ภายในกลุ่ม	308	147.799	.480		
รวม	310	155.848			

P < .05

จากตารางที่ 17 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	.389	.195	.468	.626
ภายในกลุ่ม	308	127.966	.415		
รวม	310	128.355			
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	.921	.460	.915	.401
ภายในกลุ่ม	308	154.927	.503		
รวม	310	155.848			

P > .05

จากตารางที่ 18 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 19 ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ

ด้านการมีส่วนร่วม	ชาย (n=111)		หญิง (n=199)		t	p
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.59	0.86	3.57	0.84	.206	.837
การศึกษาตามอัธยาศัย	3.59	0.79	3.62	0.82	-.307	.759

P > .05

จากตารางที่ 19 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เพศชาย และเพศหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	9.165	4.582	6.689	.001*
ภายในกลุ่ม	308	211.004	.685		
รวม	310	220.169			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	9.939	4.969	7.918	.000*
ภายในกลุ่ม	308	193.298	.628		
รวม	310	203.237			

P < .05

จากตารางที่ 20 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อายุต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	10	13.848	1.385	2.014	.032*
ภายในกลุ่ม	300	206.321	.688		
รวม	310	220.169			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	10	12.887	1.289	2.031	.030*
ภายในกลุ่ม	300	190.350	.634		
รวม	310	203.237			

P < .05

จากตารางที่ 21 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	6	11.644	1.941	2.829	.011*
ภายในกลุ่ม	304	208.525	.686		
รวม	310	220.169			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	6	17.457	2.910	4.761	.000*
ภายในกลุ่ม	304	185.780	.611		
รวม	310	203.237			

P < .05

จากตารางที่ 22 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา

ตามอัยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามระบบการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	10.675	5.338	7.847	.000*
ภายในกลุ่ม	308	209.494	.680		
รวม	310	220.169			
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	15.501	7.750	12.715	.000*
ภายในกลุ่ม	308	187.736	.610		
รวม	310	203.237			

P < .05

จากตารางที่ 23 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	2.037	1.019	1.438	.239
ภายในกลุ่ม	308	218.132	.708		
รวม	310	220.169			

P > .05

ตารางที่ 24 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	4.014	2.007	3.103	.046
ภายในกลุ่ม	308	199.222	.647		
รวม	310	203.237			

$P < .05$

จากตารางที่ 24 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เขตที่อยู่อาศัยต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เขตที่อยู่อาศัยต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 25 ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามเพศ

ด้านการประชาสัมพันธ์	ชาย (n=111)		หญิง (n=199)		t	p
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.64	0.79	3.76	0.89	-1.151	.251
การศึกษาตามอัยาศัย	3.77	0.83	3.81	0.84	-.451	.652

$P > .05$

จากตารางที่ 25 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	7.819	3.909	5.505	.004*
ภายในกลุ่ม	308	218.734	.710		
รวม	310	226.553			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	7.142	3.571	5.256	.006*
ภายในกลุ่ม	308	209.267	.679		
รวม	310	216.410			

P < .05

จากตารางที่ 26 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อายุต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	10	7.390	.739	1.012	.433
ภายในกลุ่ม	300	219.163	.731		
รวม	310	226.553			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	10	8.686	.868	1.253	.257
ภายในกลุ่ม	300	207.733	.692		
รวม	310	216.410			

P > .05

จากตารางที่ 27 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและ

การศึกษาตามอรรถาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอรรถาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	6	20.836	3.473	5.132	.000*
ภายในกลุ่ม	304	205.717	.677		
รวม	310	226.553			
การศึกษาตามอรรถาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	6	20.049	3.342	5.173	.000*
ภายในกลุ่ม	304	196.360	.646		
รวม	310	216.410			

P < .05

จากตารางที่ 28 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอรรถาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอรรถาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามระบบการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	13.439	6.720	9.711	.000*
ภายในกลุ่ม	308	213.114	.692		
รวม	310	226.553			

P < .05

ตารางที่ 29 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	18.099	9.050	14.055	.000*
ภายในกลุ่ม	308	198.310	.644		
รวม	310	216.410			

P < .05

จากตารางที่ 29 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประชาสัมพันธ์ จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	.558	.279	.380	.684
ภายในกลุ่ม	308	225.995	.734		
รวม	310	226.553			
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	.286	.143	.204	.816
ภายในกลุ่ม	308	216.123	.702		
รวม	310	216.410			

P > .05

จากตารางที่ 30 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 31 ผลการทดสอบสถิติ t - test แบบ two – tailed ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม จำแนกตามเพศ

ด้านการจัดการและ สภาพแวดล้อม	ชาย (n=111)		หญิง (n=199)		t	p
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	4.02	0.71	3.98	0.77	.397	.692
การศึกษาตามอัธยาศัย	3.90	0.74	4.01	0.72	-1.23	.221

P > .05

จากตารางที่ 31 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เพศชาย และเพศหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	6.547	3.274	6.424	.002*
ภายในกลุ่ม	308	156.944	.510		
รวม	310	163.491			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	7.577	3.788	6.964	.001*
ภายในกลุ่ม	308	167.554	.544		
รวม	310	175.131			

P < .05

จากตารางที่ 32 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	10	7.594	.759	1.461	.153
ภายในกลุ่ม	300	155.897	.520		
รวม	310	163.491			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	10	2.763	.276	.481	.902
ภายในกลุ่ม	300	172.368	.575		
รวม	310	175.131			

$P > .05$

จากตารางที่ 33 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่การศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	6	12.531	2.089	4.206	.000*
ภายในกลุ่ม	304	150.960	.497		
รวม	310	163.491			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	6	12.000	2.000	3.727	.001*
ภายในกลุ่ม	304	163.131	.537		
รวม	310	175.131			

$P < .05$

จากตารางที่ 34 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาชีพต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา

ตามอัยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม จำแนกตามระบบการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	9.953	4.977	9.983	.000*
ภายในกลุ่ม	308	153.538	.498		
รวม	310	163.491			
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	8.930	4.465	8.274	.000*
ภายในกลุ่ม	308	166.201	.540		
รวม	310	175.131			

P < .05

จากตารางที่ 35 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	.171	.086	.162	.851
ภายในกลุ่ม	308	163.320	.530		
รวม	310	163.491			

P > .05

ตารางที่ 36 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษาตามอัยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	.139	.069	.122	.885
ภายในกลุ่ม	308	174.992	.568		
รวม	310	175.131			

P > .05

จากตารางที่ 36 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ค่าที (t - test) ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล จำแนกตามเพศ

ด้านการประเมินผล	ชาย (n=111)		หญิง (n=199)		t	p
	(\bar{X})	SD	(\bar{X})	SD		
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	3.59	0.79	3.756	0.87	-1.593	.112
การศึกษาตามอัธยาศัย	3.64	0.79	3.75	0.81	-1.217	.225

P > .05

จากตารางที่ 37 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	15.304	7.652	12.736	.000*
ภายในกลุ่ม	308	185.047	.601		
รวม	310	200.351			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	20.143	10.071	15.393	.000*
ภายในกลุ่ม	308	201.525	.654		
รวม	310	221.667			

P < .05

จากตารางที่ 38 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อายุต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 39 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความถี่ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล จำแนกระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	10	9.163	.916	1.438	.163
ภายในกลุ่ม	300	191.187	.637		
รวม	310	200.351			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	10	14.402	1.440	2.085	.026
ภายในกลุ่ม	300	207.266	.691		
รวม	310	221.667			

P < .05

จากตารางที่ 39 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อายุต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อายุต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 40 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	6	25.929	4.322	7.532	.000*
ภายในกลุ่ม	304	174.421	.574		
รวม	310	200.350			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	6	28.905	4.817	7.597	.000*
ภายในกลุ่ม	304	192.763	.634		
รวม	310	221.668			

P < .05

จากตารางที่ 40 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาชีพต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ศึกษานอกระบบโรงเรียน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล จำแนกตามระบบการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	24.020	12.010	20.978	.000*
ภายในกลุ่ม	308	176.331	.573		
รวม	310	200.351			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	20.762	10.381	15.915	.000*
ภายในกลุ่ม	308	200.906	.652		
รวม	310	221.667			

P < .05

จากตารางที่ 41 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 42 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวของความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผล จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ระหว่างกลุ่ม	2	.200	.100	.154	.857
ภายในกลุ่ม	308	200.150	.650		
รวม	310	200.351			
การศึกษาตามอัธยาศัย					
ระหว่างกลุ่ม	2	.441	.220	.307	.736
ภายในกลุ่ม	308	221.227	.718		
รวม	310	221.667			

P > .05

จากตารางที่ 42 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 43 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอายุ การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	10-12 ปี	13-18ปี	18 ปี ขึ้นไป
ด้านการมีส่วนร่วม				
10-12 ปี	4.1415		.4687*	.6634*
13-18ปี	3.6727	-.4687*		.1946
18 ปีขึ้นไป	3.4781	-.6634*	-.1946	
ด้านการประชาสัมพันธ์				
10-12 ปี	4.1900		.3471	.5716*
13-18ปี	3.8429	-.3471		.2245
18 ปีขึ้นไป	3.6184	-.5716*	-.2245	
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม				
10-12 ปี	4.4100		.3361*	.5327*
13-18ปี	4.0738	-.3361*		.1965
18 ปีขึ้นไป	3.8773	-.5327*	-.1965	
ด้านการประเมินผล				
10-12 ปี	4.1415		.4157	.7609*
13-18ปี	3.6727	-.4157		.3452*
18 ปีขึ้นไป	3.4781	-.7609*	-.3452*	

จากตารางที่43 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 10-12 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 13-18 ปี มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม และด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 10-12 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้าน

การมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และ ด้านการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 13-18 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 44 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอายุ

การศึกษาตามอัธยาศัย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	10-12 ปี	13-18ปี	18 ปีขึ้นไป
ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา				
10-12 ปี	4.2740		.3963	.5061*
13-18ปี	3.8776	-.3693		.1097
18 ปีขึ้นไป	3.7679	-.5061*	-.1097	
ด้านการมีส่วนร่วม				
10-12 ปี	4.1400		.3947	.6462*
13-18ปี	3.7452	-.3947		.2515
18 ปีขึ้นไป	3.4437	-.6462*	-.2515	
ด้านการประชาสัมพันธ์				
10-12 ปี	4.0125		.0035	.3240
13-18ปี	4.0089	-.0035		.3205*
18 ปีขึ้นไป	3.6884	-.3240	-.3205*	
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม				
10-12 ปี	4.4300		.2990	.5391*
13-18ปี	4.1310	-.2990		.2401*
18 ปีขึ้นไป	3.8908	-.5391*	-.2401*	
ด้านการประเมินผล				
10-12 ปี	4.4400		.5281*	.9018*
13-18ปี	3.9119	-.5281*		.3737*
18 ปีขึ้นไป	3.5382	-.9018*	-.3737*	

จากตารางที่ 44 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 10-12 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 13-18 ปี มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตาม อัยาศัยด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 10-12 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 13-18 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัยาศัย ด้านประชาสัมพันธ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 45 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	ค่ามัชฌิมเลขคณิต													
		ไม่ได้เรียนหนังสือ	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อนุปริญญา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	อื่นๆ			
ด้านการมีส่วนร่วม															
- ไม่ได้เรียนหนังสือ	4.1200		-.4650	.1891	.4323	.7373*	.4533	.6921.	.8050*	.6309	.7142	.5375			
- ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.5850	.4650		.6541	.8973	1.202*	.9183	1.157	1.270*	1.095	1.179	1.002			
- ประถมศึกษา	3.9309	-.1891	-.6541		.2432	.5482*	.2642	.5030	.6158*	.4418*	.5251	.3483			
- มัธยมศึกษาตอนต้น	3.6877	-.4323	-.8973	-.2432		.3050*	.0209	.2598	.3726	.1986	.2819	.1051			
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.3826	-.7373*	-.1.202*	-.5482*	-.3050*		-.2840	-.0452	.0676	-.1063	-.0230	-.1998			
- อนุปริญญา	3.6667	-.4533	-.9183	-.2642	-.0209	.2840		.2388	.3516	.1776	.2609	.0841			
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	3.4279	-.6921	-.1.157	-.5030	-.2598	.0452	-.2388		.1128	-.0611	.0221	-.1546			
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	3.3150	-.8050*	-.1.270*	-.6158*	-.3726	-.0676	-.3516	-.1128		-.1740	-.0907	-.2675			
- ปริญญาตรี	3.4890	-.6309	-.1.095	-.4418*	-.1986	.1063	-.1776	.0611	.1740		.0833	-.0934			
- ปริญญาโท	3.4057	-.7142	-.1.179	-.525	-.2819	.0230	-.2609	-.0221	.0907	-.0833		-.1767			
- อื่นๆ	3.5825	-.5375	-.1.002	-.3483	-.1051	.1998	-.0841	.1546	.2675	.0934	.1767				

จากตารางที่ 45 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และผู้ที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 46 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

การศึกษาตามอัยาศัย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ต่ำกว่าประกาศนียบัตร	ประกาศนียบัตร	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อนุปริญญา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	อื่นๆ
ด้านการมีส่วนร่วม												
- ไม่ได้เรียนหนังสือ	4.2000		-.3000	.3470	.42188	.7789*	.6333	.7000	.8222*	.6652*	1.028*	.6000
- ต่ำกว่าประกาศนียบัตร	4.5000	3.000		.6470	.7218	1.078	.9333	1.000	1.122	.9652	1.328*	.9000
- ประกาศนียบัตร	3.8529	-.3470	-.6470		.0748	.4318*	.2862	.3529	.4751*	.3181*	.6815*	.2529
- มัธยมศึกษาตอนต้น	3.7781	-.4218	-.7218	-.0748		.3570*	.2114	.2781	.4003	.2433	.6067	.1781
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.4211	-.7789*	-1.0789	-.4318*	-.3570		-.1456	.0789	.0432	-.1137	.2496	-.1789
- อนุปริญญา	3.5667	-.6333	-.9333	-.2862	-.2114	.1456		.0666	.1888	.0318	.3952	-.0333
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	3.5000	-.7000	-1.000	-.3529	-.2781	.0789	-.0666		.1222	-.0347	.3285	-.1000
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	3.3778	-.8222*	-1.122	-.4751*	-.4003	-.0432	-.1888	-.1222		-.1570	.2063	-.2222
- ปริญญาตรี	3.5348	-.6652*	-.9652	-.3181*	-.2433	.1137	-.0318	.0347	.1570		.3633	-.0652
- ปริญญาโท	3.1714	-1.028*	-1.328*	-.6815*	-.6067	-.2496	-.3952	.3285	-.2063	-.3633		-.4285
- อื่นๆ	3.6000	-.6000	-.9000	-.2529	-.1781	.1789	.0333	.1000	.2222	.0652	.4285	
ด้านการประเมินผล												
- ไม่ได้เรียนหนังสือ	3.9714		-.4285	.0008	.0964	.3644	.0547	.2714	.6047	.4170	.8857*	-.1785
- ต่ำกว่าประกาศนียบัตร	4.4000	.4285		.4294	.5250	.7929	.4833	.7000	1.033	.8456	1.314*	.2500
- ประกาศนียบัตร	3.9706	-.0008	-.4294		.0955	.3635*	.0539	.2705	.6039*	.4162*	.8848*	-.1794
- มัธยมศึกษาตอนต้น	3.8750	-.0964	-.5250	-.0955		.2679	-.0416	.1750	.5083*	.3206*	.7892*	-.2750

ตารางที่ 46 (ต่อ)

คำขมิ้มเลขคณิต	\bar{X}											
		ไม่ได้เรียนหนังสือ	ต่ำกว่าประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อนุปริญญา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	อื่นๆ
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.6070	-.3644	-.7929	-.3635*	-.2679		-.3096	-.0929	.2403	.0526	.5213	-.5429
- อนุปริญญา	3.9167	-.0547	-.4833	-.0539	.0416	.3096		.2166	.5500	.3623	.8309*	-.2333
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	3.7000	-.2714	-.7000	-.2705	-.1750	.0929	-.2166		.3333	.1456	.6142	-.4500
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	3.3667	-.6047	-.1033	-.6039*	-.5083*	-.2403	-.5500	-.3333		-.1876	.2809	-.7833
- ปริญญาตรี	3.5543	-.4170	-.8456	-.4162*	-.3206*	-.0526	-.3623	-.1456	.1876		.4686	-.5956
- ปริญญาโท	3.0857	-.8857*	-.1314*	-.8848*	-.7892*	-.5213	-.8309*	-.6142	-.2809	-.4686		-.1064*
- อื่นๆ	4.1500	.1785	-.2500	.1794	.2750	.5429	.2333	.4500	.7833	.5956	1.064*	

จากตารางที่ 45 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วมและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย และผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้นกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้นกับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้นกับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญากับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทกับผู้ที่มีการศึกษาในระดับอื่นๆ

ตารางที่ 47 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอาชีพ

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	นักเรียน / นักศึกษา	ทำงานบริษัทเอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	กิจการส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	อื่นๆ
ด้านการมีส่วนร่วม								
นักเรียน / นักศึกษา	3.7660		.1166	.4844*	.3114	.3913*	.5273*	.2995
ทำงานบริษัทเอกชน	3.6493	-.1166		.3677	.1947	.2747	.4107	.1829
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.2815	-.4844*	-.3677		-.1730	-.0930	.0429	-.1848
กิจการส่วนตัว	3.4545	-.3114	-.1947	.1730		.0799	.2159	-.0118
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.3746	-.3913*	-.2747	.0930	-.0799		.1360	-.0918
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.4664	-.5273*	-.4107	-.0429	-.2159	-.1360		-.2287
อื่นๆ	3.5733	-.2995	-.1829	.1848	.01185	.0918	.2278	
ด้านการประชาสัมพันธ์								
นักเรียน / นักศึกษา	3.9221		.0599	.5066	.3705	.4970*	-.2065	.6420
ทำงานบริษัทเอกชน	3.8621	-.0599		.4466	.3105	.4370	-.2665	.5820
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.4154	-.5066	-.4466		-.1361	-.0096	-.7131	.1353
กิจการส่วนตัว	3.5515	-.3705	-.3105	.1361		.1265	-.5770	.2715
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.4250	-.4970*	-.4370	.0096	-.1265		-.7035	.1450
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	.41286	.2065	.2665	.7131	.5770	.7035		.8485
อื่นๆ	3.2800	-.6420*	-.5820	-.1353	-.2715	-.1450	-.8485	
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม								
นักเรียน / นักศึกษา	4.1765		.1833	.3918	.3764	.3889*	.4479	.5204*
ทำงานบริษัทเอกชน	3.9931	-.1833		.2084	.1931	.2056	.2264	.3371
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.7846	-.3918	-.2084		-.0153	-.0028	.0560	.1286
กิจการส่วนตัว	3.8000	-.3764	-.1931	.0153		.0125	.0714	.1440
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.7875	-.3889*	-.2056	.0028	-.0125		.0589	.1315
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.7276	-.4479	-.2645	-.0560	-.0714	-.0589		.0725
อื่นๆ	3.6560	-.5204*	-.3371	-.1286	-.1440	-.1315	-.0725	
ด้านการประเมินผล								
นักเรียน / นักศึกษา	4.0162		.2920	.7084*	.5070	.5661*	.4447	.7121*
ทำงานบริษัทเอกชน	3.7241	-.2920		.4164	.2150	.2741	.1527	.42014
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.3077	-.7084*	-.4164		-.2014	.1423	-.2637	.0036
กิจการส่วนตัว	3.5091	-.5070	-.2150	.2014		.0590	-.0623	.2050
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.4500	-.5661*	-.2741	.1423	-.0590		-.1214	.1460
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.3040	-.4447	-.1527	.2637	.0623	.1214		.2674
อื่นๆ	3.7113	-.7121*	-.4201	-.0036	-.2050	-.1460	-.1460	-.2673

จากตารางที่ 47 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่ว่างงาน/กำลังหางานทำอยู่ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่ทำอาชีพอื่นๆ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 48 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามอาชีพ

การศึกษาตามอัยาศัย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	นักเรียน / นักศึกษา	ทำงานบริษัทเอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	กิจการส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	อื่นๆ
ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา								
นักเรียน / นักศึกษา	4.0057	.2143	.2172	.3393	.4409*	.04502	.39094	
ทำงานบริษัทเอกชน	3.7914	-.2143	.0029	.12502	.2265	.16933	.1765	
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.7885	-.2172	-.0029	.1221	.2236	-.1722	.1736	
กิจการส่วนตัว	3.6664	-.3393	-.1250	-.1221	.1015	-.2943	.0515	
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.5648	-.4409*	-.2265	-.2236	-.1015	-.3959	-.0500	
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.9607	-.0450	.1693	.1722	.2943	.3959	.3459	
อื่นๆ	3.6148	-.3909	-.1765	-.1736	-.0515	.0500	-.3459	

ตารางที่ 48 (ต่อ)
การศึกษาตามอัตรายศัย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	นักเรียน / นักศึกษา	ทำงานบริษัทเอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	กิจการส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	งานทำอยู่ อื่นๆ
ด้านการมีส่วนร่วม								
นักเรียน / นักศึกษา	3.8426		.1598	.6041*	.3759	.4384	.6283	.4746
ทำงานบริษัทเอกชน	3.6828	-.1589		.4443	.21609	.2785	.4684	.3147
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.2385	-.6041*	-.4443		-.2282	-.1657	.0218	-.1295
กิจการส่วนตัว	3.4667	-.3759	-.2160	.2282		.0625	.2523	.0986
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.4042	-.4384	-.2785	.1657	-.0625		.1898	.03617
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.2143	-.6283	-.4684	-.0241	-.2523	-.1898		-.1537
อื่นๆ	3.3680	-.4746	-.3147	.12954	-.9086	-.0361	.1537	
ด้านการประชาสัมพันธ์								
นักเรียน / นักศึกษา	4.0404		.2042	.4539	.4419	.5716*	.0404	.6304*
ทำงานบริษัทเอกชน	3.8362	-.2042		.2496	.2377	.3674	-.1637	.4262
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.5865	-.4539	-.2496		-.0119	.1177	-.4134	.1765
กิจการส่วนตัว	3.5985	-.4419	-.2377	.0119		.1297	-.4015	.1884
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.4688	-.5716*	-.3674	-.1177	-.1297		-.5312	.0587
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	4.0000	-.0404	.1637	.4134	.4015	.5312		.5900
อื่นๆ	3.795	-.6304*	-.4262	-.1765	-.1884	-.0587	.5900	
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม								
นักเรียน / นักศึกษา	4.1765		.0617	.3336	.3599	.4470*	.0863	.4600
ทำงานบริษัทเอกชน	3.9931	-.0617		.2718	.2982	.3853	.0246	.3983
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.7846	-.3336	-.2718		.0263	.1134	-.2472	.1264
กิจการส่วนตัว	3.8000	-.3599	-.2982	-.0263		.0871	-.2735	.1002
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.7875	-.4470*	-.3853	-.1134	-.0871		-.3607	.0130
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.7276	-.0863	-.0246	.2472	.2735	.3607		.3737
อื่นๆ	3.6560	-.4600	-.3983	-.1264	-.1002	-.0130	-.3737	
ด้านการประเมินผล								
นักเรียน / นักศึกษา	4.0029		.25811	.8414*	.5362	.5571*	.27437	.6989*
ทำงานบริษัทเอกชน	3.7448	-.2581		.5832	.2781	.2989	.0162	.4408
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.1615	-.8414*	-.5833		-.3051	-.2842	-.5670	-.1424
กิจการส่วนตัว	3.4667	-.5362	-.2781	.3051		.02083	-.2619	.1626
รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ	3.4458	-.5571*	-.2989	.2842	-.0208		-.2827	.1418
ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่	3.7286	-.2743	-.0162	.5670	.2619	.2827		.42457
อื่นๆ	3.3040	-.6989*	-.4408	.1424	-.1626	-.1418	-.4245	

จากตารางที่ 48 พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานครที่เป็นนักเรียน นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/อิสระมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานครที่เป็นนักเรียน นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานครที่เป็นนักเรียน นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 49 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระบบการศึกษา

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	ในระบบ	นอกระบบ	ตามอัธยาศัย
ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา				
ในระบบ	4.1564		.59041	.1776*
นอกระบบ	3.5660	-5904		-.4127
ตามอัธยาศัย	3.9788	-1.776*	.4127	
ด้านการมีส่วนร่วม				
ในระบบ	3.7615		.3275	.3718*
นอกระบบ	3.4340	-3275		.04433
ตามอัธยาศัย	3.3897	-3718*	-.0443	
ด้านการประชาสัมพันธ์				
ในระบบ	3.9255		.6054	.4065*
นอกระบบ	3.3200	-6054		-.1989
ตามอัธยาศัย	3.5190	-4065*	.1989	
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม				
ในระบบ	4.1425		.0624	.3594*
นอกระบบ	4.0800	-.0624		.2969
ตามอัธยาศัย	3.7830	-.3594*	-.2969	

ตารางที่ 49 (ต่อ)

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	ในระบบ	นอกระบบ	ตามอัธยาศัย
ด้านการประเมินผล				
ในระบบ	3.9935		.4734	.5581*
นอกระบบ	3.5200	-.4734		.0847
ตามอัธยาศัย	3.4353	-.5581*	-.0847	

จากตารางที่ 49 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาในระบบโรงเรียนกับผู้ศึกษาตามอัธยาศัยมีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 50 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามระบบการศึกษา

การศึกษาตามอัธยาศัย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	ในระบบ	นอกระบบ	ตามอัธยาศัย
ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา				
ในระบบ	3.9920		.4919	.3130*
นอกระบบ	3.5000	-.4919		-.1789
ตามอัธยาศัย	3.6790	-.3131*	.1789	
ด้านการมีส่วนร่วม				
ในระบบ	3.8301		.4700	.4457*
นอกระบบ	3.3600	-.4700		-.0243
ตามอัธยาศัย	3.3843	-.4457*	.0243	
ด้านการประชาสัมพันธ์				
ในระบบ	4.0408		.5408	.4803*
นอกระบบ	3.5000	-.5408		-.0604
ตามอัธยาศัย	3.5605	-.4803*	.0604	
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม				
ในระบบ	4.1621		.2420	.3411*
นอกระบบ	3.9200	-.2420		.0990
ตามอัธยาศัย	3.8209	-.3411*	-.0990	
ด้านการประเมินผล				
ในระบบ	3.9595		.4394	.5189*
นอกระบบ	3.5200	-.4394		.0794

ตามอัยยาศัย 3.4405 -5189* -0794

จากตารางที่ 50 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาในระบบโรงเรียนกับผู้ศึกษาตามอัยยาศัยมีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัยยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 51 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตด้านต่างๆ จำแนกตามเขตที่อาศัยอยู่

การศึกษาตามอัยยาศัย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	\bar{X}	เขตชั้นใน	เขตชั้นกลาง	เขตชั้นนอก
ด้านการมีส่วนร่วม				
เขตชั้นใน	3.2970		-3194	-4284*
เขตชั้นกลาง	3.6164	.3194		-1089
เขตชั้นนอก	3.7254	.4284*	.1089	

จากตารางที่ 51 พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่เขตชั้นในกับผู้ศึกษาตามอัยยาศัยเขตชั้นนอกมีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัยยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1)หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว 2)ผู้อำนวยการเขตสายไหม และ3)เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ พบว่า

1. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัยยาศัย ในด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเนื้อหากิจกรรมโดยกำหนดให้บ้านหนังสือแต่ละแห่งจัดกิจกรรม 6 ครั้งต่อปี โดยจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาเน้นกิจกรรมนันทนาการ เป็นหลัก โดยกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้แก่ กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลป์น้อย ฝึกวาดภาพระบายสี การสอนการบ้านน้อง สอนพับกระดาษ และกิจกรรมการศึกษานอกระบบอัยยาศัยได้แก่กิจกรรมชวนน้องท่องโลกนิทาน การขีดหุ่นมือ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กในวัยเรียน

2. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการมีส่วนร่วมพบว่าผู้จัดต้องการให้เกิดภาคีเครือข่ายห้องสมุด โดยให้ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มกันในการร่วมบริหารบ้านหนังสือโดยให้เสนอแนะความต้องการของชุมชนต่อผู้จัดโดยตรง

3. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าการประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา เป็นการประชาสัมพันธ์โดยตรงที่เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือเป็นผู้แจ้งการจัดกิจกรรมแก่ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ เนื่องจากผู้ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้กับที่ตั้งบ้านหนังสือ ประกอบกับเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือแห่งนี้เป็นคนในชุมชนจึงมีความคุ้นเคยกัน ซึ่งวิธีที่บอกโดยตรงนี้ได้ผลดี นอกจากนี้ผู้จัดยังได้ประชาสัมพันธ์โดยการจัดเป็นนิทรรศการไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าบ้านหนังสือ ประกาศให้ทราบรายละเอียดของกิจกรรมที่จัด ซึ่งได้ผลดีเช่นกัน ดังเช่นเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือกล่าวว่า “เวลาจะมีการจัดกิจกรรมพี่ก็จะบอกว่าจะมีการจัดกิจกรรมนะ เคาก็จะทราบกัน อย่างเด็กๆ มาอ่านหนังสือก็จะบอกให้เค้ามาลงชื่อสมัครไว้ บางครั้งก็เข้าไปแจ้งและขอความร่วมมือจากโรงเรียนใกล้ๆ ให้ส่งนักเรียนมาร่วมกิจกรรม”

4. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมพบว่าพื้นที่ของบ้านหนังสือมีขนาดจำกัด โดยมีขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้ ทำให้บางครั้งไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ที่มาใช้บริการได้อย่างเหมาะสม โต๊ะเก้าอี้ในห้องสมุดมีจำนวนน้อยเพียง 2-3 ตัวเท่านั้น ซึ่งผู้จัดเห็นว่าควรขยายพื้นที่ของห้องสมุดให้กว้างขึ้นตามจำนวนผู้ที่มาใช้บริการ และจำนวนหนังสือที่มีเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น

เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ กล่าวว่า “ที่ค่อนข้างคับแคบทำให้จัดห้องยาก และเมื่อมีคนนำหนังสือมาบริจาคหรือบางหน่วยงานนำชั้นหนังสือมาให้ก็ทำให้หาที่ตั้งลำบาก”

5. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการประเมินผล พบว่า กิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกกิจกรรมที่จัดมีการประเมินผลอย่างเป็นทางการทำให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจในกิจกรรมที่จัด ทำให้นำไปปรับปรุงกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จัดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ของผู้จัดกิจกรรมบ้านหนังสือ ได้เสนอแนะว่า ต้องการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้กับผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และคนที่ว่างงาน เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะจัดให้กับเด็กในวัยเรียน แต่ไม่มีวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ไปจัดให้

บทที่ 5

สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา การมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การจัดการและสภาพแวดล้อม การประเมินผล เปรียบเทียบตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่ และเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษิตตามอัธยาศัย โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา และเขตที่อาศัยอยู่
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือ

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา วิธีการ ระยะเวลาในการจัด และการประเมินผลที่แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา เขตที่อาศัยอยู่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานครในระหว่างเดือนกันยายน ถึง เดือนธันวาคม 2550 จำนวน 323 คน 2) กลุ่มผู้จัดกิจกรรมในบ้านหนังสือ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเลือกมาจาก 1) ประชากรผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple-Stage Sampling) ได้จำนวนทั้งสิ้น 323 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างในบ้านหนังสือ 23 แห่ง 2) กลุ่มผู้จัดกิจกรรมในบ้านหนังสือ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 3 เป็นแบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับประชาชนผู้ให้บริการบ้านหนังสือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ รวมทั้งสิ้น 23 แห่ง เพื่อขอเก็บข้อมูล จากผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยได้รับกลับคืนมาทางไปรษณีย์และรับกลับด้วยตนเอง ได้รับกลับคืนมา 311 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.28 และนัดหมายวันและเวลาที่ จะสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มงานห้องสมุดประชาชน สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเขต และเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือ รวม 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการคำนวณหาความถี่ ร้อยละ ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1..ความต้องการการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตาม อัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

1.1 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ($\bar{X} = 4.06$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.57$) ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.99$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.60$)

1.2 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.28$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านทักษะการตระหนักรู้ในตน ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมสำหรับบุคคลตามช่วงวัยเช่น การเล่นกีฬาสำหรับเด็ก การฝึกอาชีพสำหรับวัยทำงาน การดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.13$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.70$)

1.3 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการชักชวนผู้ที่ท่านรู้จักให้มาเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.87$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการอาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.32$) ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้นเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.70$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดและวางแผนการจัดนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ($\bar{X} = 3.51$)

1.4 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์โครงการหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้นอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.77$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบว่าท่านสามารถมีส่วนร่วม กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นได้อย่างไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง ($\bar{X} = 3.66$) ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักถึงประโยชน์ของการจัดนิทรรศการหรือมุมเสริมความรู้ต่างๆ ที่บ้านหนังสือได้จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.99$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการหรือเทศกาลต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.63$)

1.5 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือมีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น มีความร่มรื่น สว่าง เงียบไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.15$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือมีมุมสำหรับการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 3.86$) ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือมีขนาดที่กว้างกว่านี้เพื่อจะได้จัดแสดงมุมความรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.21$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการให้บ้านหนังสือมีลานสนามให้ผู้สนใจได้นำผลงานของตนเองมาจัดแสดง ($\bar{X} = 3.81$)

1.6 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ท่านต้องการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และเสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไข ทุกครั้งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.77$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ต้องการรู้ฉบับตรหลังจากการเข้ารับการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น ($\bar{X} = 3.59$) ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในงานนิทรรศการ และ แก้ปัญหาทันที ($\bar{X} = 3.84$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ

ต้องการได้รับเกียรติบัตรจากบ้านหนังสือจากการร่วมงานนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น
($\bar{X} = 3.54$)

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและ กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระบบการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย

2.1 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร เพศชายและเพศหญิงมีความ
ต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้าน
การจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและ
สภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อายุต่างกันมีความต้องการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มอายุของผู้ที่มาใช้บริการบ้าน
หนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่มีอายุ 10-12 ปี กับ ผู้ที่มีอายุ 13-18 ปี มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม และด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มีอายุ 10-12 ปี กับ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีความต้องการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการ
และสภาพแวดล้อม และ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มีอายุ 13-18 ปี กับ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

2.3 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อายุต่างกันมีความต้องการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม
ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มอายุของ
ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่มีอายุ 10-12 ปี กับ ผู้ที่มีอายุ 13-18 ปี มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มีอายุ 10-12 ปี กับ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มีอายุ 13-18 ปี และ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มระดับการศึกษาของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และผู้ที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มระดับการศึกษาของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษากับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย และผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วมและการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ชั้นสูง (ปวส.) มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่การศึกษาระดับประถมศึกษากับผู้การศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่การศึกษาระดับมัธยมต้นกับผู้การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้ที่การศึกษาระดับมัธยมต้นกับผู้การศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ที่การศึกษาระดับมัธยมต้นกับผู้การศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ที่การศึกษาระดับอนุปริญญากับผู้การศึกษาระดับปริญญาโท และผู้ที่การศึกษาระดับปริญญาโทกับผู้การศึกษาในระดับอื่นๆ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มอาชีพของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่ว่างงาน/กำลังหางานทำอยู่ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา กับผู้ที่ทำอาชีพอื่นๆ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.7 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มอาชีพของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่เป็นนักเรียน นักศึกษากับผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/อิสระมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่เป็นนักเรียน นักศึกษากับผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่เป็นนักเรียน นักศึกษากับผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.8 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกัน มีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มระบบการศึกษาของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันดังนี้

ผู้ที่ศึกษาในระบบโรงเรียนกับผู้ที่ศึกษาตามอัธยาศัยมีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.9 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.10 ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตชั้นในกับโดยกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตชั้นนอกมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย

3. แนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่

1. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเนื้อหากิจกรรมโดยกำหนดให้บ้านหนังสือแต่ละแห่งจัดกิจกรรม 6 ครั้งต่อปี โดยจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาเน้นกิจกรรมนันทนาการ เป็นหลัก โดยกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลป์น้อย ฝึกวาดภาพระบายสี การสอนการบ้านน้อง สอนพับกระดาษ และกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยได้แก่กิจกรรมชวนน้องท่องโลกนิทาน การเชิดหุ่นมือ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กในวัยเรียน

2. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการมีส่วนร่วมพบว่าผู้จัดต้องการให้เกิดภาคีเครือข่ายห้องสมุด โดยให้ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มกันในการร่วมบริหารบ้านหนังสือโดยให้เสนอแนะความต้องการของชุมชนต่อผู้จัดโดยตรง

3. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าการประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา เป็นการประชาสัมพันธ์โดยตรงที่เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือเป็นผู้แจ้งการจัดกิจกรรมแก่ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ เนื่องจากผู้ที่ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้กับที่ตั้งบ้านหนังสือ ประกอบกับเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือแห่งนี้เป็นคนในชุมชนจึงมีความคุ้นเคยกัน ซึ่งวิธีที่บอกโดยตรงนี้ได้ผลดี นอกจากนี้ผู้จัดยังได้ประชาสัมพันธ์โดยการจัดเป็นนิทรรศการไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าบ้านหนังสือ ประกาศให้ทราบรายละเอียดของกิจกรรมที่จัด ซึ่งได้ผลดีเช่นกัน

4. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมพบว่าพื้นที่ของบ้านหนังสือมีขนาดจำกัด โดยมีขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้ ทำให้บางครั้งไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ที่มาใช้บริการได้อย่างเหมาะสม โต๊ะเก้าอี้ในห้องสมุดมีจำนวนน้อยเพียง 2-3 ตัวเท่านั้น ซึ่งผู้จัดเห็นว่าควรขยายพื้นที่ของห้องสมุดให้กว้างขึ้นตามจำนวนผู้ที่มาใช้บริการ และจำนวนหนังสือที่มีเพิ่มมากขึ้น

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ของผู้จัดกิจกรรมบ้านหนังสือ ได้เสนอแนะว่า ต้องการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้กับผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และคนที่ว่างงาน เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะจัดให้กับเด็กในวัยเรียน แต่ไม่มีวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ไปจัดให้

6. การจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการประเมินผล พบว่า กิจกรรมการศึกษาครอบครัวโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกกิจกรรมที่จัดมีการประเมินผลอย่างเป็นทางการทำให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจในกิจกรรมที่จัด

ทำให้นำไปปรับปรุงกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จัดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ต่อไป

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านกิจกรรมและเนื้อหาพบว่าผู้ที่มาใช้บริการต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากเป็นอันดับหนึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 19 ปีเป็นต้นไป ถึงร้อยละ 66.56 และการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ร้อยละ 29.58 จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการเรียนและการทำงาน จึงมาใช้บริการบ้านหนังสือเพื่อการค้นคว้าหาผลงานรวมทั้งธรรมชาติและความต้องการของผู้ที่อยู่ในวัยดังกล่าวเป็นวัยรอยต่อระหว่างวัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่ตอนต้นจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพในอนาคต ประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตต่อไป

นอกจากนี้ ทักษะชีวิตอีกข้อหนึ่งที่ผู้ที่มาใช้บริการยังต้องการกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านทักษะการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เป็นอันดับรองลงมา เนื่องจากผู้ที่มาใช้บริการจะได้นำทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวันของตน ไม่ว่าจะเป็นชีวิตการทำงาน ชีวิตสังคม ชีวิตครอบครัว ทำให้มีความต้องการที่จะเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ทั้งนี้ ความต้องการด้านกิจกรรมเนื้อหาดังกล่าวข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2551 ที่ระบุว่า ผู้เรียน จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง และการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม (สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน, 2551)

2. จากผลการวิจัยความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วม พบว่าต้องการชักชวนผู้ที่รู้จักให้มาเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น เป็นอันดับ 1 ทั้งนี้เพราะบ้านหนังสือส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชน เขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการเดินทางไป-กลับ ระหว่างที่ทำงานกับที่บ้าน เมื่อมาถึงบ้านหนังสือ จึงต้องการให้บ้านหนังสือเป็นที่พักผ่อน ดังนั้นจึงต้องการเป็นผู้ร่วมกิจกรรม ร่วมให้แนวคิดและวางแผนมากกว่าจะเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวของ White (1982) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 มิติ ด้วยกันคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน

ผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือจึงเป็นระดับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน นอกจากนี้ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญยิ่ง และจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานบ้านหนังสือ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้เกิดในลักษณะภาคีเครือข่ายดังปรากฏใน พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2550) มาตรา 11 เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากร และเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน

และมาตรา 13 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะอนุกรรมการภาคีเครือข่าย” ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์การจัดโครงการหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้นอย่างทั่วถึง ดังนั้นบ้านหนังสือควรพิจารณาการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง โดยใช้สื่อประเภทต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ ดังเช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (2532) ได้แบ่งสื่อประชาสัมพันธ์โดยพิจารณาตามลักษณะของสื่อ ได้เป็น 5 ประเภทคือ 1. สื่อบุคคล หมายถึงตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ สื่อบุคคลอื่น สื่อบุคคลจัดได้ว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงในการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโน้มน้าวจิตใจ เนื่องจากติดต่อกับผู้รับสารโดยตรง 2. สื่อมวลชน จากข้อจำกัดของสื่อบุคคลที่ไม่สามารถใช้เป็นสื่อกลางถ่ายทอดข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์สู่คนจำนวนมากพร้อมกันในเวลาเดียวกันอย่างรวดเร็ว จึงได้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร และเกิดเป็นสื่อมวลชนเพื่อมารับใช้ภารกิจดังกล่าว สื่อมวลชนแบ่งประเภทตามคุณลักษณะของสื่อได้เป็น 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ 3. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อในการ

ประชาสัมพันธ์ที่หน่วยงานเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ด้วยวัตถุประสงค์ในการผลิตและรูปแบบของสิ่งพิมพ์ที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เย็บเล่ม เช่น แผ่นปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ จดหมายข่าว เป็นต้น หรือที่เย็บเป็นเล่ม เช่น วารสาร เอกสารเผยแพร่ หนังสือในโอกาสพิเศษ รายงานประจำปี เป็นต้น ปัจจุบันความนิยมในการใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์มีอยู่มากและมีรูปแบบที่หลากหลายออกไปอีกมากมาย เช่น ในรูปปฏิทิน รูปดอกสมุดบันทึก ซึ่งล้วนแต่เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอายุการใช้งานนาน 4. สื่อโสตทัศน์ เป็นสื่อที่ผู้รับสามารถรับได้ทั้งภาพ และหรือเสียง โดยปกติสื่อโสตทัศน์แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสื่อวัสดุ และส่วนที่เป็นสื่ออุปกรณ์ โดยสื่อวัสดุอาจจะสามารถใช้ได้ด้วยตัวเองโดยตรง เช่น ภาพวาด แบบจำลอง หรือของตัวอย่าง หรืออาจต้องนำไปใช้ร่วมกับสื่ออุปกรณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง เทปวีดิทัศน์ ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นดิสเก็ต แผ่นซีดีรอม เป็นต้น ส่วนที่เป็นสื่ออุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นวีดิทัศน์ เครื่องฉายภาพยนตร์ และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งสื่อต่างๆ เหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่ประชาชนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

ทั้งนี้วิทยาการด้านต่างๆ ก้าวหน้าไปมากอีกทั้งการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ยิ่งทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ และจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพลโลกในอนาคตอันใกล้นี้ โดยอินเทอร์เน็ตมีข้อดีคือสามารถเข้าถึงประชาชนทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว และเป็นการสื่อสารสองทางที่ผู้รับสามารถโต้ตอบเพื่อซักถามข้อมูลเพิ่มเติม หรือข้อมูลที่ไม่เข้าใจได้โดยตรงผ่านทางระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หากมีการที่ดีผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือก็พร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการ ดังเห็นได้จาก ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้ถึงประโยชน์ของการจัดนิทรรศการหรือมุมเสริมความรู้ต่างๆ ที่บ้านหนังสือได้จัดขึ้น ซึ่งเป็นเพราะอาจมีผู้ที่มาใช้บริการส่วนหนึ่งไม่ค่อยสนใจนิทรรศการที่จัดขึ้น หรือไม่ทราบถึงประโยชน์ การจัดนิทรรศการหรือมุมเสริมความรู้ต่างๆ เจ้าหน้าที่จึงควรปรับเปลี่ยนวิธีการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเหมาะสมกับผู้ที่มาใช้บริการด้วย (สำนักบริหารงานการศึกษาเอกชนออกโรงเรียน, 2551)

นอกจากนี้ ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือมีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น มีความร่มรื่น สว่าง เงียบไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือมีขนาดที่กว้างกว่านี้

เพื่อจะได้จัดแสดงมุมมองความรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมของผู้ใหญ่ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2550) ที่ว่าการที่ผู้ใหญ่จะมีส่วนร่วมและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดนั้น ควรให้ผู้ใหญ่แต่ละคนรู้สึกสบาย ทั้งทางกายภาพและอารมณ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพสามารถจัดทำได้ด้วยการเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งรวมไปถึงการจัดแสงสว่าง อุณหภูมิและระดับเสียง ตลอดจนเก้าอี้และโต๊ะ โดยการจัดเตรียมและออกแบบให้เหมาะสมกับผู้ใหญ่ แม้แต่ห้องน้ำควรเตรียมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใหญ่แต่ละคน รวมถึงห้องน้ำสำหรับผู้พิการ และควรแยกห้องน้ำหญิงและชายด้วย รวมถึงการเตรียมสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ อาจจะไม่สามารถจัดการได้อย่างเต็มที่ หากอย่างน้อยที่สุดควรที่จะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้สึกว่า ตนเองมีความสำคัญต่อสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนควรได้รับการต้อนรับเมื่อมาถึงห้องเรียน และควรได้รับการอนุญาตให้นั่งตรง ณ ที่ใดก็ได้ตามที่ตนรู้สึกสบาย ผู้เรียนแต่ละคนควรได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการอภิปราย และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง ไม่ควรให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนถูกล้อเลียนจากเพื่อน หรือวิพากษ์ผู้สอน

4. ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ท่านต้องการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และเสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไข ทุกครั้งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้น ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในงานนิทรรศการ และ แก้ปัญหาทันที ทั้งนี้เป็นเพราะในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งอาจเกิดปัญหาอุปสรรคขึ้นผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงบ้านหนังสือ จึงมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับบ้านหนังสือบ่อยครั้ง เพราะสะดวก ไม่ต้องเดินทางไปไกล ดังนั้นเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมก็ต้องการให้มีการปรับปรุงให้ดี เพื่อที่จะเข้าร่วมโครงการอย่างสม่ำเสมอต่อไปในภายหน้า

การประเมินผลในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาอัธยาศัยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่น อาชัญญา รัตนอุบล (2540) กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษาการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กระบวนการพิจารณาอย่างมีระบบและต่อเนื่องเพื่อตีค่า ตัดสินคุณค่า และตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลและประกอบเกณฑ์การตัดสินใจ ทั้งปริมาณและคุณภาพโดยเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้เสนอไว้ และพัฒนา สุขประเสริฐ (2541) กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษาการฝึกอบรมเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า โครงการฝึกอบรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยวัตถุประสงค์นั้นต้องการที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการศึกษาออกเป็น 3

ลักษณะ คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยพฤติกรรมที่ต้องการให้เปลี่ยนนั้นอาจเป็นเพียงลักษณะเดียว สองลักษณะ หรือทั้งสามลักษณะประกอบกันก็ได้ ทั้งนี้บ้านหนังสือควรพิจารณาขั้นตอนในการประเมินผลการฝึกอบรม 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1.กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผล (Objective) 2.การวางแผน (Plan) 3.ดำเนินการตามแผน (Implement) 4.วิเคราะห์ (Analyze) 5.รายงานผล (Report) ในการดำเนินกิจกรรมการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

5. จากผลการเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร เพศ พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน (อุ้นตา นพคุณ, 2546) ที่เสนอว่า ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถจำแนกตาม ลักษณะของผู้รับบริการ (clients) ตามวัย (Age) เช่น เป็นเด็กเล็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ เป็นต้น ตามอาชีพ (Occupation) เช่น เป็นผู้ใช้แรงงาน พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ ตามความสนใจ (Interest) เช่น ผู้เรียนสนใจในการศึกษาต่อ สนใจอาชีพเสริม เป็นต้นตามเพศ (Sex) เช่นสตรีที่สนใจเรื่องการดูแลสุขภาพในวัยทอง เป็นต้น ตามชาติพันธุ์ (Ethnic) เช่นเป็นชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมือง เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มาใช้บริการบ้านหนังสือส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงถึงร้อยละ 64.3 ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีความต้องการการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในทางเดียวกัน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อายุต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อายุต่างก็มี ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม

และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร อาชีพต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษาตามอรรถศาสตร์ ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อีกทั้งผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ระบบการศึกษาต่างกัน มีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอรรถศาสตร์ ด้านการจัดกิจกรรม และเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ประการสุดท้ายผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ต่างเขตกัน มีความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอรรถศาสตร์ ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมากมาย มีความต้องการความสนใจที่ต่างกัน ดังเช่น Knowles (1980) อ้างถึงในอาชญญา รัตนอุบล (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ใหญ่ 4 ประการคือ 1. อัตมโนทัศน์ (Self-concept) หรือการรับรู้ของตนเอง ผู้ใหญ่มองตนเองว่าไม่ใช่ผู้ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นทุกด้าน ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้รู้จักเหตุและผล สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองและนำตนเองได้ 2. ประสบการณ์ (Experience) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์หลายด้านและหลากหลายที่สะสมมาตั้งแต่วัยเยาว์ ยิ่งนานวันจะยิ่งสะสมประสบการณ์มากขึ้น 3. ความพร้อมในการเรียน (Readiness to learn) ผู้ใหญ่เรียนได้ดีที่สุดหากได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจและมีความจำเป็นต้องรู้ ผู้ใหญ่มีความพร้อมในการเรียนรู้มากกว่าเด็ก 4. การเห็นคุณค่าของเวลา (Time perspective) ผู้ใหญ่มาเรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

6. จากผลการวิจัยแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอรรถศาสตร์ พบว่าการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอรรถศาสตร์ ในด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเนื้อหากิจกรรมโดยกำหนดให้บ้านหนังสือแต่ละแห่งจัดกิจกรรม 6 ครั้งต่อปี โดยจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาเน้นกิจกรรมนันทนาการ เป็นหลัก โดยกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้แก่ กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลป์ปั้นน้อย ฝึกวาดภาพระบายสี การสอนการบ้านน้องสอนพี่กระดาศ และกิจกรรมการศึกษาตามอรรถศาสตร์ได้แก่กิจกรรมชวนน้องท่องโลกนิทาน การขีดหุ่นมือ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเด็กในวัยเรียน สอดคล้องกับงานนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และตลอดประชาชน เป็น

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการกระจายการให้บริการห้องสมุดแก่ประชาชน และกิจกรรมต่างๆ ในเชิงรุกอย่างทั่วถึงครบทุกเขตของกรุงเทพมหานคร

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการมีส่วนร่วมพบว่าผู้จัดต้องการให้เกิดภาคีเครือข่ายห้องสมุด โดยให้ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มกันในการร่วมบริหารบ้านหนังสือโดยให้เสนอแนะความต้องการของชุมชนต่อผู้จัดโดยตรง สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะอนุกรรมการภาคีเครือข่าย” ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน, 2551)

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าการประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา เป็นการประชาสัมพันธ์โดยตรงที่เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือเป็นผู้แจ้งการจัดกิจกรรมแก่ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ เนื่องจากผู้ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้กับที่ตั้งบ้านหนังสือ ประกอบกับเจ้าหน้าที่บ้านหนังสือแห่งนี้เป็นคนในชุมชนจึงมีความคุ้นเคยกัน ซึ่งวิธีที่บอกโดยตรงนี้ได้ผลดี นอกจากนี้ผู้จัดยังได้ประชาสัมพันธ์โดยการจัดเป็นนิทรรศการไว้ที่ป้ายนิเทศหน้าบ้านหนังสือ ประกาศให้ทราบรายละเอียดของกิจกรรมที่จัด ซึ่งได้ผลดีเช่นกัน สอดคล้องกับงานนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้เผยแพร่องค์ความรู้ที่มีอยู่ในรูปของสื่อประเภทต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงกันเห็นความสำคัญและร่วมมือกันพัฒนาองค์ความรู้อย่างหลากหลาย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมพบว่าพื้นที่ของบ้านหนังสือมีขนาดจำกัด โดยมีขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้ ทำให้บางครั้งไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ที่มาใช้บริการได้อย่างเหมาะสม โต๊ะเก้าอี้ในห้องสมุดมีจำนวนน้อยเพียง 2-3 ตัวเท่านั้น ซึ่งผู้จัดเห็นว่าควรขยายพื้นที่ของห้องสมุดให้กว้างขึ้นตามจำนวนผู้ที่มาใช้บริการ และจำนวนหนังสือที่มีเพิ่มมากขึ้น (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร, 2550)

นอกจากนี้ผู้จัดกิจกรรมบ้านหนังสือ ได้เสนอแนะว่า ต้องการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้กับผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และคนที่ว่างงาน เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะจัดให้กับเด็กในวัยเรียน แต่ไม่มีวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ไปจัดให้ ดังนั้นจึงต้องจัดกิจกรรมให้หลากหลายและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มในชุมชน ให้สอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการศึกษาในภาพรวมทั้งหมดที่เกิดจากการ

ผสมผสานระหว่างการศึกษาระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี และ วีระฉัตร สุบัญญัติ, 2534) ควรมีการศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต จากรายงานขององค์การยูเนสโก (UNESCO) เรื่อง Learning to be (วิลด์ ตั้งจิตสมคิด, 2538) ได้ระบุถึงแนวทางในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไว้ดังนี้ “ความคิดที่ว่าการศึกษาควรจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม คนเราต้องเรียนรู้และฝึกฝนตนเองไปตลอดชีวิต โดยเรียนจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและจากประสบการณ์ต่างๆ

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ในด้านการประเมินผล พบว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกกิจกรรมที่จัดมีการประเมินผลอย่างเป็นทางการทำให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจในกิจกรรมที่จัดทำให้นำไปปรับปรุงกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จัดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักประเมินผล ของGuskey, (2000 : 41 - 42) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการค้นหาที่เป็นระบบคุณค่า (worth) หรือ คุณธรรม (merit) การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่าให้กับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1. กำหนดมาตรฐานสำหรับคุณภาพการตัดสิน2. มาตรฐานควรมีความเกี่ยวข้องและสมบูรณ์ (absolute) 3. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง4. สร้างมาตรฐานเพื่อกำหนดคุณค่า (value) หรือคุณภาพ (quality)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการเห็นใจคนอื่นและเข้าใจตนเอง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจัดบ้านหนังสือให้มีลักษณะเป็นห้องสมุดมีชีวิต ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมควรจัดทั้งกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนควบคู่ไปกับการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งกิจกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ ที่ให้ข่าวสารการจัดกิจกรรมให้ผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือได้ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมอะไร และสามารถเข้าร่วมได้อย่างไร ควรจัดบ้านหนังสือให้เป็นห้องสมุดเชิงรุก ที่เข้า

ไปให้บริการในชุมชน พร้อมกันนั้นต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารและรับรู้
ว่าสามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมได้อย่างไร รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการกิจกรรม
ด้านการมีส่วนร่วม โดยจะมีการชักชวนผู้อื่นให้มาเข้าร่วม รวมถึงความต้องการให้บ้านหนังสือมี
ลานสานฝันเพื่อแสดงผลงาน ความรู้ความคิด ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจัดให้บ้านหนังสือเป็นภาคี
เครือข่าย กับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักพิมพ์ นักเขียนอิสระเพื่อให้บ้านหนังสือเป็นศูนย์ในการให้
แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน หรือนำผลงานออกมาจัดแสดง นอกจากนี้ควรหาพันธมิตรทาง
วิชาการ เช่น บ้านหนังสือที่อยู่ใกล้มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาแห่งใด แล้วมหาวิทยาลัยหรือ
สถานศึกษาให้ความสนับสนุนด้านต่างๆ อาทิ ให้นักศึกษาไปฝึกงาน จัดกิจกรรม ปรับปรุงภูมิทัศน์
ของบ้านหนังสือแห่งนั้น เป็นต้น

4. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการกิจกรรม
ด้านการจัดการและสภาพแวดล้อม ในเรื่องต้องการให้บ้านหนังสือมีขนาดที่กว้างขึ้น และมี
อุปกรณ์ต่างๆ อย่างพอเพียงที่ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบ้านหนังสือควรต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มี
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่ว่าจะขนาด อุปกรณ์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โต๊ะเก้าอี้ เพิ่มให้มีห้องน้ำ
พร้อมกันนี้ควรคำนึงถึงผู้พิการ โดยการจัดให้ผู้พิการสามารถใช้บริการได้อย่างสะดวกสบาย
รวมถึงมีป้ายนิเทศเผยแพร่ความรู้ เผยแพร่หนังสือใหม่ ส่งเสริมการทำหนังสือทำมือ มี
คอมพิวเตอร์ที่สามารถค้นหาข้อมูลได้ มีสื่อทัศนูปกรณ์ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วีดิทัศน์ และ
มัลติมีเดีย รวบรวมทั้ง
เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือต้องมีจิตบริการ ที่พร้อมจะให้บริการผู้ที่มาใช้บริการ ทั้งนี้กรุงเทพมหานคร
ควรมีการพัฒนา และสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่บ้านหนังสือมีความมั่นคงในอาชีพของตน ซึ่งอาจ
ปรับปรุงคุณภาพบ้านหนังสือที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น แทนการเพิ่มปริมาณ

5. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือมีความต้องการกิจกรรม
ด้านการประเมินผลทุกครั้งหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยเหลือทุกครั้งที่มี
ปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการประเมินผลต้องทำให้ชัดเจน ทั้งกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น จัดให้มีกิจกรรมแรลลี่การอ่าน ที่ให้เด็กได้ตอบปัญหาจาก
การอ่านหนังสือในบ้านหนังสือ การประกวดตัวละครในหนังสือที่มีอยู่ในบ้านหนังสือ กิจกรรมการ
ทำตุ๊กตาเป็นชุดตัวละครในหนังสือ เป็นต้น

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยผลของการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในบ้านหนังสือของกรุงเทพมหานคร
2. ควรทำวิจัยศึกษาปัจจัยในการมีส่วนร่วมของผู้ที่มาใช้บริการบ้านหนังสือ
3. ควรทำข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนบ้านหนังสือ พร้อมทั้งอยู่ ให้เป็นปัจจุบันเพื่อความสะดวกของผู้ที่จะไปใช้บริการบ้านหนังสือต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กชกร สังขชาติ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรีการพิมพ์: ชลบุรี, 2533
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ **วันนี้** [online]. แหล่งที่มา: <http://www.bma.go.th> [14 มกราคม 2549]
- เกียรติวรรณ อมาตกุล. การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ห้องสมุดเสมือนจริงเต็มรูปแบบในสหราชอาณาจักร** [online].
แหล่งที่มา: <http://www.kriengsak.com> [10 มกราคม 2551]
- จรรยา พานิชยผลินไชย. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2528
ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ. การศึกษานอกระบบ : **พื้นฐานการวางแผนโครงการ**. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543
- ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ. การประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย
ตามมาตรฐานห้องสมุดประชาชน. **วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย**
1 (มกราคม-มิถุนายน 2551): 1-15
- ฐิรัชย์ หงษ์ยันตรชัย. **เอกสารประกอบการสอน SPSS for Windows (Statistical Package for
Social Science)** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544 (อัดสำเนา)
- ทวีป อภิลิทธิ. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท, 2523
- ธำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์, 2537.
- นพเก้า ศิริผลไพบุลย์. **ห้องสมุดแบบชาวเมืองลอดซ่อง : Innovation ที่เกิดจากการคิดนอก
กรอบ**. [online]. แหล่งที่มา: <http://www.natres.psu.ac.th/board/view.php?qid=69> [กุมภาพันธ์ 2546]
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร :
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542
- บ้านหนังสือ ห้องสมุดเล็กๆกลางชุมชน. **ไทยโพสต์** (22 พฤศจิกายน 2544) : 7
- ปฐม นิคมมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร, 2528
ประคอง กรวรรณสุต. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (ฉบับปรับปรุง) ปทุมธานี : ศูนย์
หนังสือ ดร. ศรีสง่า, (ม.ป.ป.)
- แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **ห้องสมุดประชาชนใน
ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : 2520

ฝ่ายห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร. **รายงาน
งบประมาณปี 2547.** (อัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. **จิตวิทยาการปรับตัว.** [online]. แหล่งที่มา:

<http://www.kmutt.ac.th/organization/ssc334/asset1.htm> [14 มกราคม 2549]

มหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏ. **ความต้องการ.** [online]. แหล่งที่มา: [http://www.ripb.ac.th/
ELEARN/Dranuwat/chapter1/a4.html](http://www.ripb.ac.th/ELEARN/Dranuwat/chapter1/a4.html) [14 มกราคม พ.ศ. 2549]

มิถุนา อนุแสน. **ความพร้อมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 ของครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545

มุกดา ศรียงค์ และคณะ. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. **วารสารการศึกษานอกโรงเรียน
(พฤษภาคม 2544) :** 4-5

รัตนา พุ่มไพศาล. **หลักการจัดและบริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียน.** กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528

ลักษณะ สตะเวทิน. **หลักการประชาสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าการพิมพ์. 2542

วราภรณ์ อยู่วัฒนา. **การศึกษามีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2544

วาณี ฐาปนวงศ์สานติ. **การจัดและบริหารงานห้องสมุด.** กรุงเทพฯ : ศิปาคาร, 2543

วิรัช ฌวัชรกุล. **นักประชาสัมพันธ์กับงานประชาสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติยุคสารสนเทศ.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542**

วิไล ตั้งจิตสมคิด. **การศึกษารพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528

วีรนุช ปิณฑวนิช. ห้องสมุดประชาชนแหล่งเรียนรู้ที่ยังสอบไม่ผ่าน. **สานปฏิรูป.** (มีนาคม 2545) :
19-34

ศธ. **หวังห้องสมุด กศน. กำลังตายเพราะขาดบุคลากร. เดลินิวส์.** (28 กันยายน 2548) : 24

ศุภร ศรีแสน. **การศึกษานอกโรงเรียน.** มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ, 2521

- สุดสสัย เพชรเจริญจริง. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนในระบบโรงเรียนและ
ผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนต่อการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของ
ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อมรรการพิมพ์, 2525
- สุนทร สุนันท์ชัย. “หลักและปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต” ในเอกสารสอนชุดวิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ม.ป.ป.
- สุพรรณณี วราทร ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2523
- สุภัทรา ฉัตรเงิน ห้องสมุดประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520
- สุมาลี สังข์ศรี. การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : 2543
- สุมาลี สังข์ศรีและวีระฉัตร สุปัญญา. ประชาชนกับการพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน. การพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน เล่ม 1 หน่วยที่
1-8, 247-279. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาไทยต่อประชาชน ปี 2546 :
ผ่านปปฏิรูป. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2547
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้
ตลอดชีวิต : ห้องสมุดประชาชน. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2548
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. พฤติกรรมวัยต่างๆ. [online]. แหล่งที่มา:
<http://www.thaiwisdom.org> [18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549]
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบ. ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย พศ. 2551. กรุงเทพฯ, 2551
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบ. ห้องสมุดประชาชน. [online]. แหล่งที่มา:
<http://www.nfe.go.th/042103/libralian/module/module3.html> [10 มกราคม 2549]
- สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว. บ้านหนังสือ. [online]. แหล่งที่มา:
<http://203.155.220.242/web11/advise.htm> [10 มกราคม พ.ศ. 2549]
- อรุณวรรณ พิมพ์พัฒนาโยธิน. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2548
- อาชัญญา รัตนอุบล. กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
ประชาชน จำกัด, 2543

อาชัญญา รัตนอุบล. **การพัฒนา การเรียนรู้ของผู้ใหญ่**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.กรุงเทพฯ : 2550

อัมพร นามเหล่า. **ห้องสมุดประชาชน**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

นครราชสีมา,2542

อุ้นตา นพคุณ. การศึกษาตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21. **วารสารครุศาสตร์** 28, 3, (มีนาคม – มิถุนายน 2543) : 1-8.

อุ้นตา นพคุณ. **รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับอุดมศึกษา**.

เอกสารประกอบการเสวนาประชาพิจารณ์งานวิจัยด้านการปฏิรูป ระบบการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา,2541 (อัดสำเนา)

อุบลรัตน์ เฟ็งสถิตย์. **จิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545

ภาษาอังกฤษ

Carter V. Good. **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill,1973

Coombs, Philip. **Attack Rural poverty : How Non-Formal Education Can Help**.

Baltimore : The John Hopkins University Press, 1974

Dave, R.H., ed. **Foundation of Lifelong Education**. Pergamon Press,1976

Ferire, P. **Pedagogy of the Oppressed**. New York : Seabury Press,1970

Knowles. **The Adult Learner : A Neglected Species**. Houston, 1978

Lee, Ivy Ledbetter. **Publicity: Some of the Things It Is and Is Not**. New York: Industries Publishing Company, 1925

Maslow A. H. **Motivation and Personality**. New York : Harpers&Brothers Publishers.

Microsoft. **Discovery Learning Library**. [online]. Available from:

<http://www.microsoft.com/thailand/lumpini> [เมษายน 2551]

UNESCO. **The General Conference Adopts a Recommendation ion Adult Education**.

(Adult Education Information Notes, No. 1), 1977

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

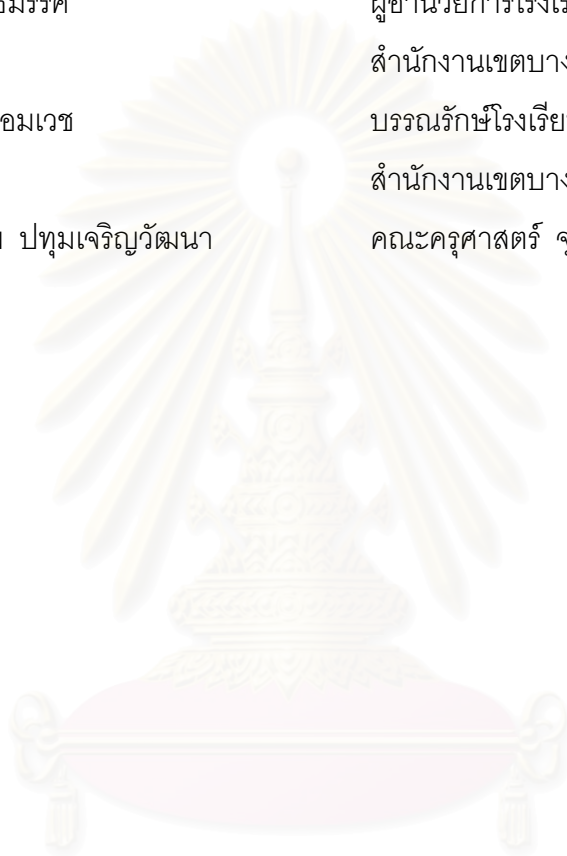
ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

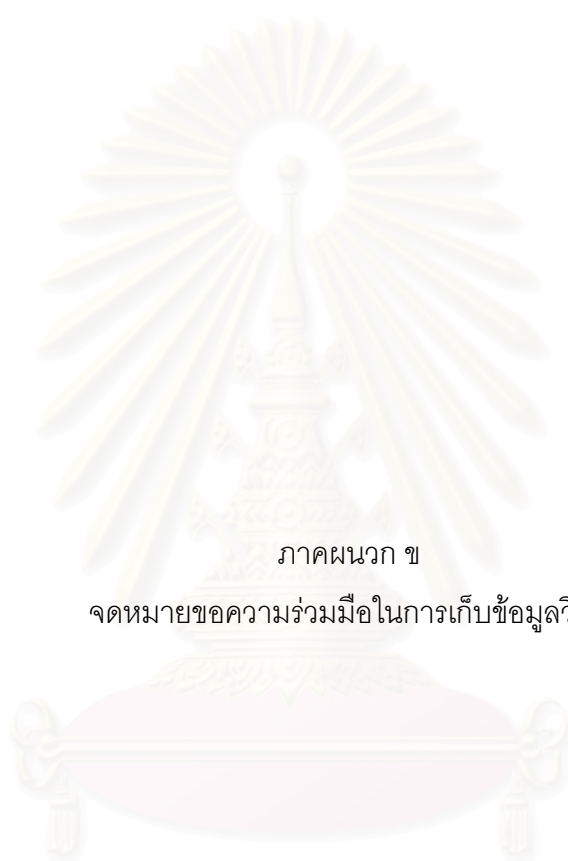
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบถาม

1. นางอรุณวรรณ พิมพ์พัฒนโยธิน	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน
สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว
กรุงเทพมหานคร
2. นางพัชนี วิสุทธิมรรค	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองสุทธาราม
สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
3. นางรังสิมา ถนอมเวช	บรรณรักษ์โรงเรียนวัดทองสุทธาราม
สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
4. ผศ. ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

จดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ 0512.6(2771)/0968

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

18 เมษายน 2550

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวรัชดา คงคาหลวง นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย การจัดการ และ
ความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัย
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.
อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับ
ผู้มาใช้บริการที่บ้านหนังสือ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวรัชดา คงคาหลวง ได้ทำการ
เก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

สำนักงานหลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2710

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
และการศึกษาตามอัธยาศัยของบ้านหนังสือ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่าน เป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งต่อการวิจัย โปรดตอบคำถามทุกข้อ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ เพราะจะทำให้ได้ความต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความต้องการของท่าน และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างสูง

รัชดา คงคาหลวง

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความหรือเติมข้อความ
ที่เป็นจริงในช่องว่าง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา
☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ อนุปริญญา
☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก	☐ อื่นๆ(โปรดระบุ)
4. อาชีพ

☐ นักเรียน / นักศึกษา
☐ ทำงานบริษัทเอกชน
☐ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
☐ กิจการส่วนตัว
☐ รับจ้างทั่วไป / อาชีพอิสระ
☐ ว่างงาน / กำลังหางานทำอยู่
☐ อื่นๆ(โปรดระบุ)
5. ขณะนี้กำลังศึกษาอยู่หรือไม่

☐ กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียน/ วิทยาลัย / มหาวิทยาลัย
☐ กำลังศึกษากับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)
☐ ไม่ได้ศึกษาแล้ว
6. ระดับรายได้

☐ ต่ำกว่า 6,000 บาท	☐ 6,000 – 9,999 บาท
☐ 10,000 – 13,999 บาท	☐ 14,000 – 17,999 บาท
☐ 18,000 – 21,999 บาท	☐ 22,000 – 25,999 บาท
☐ 26,000 – 29,999 บาท	☐ 30,000 บาทขึ้นไป
7. ท่านพักอาศัยในเขต.....

(ระบุเขตที่ท่านพักอาศัย เช่น เขตบางซื่อ เขตดุสิต เขตพญาไท เป็นต้น)

8. ท่านมาที่บ้านหนังสือแห่งนี้...

- เพิ่งมาครั้งแรก เดือนละครั้ง
- สัปดาห์ละครั้ง 1 – 3 วันต่อสัปดาห์
- 4 – 6 วันต่อสัปดาห์ มาทุกวัน
- อื่นๆ(โปรดระบุ)

9. ท่านมักจะมาที่บ้านหนังสือแห่งนี้ในวัน... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ
- วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันเสาร์
- วันอาทิตย์

10. ท่านมักจะมาที่บ้านหนังสือแห่งนี้ในช่วงเวลา... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 8.00 – 9.00 น. 10.00 – 12.00 น. 13.00 – 15.00 น.
- 16.00 – 18.00 น. 19.00 – ปิดทำการ

11. เหตุผลใดบ้างที่ทำให้ท่านมาที่บ้านหนังสือแห่งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สถานที่ บรรยากาศ
- บรรณารักษ์ให้บริการดี เป็นมิตร มาพักผ่อนหย่อนใจ
- มาค้นคว้า หาข้อมูล มีหนังสือหลากหลายประเภท
- มีหนังสือที่น่าสนใจ มาร่วมกิจกรรมที่บ้านหนังสือจัดขึ้น
- เพื่อน ญาติ คนรู้จักแนะนำ มาสะดวก
- อื่นๆ(โปรดระบุ)

12. ท่านตั้งใจจะมาร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่บ้านหนังสือแห่งนี้ต่อไปอีกหรือไม่

- ตั้งใจจะมาอีกแน่นอน อาจจะมาอีก
- ไม่แน่ใจ อาจจะไม่มาอีก
- ตั้งใจจะไม่มาอีกเลย อื่นๆ.....(โปรดระบุ)

13. จากข้อ 12 โปรดบอกเหตุผลของท่าน

.....

14. นอกจากท่านจะมาร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยที่บ้านหนังสือแห่งนี้แล้วท่านไปร่วมกิจกรรมกับบ้านหนังสือแห่งอื่นหรือไม่

- ไม่เข้าร่วม
- เข้าร่วมกิจกรรมกับบ้านหนังสืออื่นด้วย ได้แก่.....(โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
และการศึกษาตามอัธยาศัย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1
เครื่องหมาย

เกณฑ์การเลือกคำตอบ

- 5 หมายความว่า เป็นความต้องการมากที่สุด
- 4 หมายความว่า เป็นความต้องการมาก
- 3 หมายความว่า เป็นความต้องการระดับปานกลาง
- 2 หมายความว่า เป็นความต้องการน้อย
- 1 หมายความว่า เป็นความต้องการน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
	ด้านการจัดกิจกรรมและเนื้อหา <u>การศึกษานอกระบบโรงเรียน</u>					
1.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมให้ความรู้ใน วิชาสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น					
2.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนา ทักษะการตัดสินใจ					
3.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนา ทักษะการแก้ปัญหา					
4.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนา ทักษะการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
5.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเช่น การรู้จักคัด กรองข้อมูลข่าวสาร การแยกแยะข้อมูลที่ดีและไม่ดี อย่างมีเหตุผล เป็นต้น					
6.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนา ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ					
7.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนา ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล					
8.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการตระหนักรู้ในตน					
9.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น					
10.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการจัดการภาวะอารมณ์					
11.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการจัดการความเครียด					
12.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้าน ทักษะการประกอบอาชีพ					
13.	อื่นๆ					

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
14.	การศึกษิตามอัยยาศัย ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การตัดสินใจโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจก เอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
15.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การแก้ปัญหาโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
16.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
17.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณโดยการจัดป้ายนิเทศ จัด นิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
18.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
19.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
20.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การตระหนักรู้ในตนโดยการจัดป้ายนิเทศ จัด นิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
21.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นโดยการจัดป้ายนิเทศ จัด นิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
22.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การจัดการภาวะอารมณ์โดยการจัดป้ายนิเทศ จัด นิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					
23.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้ควมรู้เกี่ยวกับทักษะ การจัดการความเครียดโดยการจัดป้ายนิเทศ จัด นิทรรศการ แจกเอกสารแผ่นพับ ฯลฯ					

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
24.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดนิทรรศการศิลปะ					
25.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดงานเทศกาลดนตรี					
26.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมสำหรับบุคคลตามช่วงวัยเช่น การเล่นิทานสำหรับเด็ก การฝึกอาชีพสำหรับวัยทำงาน การดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ					
27.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านเช่น การเชิญนักเขียนมาพูดคุยเป็นต้น					
28.	อื่นๆ					
	ด้านการมีส่วนร่วม การศึกษานอกระบบโรงเรียน					
29.	ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการจัดการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัด					
30.	ท่านต้องการร่วมคิดและวางแผนหลักสูตรการฝึกอบรมกับบ้านหนังสือ					
31.	ท่านต้องการเป็นผู้จัดการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ร่วมกับบ้านหนังสือ					
32.	ท่านต้องการอาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
33.	ท่านต้องการเข้าร่วมการอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
34.	ท่านต้องการชักชวนผู้ที่ท่านรู้จักให้มาเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
35.	อื่นๆ					
	การศึกษาตามอัธยาศัย					
36.	ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย					

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
37.	ท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดและวางแผนการจัด นิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
38.	ท่านต้องการเข้าไปร่วมจัดมุมต่างๆ ตามที่บ้านหนังสือ จัดขึ้น เช่น มุมภูมิปัญญาท้องถิ่น					
39.	ท่านต้องการให้การสนับสนุนด้านการเงิน หรือบริจาค วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้บ้านหนังสือในการนำไปจัดมุม การเรียนรู้ต่างๆ					
40.	ท่านต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัด ขึ้นเป็นประจำ					
41.	อื่นๆ					
	ด้านการประชาสัมพันธ์ <u>การศึกษานอกระบบโรงเรียน</u>					
42.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือแจ้งข่าวการจัดโครงการ หรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้าน หนังสือจัดขึ้น ส่งตรงถึงท่านโดยวิธีการต่างๆ เช่น ทาง ไปรษณีย์ อีเมล เป็นต้น					
43.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ รายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ บ้านหนังสือจัดขึ้น					
44.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์การจัด โครงการหรือหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ บ้านหนังสือจัดขึ้นอย่างทั่วถึง					
45.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้ท่าน ทราบขั้นตอนในการเข้าร่วมหลักสูตรการศึกษานอก ระบบโรงเรียน ที่บ้านหนังสือจัดขึ้นทุกขั้นตอน					
46.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้ท่าน ทราบว่าท่านสามารถมีส่วนร่วมกับหลักสูตร การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่บ้านหนังสือจัดขึ้น ได้อย่างไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง					
47.	อื่นๆ					

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
48.	การศึกษาตามอัธยาศัย ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำเว็บไซต์เพื่อ ประชาสัมพันธ์งานที่บ้านหนังสือจัด					
49.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำป้ายนิเทศ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
50.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์งาน นิทรรศการหรือเทศกาลต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัด ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์					
51.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือประชาสัมพันธ์ให้คนใน ชุมชนรู้จักประโยชน์ของการจัดนิทรรศการหรือมุม เสริมความรู้ต่างๆ ที่บ้านหนังสือได้จัดขึ้น					
52.	อื่นๆ					
	ด้านสภาพแวดล้อม					
	<u>การศึกษานอกระบบโรงเรียน</u>					
53.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีมุมสำหรับการศึกษา ทางไกล					
54.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับ การจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น มีความร่มรื่น สว่าง เงียบไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น					
55.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีบริการการเรียนรู้แบบ e- learning					
56.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือ มีลานกิจกรรมที่มี หลักสูตรการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียนให้เลือกตามความสนใจ					
57.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือให้โอกาสคนในชุมชนเข้า ร่วมการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนใน หลักสูตรต่างๆ ก่อนประชาชนทั่วไป					
58.	อื่นๆ					

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
59.	การศึกษาตามอัธยาศัย ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดแสดงมรดกภูมิปัญญา ของชุมชน					
60.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีลานสานฝันให้ผู้ที่มี ใจได้นำผลงานของตนเองมาจัดแสดง					
61.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดให้มีบริการ อินเทอร์เน็ตราคาถูก					
62.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือขยายเวลาเปิด – ปิด บริการ					
63.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือมีขนาดที่กว้างกว่านี้เพื่อ จะได้จัดแสดงมรดกภูมิปัญญาที่หลากหลาย					
64.	อื่นๆ					
	ด้านการประเมินผล					
	<u>การศึกษานอกระบบโรงเรียน</u>					
65.	ท่านต้องการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงข้อดี ข้อด้อย และเสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไข ทุกครั้งที่เข้าร่วมการ ฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตร ต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
66.	ท่านต้องการประเมินผลหลังจากการเข้ารับการ ฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนหลักสูตร ต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
67.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำแบบประเมินตนเอง ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียนในแต่ละหลักสูตรต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
68.	ท่านต้องการให้มีการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในแต่ละ หลักสูตรต่างๆ ทั้งก่อนและหลังการอบรม					
69.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นใน ระหว่างการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียนหลักสูตรต่างๆ และ แก้ปัญหาทันที					

ข้อ ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
70.	อื่นๆ					
71.	ด้านการประเมินผล <u>การศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> ท่านต้องการทำแบบประเมินทุกครั้งที่เข้าร่วมชม นิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
72.	ท่านต้องการได้รับเกียรติบัตรจากบ้านหนังสือจากการ ร่วมงานนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัดขึ้น					
73.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือจัดทำแบบประเมินตนเอง ให้กับผู้เข้าร่วมงานนิทรรศการต่างๆ ที่บ้านหนังสือจัด ขึ้น					
74.	ท่านต้องการให้มีการทดสอบความรู้ของผู้เข้าร่วมงาน นิทรรศการต่างๆ					
75.	ท่านต้องการให้บ้านหนังสือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นใน งานนิทรรศการ และ แก้ปัญหาทันที					
76.	อื่นๆ					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความที่เป็นจริงในช่องว่าง

1. ท่านคิดว่าจุดเด่นของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของ
บ้านหนังสือแห่งนี้คือ.....

2. สิ่งที่ท่านอยากให้บ้านหนังสือมีมากที่สุด

ด้าน	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	การศึกษาตามอัธยาศัย
การจัดกิจกรรมและเนื้อหา		
การมีส่วนร่วม		
การประชาสัมพันธ์		
การจัดการและสภาพแวดล้อม		
การประเมินผล		

3. กิจกรรมที่ท่านอยากให้บ้านหนังสือปรับปรุงมากที่สุด

ด้าน	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	การศึกษาตามอัธยาศัย
การจัดกิจกรรมและเนื้อหา		
การมีส่วนร่วม		
การประชาสัมพันธ์		
การจัดการและสภาพแวดล้อม		
การประเมินผล		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรัชดา คงคาหลวง เกิดวันที่ 23 พฤศจิกายน 2516 สำเร็จการศึกษา
 หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539 และเข้ารับการศึกษต่อในหลักสูตรปริญญา
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความ
 เป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2547 ปัจจุบันรับ
 ราชการครูโรงเรียนวัดทองสุทธาราม สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย